

derek rowntree

Lector universitar principal pentru învățământul programat
Institutul Pedagogic Brighton, Anglia
Certificat Pedagogic de Profesor

**Învață
CUM
să înveți!**

Introducere programată în
tehnica studiului eficient

VOL 1

Editura Studențească

Editura Studențească

București

C.P. 11-107

Tel: 093709101

**Redactor științific, traducere și
adaptare:** Cezar Ioan

Tehnoredactare: Petru Albert

Ioan Coperta: Letiția Moldovan

Ilustrația grafică:

Gus, Virgil Partch, J.-P. Meuer, Cercle du
bibliophile - Rencontre - Heron

Copyright © 1985 Derek Rowntree
Ediția a șasea

© 2001 Editura Studențească

ISBN: 973-98 838-1-8

CUPRINS

Prefața	5
O mărturisire a editorului	12
Cap 1. De ce să înveți cum să înveți?	15
Problema	
Ce înseamnă a învăța	
Învățarea considerată muncă serioasă	
Întrebări recapitulative	
Cap 2. Cum să îți organizezi munca de învățare?	39
Cât timp să înveți	
Întocmirea unui orar	
Cum să-ți folosești orarul	
Lista activităților zilnice	
Cum să-ți revizuiesti orarul	
Cum să-ți organizezi ședințele de studiu	
Întrebări recapitulative	

Cap 3. Cum să consulți o carte?

73

Răsfoirea

Întrebările

Citirea

Aducerea aminte Cum
să recapitulezi

Întrebări recapitulative

PREFAȚĂ

Te rog să o citești la început!

*Cartea de față este scrisă pentru **toți** cei care învață. Ea te va ajuta cu siguranță dacă ești student dar va fi de mare folos și pentru elevii din învățământul preuniversitar precum și pentru toți aceia care urmează o formă sau alta de învățământ. Fie că te afli la sfârșitul unui ciclu de școlarizare sau abia l-ai început, fie că ești sigur de tine sau ești temător, fie că ai succes ori ești predispus la nereușită, puținul timp consumat pentru a reflecta la modul în care înveți va fi pe deplin răsplătit.*

*Capacitatea de învățare nu este ceva cu care ne-am născut (așa cum e, de pildă, însușirea de a respira), ci este un ansamblu de deprinderi pe care ni le însușim treptat. Totuși, puțini dintre noi s-au gândit la "a învăța cum să înveți". Și mai puțini sunt aceia care au fost deja **învățați** cum să învețe. Acum însă, an cu an, cei care învață solicită din ce în ce mai stăruitor un **îndrumător** sau ghid despre cum se abordează în mod eficient problema învă-țării. Tocmai de aceea, unele instituții de învăță-*

*mânt organizează cursuri pe această temă. S-au scris deja diverse cărți despre tehnicile de studiu. Această carte "programată" îți propune să te familiarizezi cu câteva **tehnici fundamentale de învățare**, ceva mai repede decât o poți face prin intermediul unui curs.*

*Paginile următoare sper că te vor face să reflectezi critic asupra unui mod de învățare a cărui eficacitate a fost probată deja de un mare număr de elevi și studenți. Pe lângă dobândirea unui limbaj adecvat în care să discuți despre problemele de învățare cu profesorii și colegii tăi, vei avea prilejul să cercetezi câteva tehnici pe care am ales să le prezint în cartea de față. După ce le studiezi, vei putea, desigur, să le adaptezi la cerințele și posibilitățile tale **personale**.*

*Aceste tehnici se referă la planificarea și folosirea timpului pentru învățare, la utilizarea eficientă a unui manual, la îmbunătățirea capacității de a citi și a lua notițe, de a întocmi lucrări personale și de a te comporta la examene. Cea mai mare parte a cărții este "programată": ea solicită participarea **activă** și permanentă a cititorului. Totuși, două dintre capitole sunt în proză "normală" și îți se va cere ca acestora să le aplici ceea ce ai învățat din restul cărții.*

1. Cum se folosește această carte:

Așa cum am spus, majoritatea paginilor care

urmează sunt "programate". Aceasta înseamnă că, așa cum poți observa chiar acum dacă răsfoiești cartea, ele sunt împărțite (printr-o linie punctată, orizontală) în "**chenare**". Acestea nu sunt alese întâmplător, dimpotrivă: fiecare chenar constituie o unitate de învățare și, în plus, fiecare îți cere să realizezi o anumită sarcină, ori să răspunzi la o întrebare. În cazul întrebării, răspunsul corect este trecut la începutul chenarului următor, sub linie.

De exemplu, se poate cere să te gândești la cuvântul (sau cuvintele) care completează înțelesul unei fraze în care s-a lăsat un spațiu (sau mai multe):

Iar răspunsul corect se găsește mereu la începutul
următor. — — — — —

chenarului (acesta este răspunsul corect pentru chenarul 1.)

2. Alteori îți voi cere să alegi care dintre **două sau mai multe** cuvinte se potrivește cel mai bine într-o frază. De exemplu:

Răspunsul corect la acest fel de întrebare se va afla la (**începutul / mijlocul / sfârșitul**) chenarului următor.

— — — — —

începutul

3. De asemenea, uneori îți voi pune o întrebare **directă** și va trebui să hotărăști răspunsul înainte

Prefață

de a trece la chenarul următor unde poți afla soluția propusă de mine. De exemplu:

*Unde te aștepti să găsești răspunsul la **această întrebare?***

Imediat după linia punctată, deci la începutul acestui chenar! *(Pe de altă parte, uneori se poate întâmpla ca răspunsul meu să fie diferit de al tău. În acest caz, desigur, vei hotărî singur dacă ai sau nu dreptate.)*

4. *Uneori îți voi pune o întrebare cum este cea de la sfârșitul acestui chenar: o întrebare cu răspunsuri la alegere, avînd două sau mai multe variante diferite. La acest tip de întrebări îți voi da fie numai răspunsul corect (la începutul chenarului următor, ca de obicei), fie voi nota cu o literă fiecare răspuns (ca mai jos) și, corespunzător răspunsului pe care l-ai ales, vei căuta în chenarul următor paragraful notat cu litera corespunzătoare.*
5. *De ce crezi că o carte programată îți pune mereu întrebări?*
- A** *Ca să caute să te încurce*
 - B** *Ca să te ajute să înveți*
 - C** *Ca să te verifice*
- (Caută răspunsul în chenarul următor!)*

De ce citești paragraful acesta? Nu este notat cu A, B sau C, așa încât nu corespunde cu nici unul

*dintre răspunsuri. Dacă dorești să obții tot ce se poate dintr-un program (sau din orice altă expunere despre acel subiect), caută indicațiile care să te ajute să **evii** materialul ce nu-ți este necesar! Altminteri vei irosi o groază de timp. Te rog să revii la chenarul 4 și să hotărăști pe care dintre paragrafele notate cu litere dorești să-l citești!*

A. Sunt nevoit să-ți spun că ai greșit. Cu siguranță că nu voi încerca să-ți întind o cursă, așa cum credeai! Toate întrebările mele vor fi absolut c i n s t i t e . I a r d a c ă r e f l e c t e z i c u a d e v ă r a t l a p r o b l e m e l e p e c a r e ți l e v o i p u n e , a r t r e b u i s ă f i i î n s t a r e s ă l e r e z o l v i c o r e c t a p r o a p e d e f i e c a r e d a t ă . Î n t r e b ă r i l e , f i i s i g u r d e a s t a , a u u n s c o p f o a r t e i m p o r t a n t . T e r o g s ă r e v i i l a c h e n a r u l 4 ș i s ă c e r c e t e z i d e s p r e c e e s t e v o r b a !

B. Într-adevăr, acesta este scopul. Dacă citești ca să răspunzi la întrebări, întrebările te vor ține vigilent, te vor ajuta să te concentrezi, îți vor îndrepta atenția spre ideile cele mai importante și te vor face să-ți dai seama cât de bine le-ai înțeles. Pe scurt, întrebările te vor ajuta să înveți. Treci, te rog, la chenarul 6!

C. Verificarea nu este adevăratul scop! Întrebările pot fi considerate și verificări dar numai în sensul că ele te ajută să exerciți un control al propriului tău progres: nimeni altcineva nu trebuie să știe

Prefață

rezultatele pe care le-ai obținut. Deci, întrebările dintr-un program nu au doar scopul de a-ți verifica cunoștințele, ci au un rol cu mult mai important. Revino la chenarul 4 și încearcă să stabilești care este acela!

6. *După cum vei fi observat, un răspuns greșit la o întrebare te poate duce la o nouă discutare a subiectului. În acest caz, uneori ți se va cere să încerci din nou.*

Întrucât toate aceste întrebări sunt destinate să te ajute să înveți, este important să le tratezi corespunzător:

N.B. Întotdeauna să-ți stabilești răspunsul înainte de a-l confrunta cu cel corect, indicat în chenarul următor!

Te rog încearcă să-ți înfrângi tentația de a citi mai departe (dacă nu reușești asta, vei învăța mai puțin)! Îți recomand să acoperi pagina cu o foaie de hârtie pe care o poți deplasa cu mâna în josul paginii, descoperind succesiv doar câte un chenar nou. Nu descoperi chenarul care urmează înainte de a fi stabilit răspunsul pentru cel precedent!

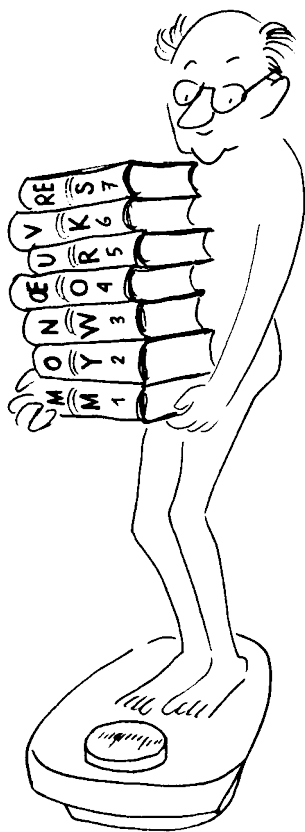
*Așadar, dacă vei urma sfatul meu, **vei/nu vei** putea afla răspunsul corect la această întrebare chiar în clipa de față.*

nu vei (Răspunsul ar fi fost acoperit.)

7. Găsește, deci, o foaie de hârtie sau de carton și folosește-o ca să acoperi chenarul care urmează.

Iată și alte **îndrumări și sugestii** care te vor ajuta să obții cât mai mult din această carte:

1. Citește capitolele în ordinea în care le-am numerotat.
2. Fă o pauză între un capitol și cel următor.
3. Nu citi mai mult de două capitole pe zi.
4. Eu arăt durata aproximativă necesară pentru fiecare capitol și este înțelept să nu începi un capitol nou dacă nu dispui de acel timp.
5. Dacă întrerupi studiul în cursul unui capitol, atunci, înainte de a relua de unde ai rămas, recitește chenarele anterioare pentru a-ți reîmprospăta memoria.
6. Pentru eficacitate maximă, discută subiectele programului cu profesorii și cu colegii, ori de câte ori ai ocazia.

... de ce să învăț cum să învăț?
Simplu: ca să devin un "greu"!

O mărturisire a editorului

Te rog să o citești doar dacă dorești!

Cărțile sunt, spunea cineva, ca și oamenii din existența noastră: cu unele ne întâlnim doar în treacăt, pentru o clipă sau două, apoi le uităm numele, chipul, timbrul... Cu altele suntem siliți să conviețuim, prin forța împrejurărilor; pe altele le știm doar din auzite dar nu ne e dat să ne bucurăm vreodată de tovărășia lor. În fine, cred că există cărți pe care le descoperim într-o zi ca din întâmplare, de care ne apropiem treptat, intrăm în dialog, iar în cele din urmă ne trezim cuprinși cu totul de farmecul lor... Pe acestea le purtăm toată viața în noi! Chiar dacă nu ne mai gândim zilnic la ele, chiar dacă ne ies în cale doar atunci când ștergem praful adunat pe rafturile bibliotecii sau când căutăm o altă carte (să fie asta o nedreptate?!...), ceva profund din natura lor rămâne pentru totdeauna în ființa noastră. Simțim prezența lor vie, caldă, undeva în spatele gândurilor, în acel spațiu intim, ferit de lama uitării... Așa este pentru mine cartea pe care v-o propun astăzi.

Când am citit-o pentru prima dată (să tot fie vreo 15 ani de atunci, eram elev printr-a zecea) am parcurs-o ca pe un roman! Pe nerăsuflăte, cu un amestec de uimire și nerăbdare, convins că voi afla dintr-odată răspunsul la toate întrebările... (Mă străduiam mult să învăț în acea vreme. Dar ce chin uneori, câte îndoieli în privința mea sau a vreunei materii căreia nu-i găseam rostul, cât timp irosit cu câte o lecție pe care o consideram imposibilă! Ce fadă îmi părea atunci școala, ce atrăgător fotbalul, cinematograful sau ștrandul!... La urma urmelor, eram și eu un elev ca mai toți din liceele noastre.) Nu reținusem prea multe din acea primă lectură dar, când am terminat-o, un lucru îmi era clar: întâlnisem cartea care îmi arăta, în sfârșit, ce înseamnă să înveți cu adevărat! Am hotărât imediat s-o reiau. Am recitit-o pe îndelete, sistematic, temeinic. Iar rezultatele nu

au întârziat să apară! Mă concentram mai bine, îmi aminteam ceea ce studiam cu mai multă precizie. Devenisem activ, lecțiile mi se păreau mai ușoare. Părea că totul se leagă!

De atunci, cartea m-a însoțit permanent: am reluat-o ca elev de liceu, apoi ca student și o revăd adeseori, acum, ca profesor. I-am învățat și pe elevii mei ceea ce învățasem eu însumi de la autorul englez. Iar astăzi, iată, grație bunăvoinței lui Derek Rowntree, am satisfacția să-i asigur reapariția printre noi.

Toți cei care învățăm avem nevoie de această carte!

Ea ne destăinuie ceea ce școala neglijează (oare de ce?) adeseori: la școală, știm bine, toți ne învață totul și de toate dar prea puțin învățăm **cum anume** să învățăm!

Constantin Noica amintea cândva că școala cea mai bună este aceea care te învață să înveți. Vă invit să reflectăm împreună cu Derek Rowntree la sensul acestor cuvinte!...

d e c e

să în vte c u nsă în vte?

- Problema
- Ce înseamnă a învăța
- Învățarea considerată ca muncă serioasă
- Întrebări recapitulative

Durata de studiu: aprox. 25 min

PROBLEMA

De ce, ai putea foarte bine să întrebi, ar fi de așteptat ca să-ți petreci timpul citind și gândind despre cum să înveți? În definitiv, nu ți-ai petrecut oare cea mai mare parte din viață învățând?

Poate că așa este, dar ești oare sigur că **felul** de a învăța pe care l-ai practicat până în prezent va da rezultate acum, când te pregătești pentru examene?

De exemplu, iată câteva declarații despre cum se învață, făcute de un grup de elevi și studenți din Marea Britanie:

Stau ore în șir la masa de lucru, dar cu prea puțin folos.

Mi se pare că pierd prea mult timp cu unele discipline și nu destul cu altele.

Îmi este greu să încep; tot amân mereu.

Este atât de dificil să-ți dai seama ce merită să înveți.

La prelegeri constat fie că nu iau deloc notițe, fie că scriu toate cuvintele pe care le rostește profesorul.

Mi se pare că nu mă pot fixa mult timp asupra unui subiect.

Nu am destul timp ca să pun totul la punct.

Acestea sunt doar câteva exemple dintre numeroasele declarații asemănătoare. (Poate că vei reuși chiar să mai adaugi unul sau două din experiența

proprie.)

Câți dintre acești studenți par să fie **încrezători** în capacitatea lor de a învăța?

Nici unul dintre acești studenți nu pare să fie foarte sigur de el în privința învățării. (Și nici nu constituie ceva neobișnuit prin asta.)

Standarde mai ridicate

- 1.2** Cum se face că numeroși elevi trec prin școală fără prea multă bătaie de cap, pentru ca, ajunși la liceu sau la facultate să întâmpine dificultăți serioase? În parte, explicația este că aici li se cere mai mult decât în ciclul de învățământ anterior. Standardele sunt mult **mai ridicate**. Acela care a fost unul dintre cei mai buni elevi în școală poate constata că acum este sub medie, printre colegi care sunt mai buni decât el. Așadar, pe scurt, munca depusă, care odinioară i-ar fi asigurat gradul A- sau B+, acum poate să-i asigure doar gradul C- sau D+. (*Nota edit.: În Marea Britanie există un alt sistem de evaluare a performanțelor școlare; gradul maxim este A, corespunzător notei 10 la noi.*) Pentru a obține același succes și la facultate vei avea nevoie să înveți (*mai puțin, tot atât, mai mult?*) decât la școală.
-

Mai mult

1.3 Deci standardele mai ridicate te vor antrena la mai multă învățare decât în școală. Cu toate acestea, nu este vorba numai de volum, ci și de **felul** cum înveți, care trebuie să se schimbe. Dar de ce așa? La școală toată activitatea îți era organizată. Cu siguranță că ai avut:

- 1) orar complet;
- 2) lecții obligatorii în clasă;
- 3) perioade de pregătire individuală;
- 4) lecții speciale de făcut acasă, în cele mai multe seri;

Pe lângă toate acestea, știai probabil că profesorii:

- 5) îți vor urmări cu atenție progresul zilnic;
- 6) vor depista și corecta imediat orice rămânere în urmă;
- 7) se vor oferi chiar cu bunăvoință să te mediteze dacă există vreun risc de eșec la examen.

Pe scurt, nu trebuia să te preocupi prea mult de modul cum să-ți folosești timpul de lucru și știai că profesorii se vor asigura în fiecare moment că ai învățat.

Ai putea spune că toate acestea sunt valabile și la facultate?

Nu, cu siguranță că la facultate activitatea îți este organizată altfel.

Ești răspunzător

1.4 Acum ți s-a dat mult mai multă *răspundere* în

învățare. Petreci cu mult mai puțin timp la cursuri și este greu de crezut că orarul la facultate îți poate sugera când ar trebui să înveți acasă. Poți să-ți folosești timpul liber cu mult spor pentru lucru și odihnă, ori să-l irosești nefăcînd nimic care să fie destul de mulțumitor. Ți se cere să-ți programezi singur ocupațiile.

Profesorii pot să-ți dea câteva săptămâni ca să faci o lucrare personală scrisă și probabil că, până în ziua fixată pentru a o preda nici unul nu va verifica să vadă cum te descurci. Ți se va indica un volum amplu de bibliografie nouă de consultat, probabil fără să ți se spună că anumite texte trebuie să fie citite într-o anumită ordine. Cât de conștiințios te ocupi de aceste probleme de studiu, asta te privește personal.

Pe scurt, dacă reușești sau nu reușești să înveți, faptul depinde în primul rând de:

A - cât de bine poți să înveți?

B - cât de bine pot să predea profesorii?

-
- 1.5 **A.** *E adevărat că profesorii pot contribui la crearea unui mediu stimulator pentru învățare dar asta nu e totuna cu a te învăța **cum** să studiezi. Încearcă să-ți creezi tehnici proprii de învățare, să-ți stabilești obiective proprii și să fii propriul tău îndrumător! Profesorii te vor sprijini și chiar îți vor stimula eforturile, însă răspunderea învățării îți aparține. Treci la chenarul 1.6!*

B. *Dacă într-adevăr crezi așa ceva, mai bine aruncă de pe acum prosopul sau fii gata să faci o cotitură hotărâtoare. În învățământul superior, în mod foarte corect accentul se pune pe studentul care învață, mai curând decât pe profesorul care predă. Te rog să recitești paragraful A înainte de a trece mai departe!*

Cum înveți?

- 1.6** Pentru a te ajuta să-ți dai seama de modul actual de învățare, iată un chestionar rapid. Examinează cu atenție fiecare întrebare și răspunde cinstit, scriind "da" sau "nu".
1. Îți stabilești un orar sau program de studiu pentru fiecare zi?
 2. Dacă îți stabilești un orar, reușești să îl respecti în totalitate?
 3. Înveți de obicei în același loc?
 4. Ți se pare dificil să te apuci de lucru la începutul perioadei de cursuri?
 5. Terminii la timp lucrarea scrisă?
 6. Te străduiești să iei parte la dezbaterile din timpul cursurilor chiar dacă profesorul nu te solicită în mod expres?
 7. Dacă întâmpini dificultăți la învățare, discuți despre asta cu profesorii sau cu psihologul liceului (facultății)?
 8. Cauți vreodată să-ți analizezi munca de învățare doar ca să-ți dai seama unde s-ar putea să ai

dificultăți?

9. Atunci când te hotărăști să înveți o lecție, faci mai întâi o răsfoire a materialului și abia apoi treci la citirea amănunțită?

10. Treci frecvent peste tabele și grafice atunci când le întâlnești într-un text?

11. Dacă întâlnești un cuvânt pe care nu îl cunoști, consulți un dicționar?

12. Crezi că elevii care învață bine se bazează în primul rând pe memorie?

13. Când iei notițe folosești prescurtări (adică o serie de cuvinte-cheie și de fraze, în loc de text continuu)?

14. La ore (cursuri) iei notițele atât de repede pe cât poți să scrii?

15. Păstrezi la un loc toate notițele referitoare la o disciplină?

16. Folosești intenționat cunoștințele dobândite la un curs ca să te ajute la un alt curs; stabilești frecvent conexiuni între lecții diferite?

17. Când trebuie să memorezi ceva, cauți de obicei să realizezi acest lucru într-o singură ședință de lucru?

18. Găsești că e greu să-ți exprimi părerile în scris?

19. Dacă ești supus pe neașteptate unui examen sau unui test, obții o notă mică?

20. Stai până târziu să înveți în noaptea dinaintea examenului?

Scrie mai întâi răspunsurile înainte de a trece la chenarul următor!

Capitolul 1 / Ce înseamnă a învăța

- 1.7 Chestionarul la care ai răspuns acum se bazează pe acela care a fost încercat cu un mare număr de studenți. Studenții merituoși, mult mai des decât cei slabi, au avut tendința să dea răspunsurile următoare:

1. Da 2. Da 3. Da 4. Nu 5. Da 6. Da
7. Da 8. Da 9. Da 10. Nu 11. Da 12. Nu
13. Da 14. Nu 15. Da 16. Da 17. Nu 18. Nu
19. Nu 20. Nu

Dacă recitești întrebările, ca și aceste răspunsuri, poate îți vei forma o idee despre modul de învățare care duce la succes. Dacă aceste răspunsuri se deosebesc mult de cele pe care le-ai dat, e bine să-ți modifichi deprinderile de învățare.

CE ÎNSEAMNĂ A ÎNVĂȚA

Înainte însă de a începe discutarea problemelor de învățare și ce se poate face pentru a o simplifica, mai bine vom încerca să ne punem de acord cu privire la ce înseamnă **a învăța**.

Poate că învățarea o practici de atât de mult timp, încât nu te-ai mai gândit să-i dai o definiție. Ei bine, încearcă acum: **Ce înseamnă a învăța?**

Scrie o definiție înainte de a trece la chenarul următor!

-
- 1.8 Din păcate, nu pot spune care este definiția pe care
-

ai dat-o. Totuși, o poți compara cu definițiile următoare. Cu care dintre aceste definiții ale învățării ești cel mai mult de acord?

A. Să audiezi o serie de prelegeri și să te apuci de lucru.

B. Să îți se predea tot ce trebuie să știi despre un subiect.

C. Să memorezi principalele teme dificile.

D. Să urmărești sistematic înțelegerea.

E. Să pregătești trecerea unui examen dificil.

F. Să-ți dedici toate gândurile și resursele pentru a învăța.

G. Nu pot fi de acord cu nici una dintre aceste definiții.

1.9 **A.** *În acest caz ai luat o atitudine oarecum pasivă. A urmări o expunere constituie deseori o parte a învățării, însă nu o parte necesară. Dacă erai destul de hotărât ca să-ți alegi propriile obiective pentru învățare și să stabilești modul în care să le realizezi, nu ai fi urmat pe nimeni și totuși ai fi învățat. Cum așa? Te rog să revii la chenarul 1.8 și să examinezi celelalte definiții!*

B. *Credeam că ne-am înțeles: acum porți răspunderea învățării. Renunță la pretenția de a îți se preda totul: timpul acela a trecut! Învățământul superior te obligă în mare măsură să te descurci singur. (În plus, nimeni nu a învățat vreodată "tot ce trebuie să știe" despre un subiect.) Te rog să te reîntorci la chenarul 1.8 și să cauți o definiție*

c
e
v
a

mai realistă!

C. Aceasta este mai curând o definiție bună pentru "toceală" decât pentru învățare. Nu ești un burete apt doar să absoarbă fapte și cifre. Ești o ființă omenească avînd însușirea de a gîndi și a înțelege ideile. Toate informațiile de care avem nevoie le putem păstra în cărți, pe filme, în calculatoarele electronice: **rolul omului nu este de a înmagazina informațiile, ci de a le folosi în mod diferențiat și constructiv.** Va trebui ca metodele pe care le aplici pentru a învăța să reflecte această accentuare. Te rog să revii la chenarul 1.8 și să cauți o definiție mai bună!

D. Această definiție pare să fie cea mai bună dintre toate (deși poate că nu tot atît de bună ca aceea pe care ai dat-o tu). Ea evidențiază importanța înțelegerii (mai curând decât a simplei aduceri aminte). Indică rolul activ al studentului: acela de a urmări singur realizarea obiectivelor de studiu în loc să se lase condus de profesori. De asemenea, introduce cuvîntul "sistematic", ce implică aprecierea chibzuită a mijloacelor de a atinge un scop specificat. Treci, te rog, la chenarul 1.10!

E. Este un lucru bun să ai scopuri bine defînite, însă învățarea trebuie să-ți servească mai mult decât să-ți permită doar să treci un anumit examen. **Învățarea "în vederea examenului" poate foarte ușor să se transforme în toceală.** Nu este destul numai să "înghiți" informațiile pe care să le "reverși" mai târziu în sala de examen.

Învățarea

va trebui să te antreneze la a gândi și a înțelege subiectul, iar reușita la examen va fi doar un rezultat auxiliar al acestor activități. Te rog să te întorci la chenarul 1.8 și să cauți o definiție mai bună!

F. Ei bine, ai evidențiat măcar gândirea și folosirea

efortului, însă am impresia că depășești măsura. Ar fi un fel foarte chinător și sărăcăcios de a învăța dacă nu ți-ai păstra nici un gând sau o rezervă de energie pentru alte activități omenești, de exemplu pentru distracție și odihnă. Te rog să revii la chenarul 1.8 și să cauți o definiție ceva mai puțin totalitară!

G. Eu aș fi gândit că avem aici o colecție de păreri destul de acceptabile. Poate că există două sau mai multe și nu te poți hotărî pe care dintre ele să o alegi. Poate că definiția pe care o dai este atât de diferită, încât nimeni altcineva nu putea să o fi prezis. Propun să folosești prima ocazie ca să discuți împreună cu profesorii sau colegii tăi definiția pe care ai dat-o învățării. Ai putea, de asemenea, să revezi cu folos toate paragrafele precedente (comparînd pe fiecare cu răspunsul respectiv) înainte de a trece la chenarul 1.10.

1.10

Învățarea te îndeamnă să-ți fixezi scopuri și să-ți alegi metode, să rezolvi probleme, să faci încercări sau experiențe, să culegi informații, să deosebești faptele de păreri, să compari faptele și să cântărești

pă
re
ril
e,
pr
ec
u
m
și
să
ca
uț
i
d
o
ve
zi
și
ad
ev
ăr
ur
i.

(Remarcabilă caracterizare a învățării! Încearcă să desfășori aceste acțiuni ca să te asiguri că înveți cu adevărat! - nota edit.)

Ea îți cere să analizezi și să critici nu numai propriile tale idei, ci și pe acelea ale altor oameni.

Va trebui să întocmești notițe concise și recapitulări care să te ajute să-ți amintești și să-ți limpezești gândurile; va trebui să te exprimi în mod clar și precis în scrierea lucrărilor personale.

De fapt, vei folosi toate resursele critice de care dispui pentru a prelucra rapid și eficace informațiile atunci când îți croiești drum spre scopuri definite. Dacă, în vederea continuării discuției, accepți definiția precedentă pentru învățare, **cât timp** crezi că vei învăța?

Ei bine, ți-am cerut părerea. A mea este că "învățarea" este un lucru pe care va trebui să-l faci tot restul vieții. (Probabil că mereu vei culege și aprecia idei noi, le vei corela cu ceea ce știai și poate le vei explica și altora.)

ÎNVĂȚAREA CONSIDERATĂ CA MUNCĂ SERIOASĂ

- 1.11 Învățarea este în parte o atitudine mentală dar este totodată o **muncă serioasă** care, la fel ca oricare alta, posedă propriile ei abilități și deprinderi de lucru ce trebuie să fie învățate. Desigur, este nevoie de timp și bătaie de cap ca să înveți cele mai

eficace moduri de a efectua orice muncă, astfel încât să nu faci un lucru de mântuială. Dar, odată învățate, deprinderile bune de muncă economisesc pe viitor mari cantități de timp (din timpul tău). Sincer vorbind, învățarea va fi totdeauna o muncă serioasă. Însă tehnicile studiului eficient vor face ca această muncă să fie:

- A mai grea?
 - B mai ușoară?
 - C inexistentă?
 - D productivă?
-

1.12 *A. Numai în înțelesul că, este mai greu la început să înveți a înota craul sau bras, atunci când tot ce știi este să calci apa. Dar când ai învățat metoda mai eficientă poți să avansezi mult mai repede. Tot așa este și cu tehnica învățării. Revino la chenarul*

1.11 și chibzuiește din nou la răspunsul dat!

B. *Poate că ai dreptate într-o anumită măsură. Tehnicile eficiente de studiu îți vor permite să obții rezultate mai bune într-un timp mai scurt și este foarte posibil să te simți mai puțin stresat decât înainte. Cu toate acestea, eu cred că te vei simți totuși lucrînd din greu, însă cu încurajarea de a ști că obții rezultate. Citește paragraful D care urmează mai jos!*

C. *Nici vorbă de așa ceva! Învățarea cere o*

greă. Totuși, munca greă nu este întotdeauna fructuoasă;

*g
â
n-
di
re
cr
iti
c
ă
și
a
c
e
a
st
a
i
m
pl
ic
ă
m
er
e
u
o
m
u
n
c
ă*

poate fi îndrumată greșit și atunci nu dă rezultate. Scopul tehnicilor eficiente, în învățare ca și în oricare altă ocupație, este de a conduce la certitudinea că munca ta încordată nu este inutilă. Poate că va trebui să muncești tot așa de greu, însă vei avea încrederea că obții rezultate. Te rog să revii la chenarul 1.11 și să alegi un răspuns mai bun!

D. *Tehnicile eficiente vor face munca grea mai*

productivă. Adică, pentru un volum dat de muncă vei obține mai multe realizări. Cantitatea și calitatea rezultatelor se vor îmbunătăți. Vei realiza mai mult într-un timp dat. În loc de a trage din greu simțind totuși că lucrul te copleșește, vei munci din greu avînd satisfacția de a ști că obții rezultate. Treci, te rog, la chenarul 1.13!

Importanța motivației

- 1.13** Există obstacole pe care trebuie să le înfruntăm. Nu toți studenții sunt într-adevăr pregătiți să depună efortul intelectual și munca necesare pentru a-și forma deprinderi noi de învățare. Unii cred că pot să se descurce așa cum sunt. Aceștia, pur și simplu, nu au o **motivație** pentru învățare.

Lipsa de motivație este, evident, un dușman de moarte al învățării eficiente. Ea duce la apatie, plictiseală și la o dorință generală de a amâna totul pentru o altă zi. Studenții fără motivație sunt **lipsiți de imbold și de imaginație**, iar la ei spiritul de

cerc
etar
e
este
de
obic
ei
mor
t.
Fac
nu
mai
ce
li
se

spune (și asta în silă). Nu se pot concentra și întâmpină dificultăți ca să-și reamintească cele ce au învățat.

Cunoști studenți care să se conformeze acestei descrieri? Ai vreo idee **de ce** sunt lipsiți de motivație?

Este aproape sigur că trebuie să cunoști câțiva studenți care consumă cam puțină energie sau imaginație în munca de învățare. Totuși, nu întotdeauna este ușor să spui de ce.

- 1.14** O primă justificare pentru motivația slabă a unui anumit student poate fi faptul că el nu mai este îmboldit de către profesorii săi din școală și nu știe exact cum să se descurce acum, când trebuie să se gândească și să se planifice singur.

O altă cauză ar putea fi **lipsa de scop**: poate că el nu are scopuri sau obiective spre care să tindă. Înainte de a trece la chenarul următor, oprește-te un moment și răspunde la această întrebare:

De ce ai venit la facultate?

- 1.15** *Există multe răspunsuri posibile și ești singurul care îți cunoști propriul răspuns.*

Iată câteva dintre cele posibile:

1. Pentru că vreau să îmi mulțumesc părinții / profesorii / prietenii / rudele etc.
-

-
2. Pentru că am reușit bine în școală.
 3. M-a atras viața socială.
 4. Deoarece doresc să devin învățător / sudor / medic / instalator etc.
 5. Nu știam ce altceva să fac.
 6. Ca să-mi completez educația.
 7. Ca să îmi completez cunoștințele din domeniul de specializare care mă interesează.

Evident, este probabil că toate aceste justificări pentru înscrierea la facultate nu-l vor determina pe student să ia în serios munca de învățare.

1. Care este justificarea *cea mai puțin probabilă*, în sensul de a sprijini motivația unui student?
 2. Care este *cea mai probabilă*, în sensul de a i se impune ca motivație?
-

1. *Probabil varianta 5, urmată imediat de 3.*
2. *Aproape sigur variantele 4 sau 7, împreună cu varianta 6 (oarecum pe locul al doilea).*

1.16

Oricare ar fi valoarea altor justificări posibile pentru prezentarea la facultate, studentul care urmărește să-și facă o **profesie** (4) sau să-și completeze cunoștințele în **domeniul său de specializare** (7) este acela care, cu cea mai mare probabilitate, își va forma o atitudine profesională față de munca de învățare.

Desigur că, **lipsa** de interes pentru domeniul

spec
ializ
ării
sale
cons
titui
e
dese
ori
cauz
a
moti
vați
ei

slabe a unui student. Ce ai recomanda să facă un student dacă el ar fi în mod sigur **lipsit** de interes față de **întregul** domeniu al specializării sale?

*Studentul pe care nu-l interesează nimic din domeniul ales al specializării ar putea foarte bine să fie sfătuit să **renunțe** la el imediat și să înceapă a căuta ceva care l-ar putea satisface.*

- 1.17 Totuși, uneori unele aspecte ale domeniului de specializare sunt mai puțin interesante decât altele. Trebuie să învățăm să ne obișnuim și cu situația aceasta. Ne revine sarcina de **a acorda interes** părților plicticoase, altminteri acestea vor dăuna performanței noastre în domeniul ales.

Care ar fi cea mai bună cale de a trata aceste părți neinteresante ale domeniului de specializare?

- a) Să nu le iei în seamă, sau
 - b) Să le lași deoparte pentru mai târziu, sau
 - c) Să te ocupi de ele.
-

c. Să te ocupi de ele.

- 1.18 Să fii **deosebit** de activ pentru disciplina care te atrage cel mai puțin! Încearcă să afli de ce este importantă. Discută cu profesorii și studenții pe care *îi interesează* disciplina respectivă: ce îi face să fie atrași? (Entuziasmul altora poate fi uneori
-

contagios.)

Atacă subiectul din diferite puncte de vedere. Nu te mărgini la un singur profesor sau la un singur manual: află cum îl abordează alți profesori; răscolește biblioteca și caută cărți care să te familiarizeze cu materia respectivă!

În primul rând, încearcă să legi subiectul neinteresant de altceva care te interesează **cu adevărat**. (La predare, aceasta trebuie să se facă pentru alții, iar când înveți, trebuie s-o faci pentru tine.) Amintește-ți că învățarea este în fond o **asociere** și cu cât posezi mai multe cunoștințe și ai mai mult interes, cu atât vei avea mai multe elemente cu care să asociezi ideile noi.

Așadar, cu cât ai învățat mai mult, cu atât îți va fi (*mai greu / mai ușor?*) să înveți lucruri noi.

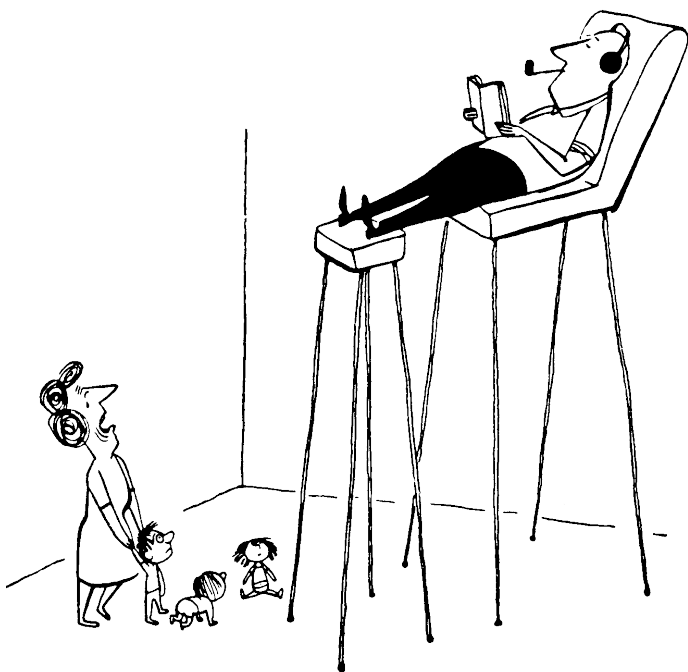
mai ușor

- 1.19** Se pare că ideile noi sunt "dificile" ori neinteresante atunci când nu ai "cuiere" (cunoștințe) de care să le agăți. Crearea acestor "cuiere" (construindu-ți baza pentru un subiect) pare grea la început, însă cu timpul va deveni din ce în ce mai ușoară, chiar plăcută. Nu există o motivație mai bună decât aceea de a vedea că ai făcut progrese!

Deci, nu întotdeauna ne putem baza pe interesul care acționează ca **stimul**; în unele cazuri trebuie să considerăm interesul drept **fruct** al

învățării. Dacă un subiect vital nu a devenit încă interesant, îți revine sarcina de a-l face să fie așa, printr-un **efort de voință** și prin **angajare**.

N.B. Înainte de a trece la chenarul următor, oprește-te câteva momente ca să notezi, pe scurt, punctele *principale* pe care ți le *amintești* din acest capitol!

Costele, ăsta micu` zice
să mai faci și-o recapitulare!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

Cele șase chenare care urmează cuprind întrebări care te vor ajuta să-ți verifici memorarea punctelor principale din acest capitol. Dacă găsești că unele întrebări sunt prea grele, te poate ajuta recitirea chenarelor indicate între paranteze, la sfârșitul întrebării.

- 1.20 Care sunt cele două deosebiri principale între a învăța la școală și a învăța la facultate (chenarele 1-5)?

Vei fi confruntat cu standarde mai ridicate și va trebui să-ți asumi mai multă răspundere pentru ceea ce înveți.

- 1.21 Cum ai defini învățarea? (chenarele 6-10)

*Oricare ar fi definiția pe care o dai, sper ca ea să implice un rol **activ** al studentului, o manieră **sistematică** de învățare și importanța **înțelegerii** (mai curând decât a memorării).*

- 1.22 Când crezi că vei renunța să "înveți" în sensul pe care l-ai dat acesteia? (chenarele 10-11)

Sper că niciodată!

1.23

Dacă înveți tehnicile de studiu, te aștepti:

- a) să înveți fiecare subiect exact în același mod?
 - b) să-ți petreci mai mult timp învățând?
 - c) să realizezi mai mult într-un timp dat?
 - d) să înveți totul fără efort? (chenarele 11-12)
-

c) *să realizezi mai mult într-un timp dat.*

1.24

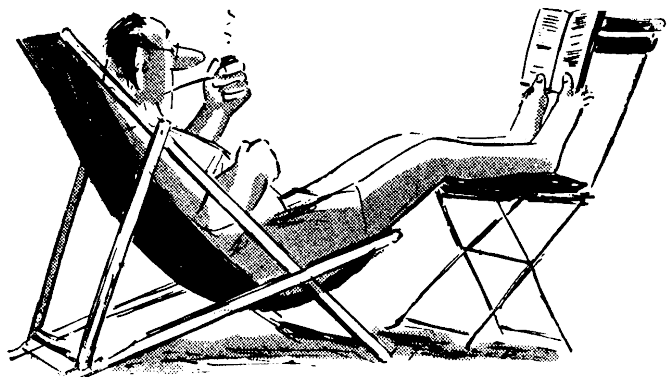
Care sunt cei **doi** dintre următorii studenți ce vor avea **cea mai bună** motivație pentru învățarea tehnicilor eficiente de studiu?

1. Un bărbat care a obținut rezultate bune la școală și al cărui scop principal de înscriere la facultate este acela de a deveni căpitanul echipei de fotbal, ca și al celei de crichet.
 2. O fată care a avut întotdeauna o pasiune pentru arheologie și care dorește să facă cercetări după ce termină facultatea.
 3. Directorul comerțului exterior, care este plătit de întreprinderea sa pentru a învăța franceza și germana și consideră că perspectiva carierei sale depinde de media generală pe care o obține.
 4. Bărbatul de vârstă mijlocie care își dă seama că nu a reușit în viață, însă crede că totul se va îndrepta dacă va putea să intre la facultate ca să se specializeze într-un domeniu oarecare.
(chenarele 14-16)
-

- 1.25 Ce trebuie sã facã un student dacã își dã seama cã nu-l intereseazã domeniul de specializare ales? (chenarele 17-19)

Dacã numai cãteva pãrți din domeniul ales sunt neinteresante, trebuie sã caute noi mijloace de a le face sã fie interesante: sã consulte pe alți profesori, sã citeascã alte cãrți, sã le asocieze cu ceea ce îl intereseazã etc. Dacã aproape tot domeniul nu i se pare interesant, trebuie sã se gândeascã în mod serios sã renunțe la el.

Când ești gata, treci la capitolul 2!

Urmează, oare, un capitol greu?

C U M

să îți organizezi ziua de învățare?

Cât timp să înveți
Întocmirea unui orar
Cum să-ți folosești orarul
Lista activităților zilnice
Cum să-ți revizuiеști orarul
Întrebări recapitulative

Durata de studiu: aprox. 35 min.

De ce te îngrijorezi?

- 2.1 Dacă te asemeni în vreun fel cu majoritatea studenților, atunci ai avut de suferit din cauza uneia sau a mai multora din următoarele probleme de învățare:
1. Ai impresia pur și simplu că nu ai făcut tot ce trebuia.
 2. Toată munca ți-o faci cu întreruperi dese și obositoare.
 3. Ai nevoie de mult timp ca să începi o perioadă de învățare.
 4. Pierzi timp sărind de la un obiect de studiu la altul.

Există **o singură cale** ca să rezolvi sau (chiar mai bine) să eviți astfel de probleme ce te frământă. Această cale, experimentată cu succes de mii de elevi și studenți constă în **planificare și organizare**. Trebuie să **planifici**: cât timp îți este necesar să acorzi pentru învățare; când și ce discipline vei învăța; ce ai de gând să realizezi în fiecare ședință destinată studiului. Trebuie să **organizezi** astfel lucrurile, încât aceste scopuri să poată fi atinse.

Cu o planificare efecace poți să obții mai mult, într-un timp (*mai scurt / egal / mai lung?*)

mai scurt (Ești **sigur** că vei face mai mult în același timp.)

CÂT TIMP SĂ ÎNVEȚI?

2.2 Primul pas pentru a-ți organiza munca este să stabilești timpul pe care îl ai la dispoziție. Evident, într-o săptămână există $7 \times 24 = 168$ ore, însă nu toate vor fi disponibile pentru a învăța.

În fiecare zi vei consuma aproape **o treime** din timp pentru somn și poate câteva ore pentru a mânca și pentru alte ocupații casnice necesare. De asemenea, în cele mai multe zile va trebui să faci diferite drumuri și să participi la unele prelegeri și cursuri (ori să te duci la serviciu, dacă nu ești numai student). Ești singurul care poți să socotești și să stabilești cât timp îți va rămâne din cele 168 ore ale săptămânii.

Rămâne să hotărâști modul în care timpul rămas va trebui să fie distribuit între și odihnă.

Studiu

2.3 Odihna și activitățile distractive (sport, dans, conversație, cluburi și asociații, cinema și teatru, vizite etc.) sunt vitale pentru o permanentă bunăstare și trebuie să le păstrezi în orarul pe care ți-l faci. Din fericire, cu cât îți planifici mai mult munca, cu atât vei găsi mai mult timp liber pentru relaxare. **Fiecare săptămână** îți permite:

1. Cel puțin o zi neocupată (complet liberă).
2. Poate o dimineață, o după-amiază și o seară

înveți

libere (de preferat în zile diferite).

Chiar și atunci când ai adunat la un loc timpul pentru masă, somn, deplasări, cursuri și pentru perioadele neocupate, vei constata că ți-a rămas încă la dispoziție un timp apreciabil. Iată cazul lui Bill Smithers ale cărui ocupații săptămânale sunt:

somn	56 ore
mese	21
deplasări	12
cursuri	24
recreație (2 zile lucrătoare)	20
TOTAL:	133

(probabil mai mult decât folosești tu?)

Scăzute din cele 168 ore ale săptămânii, acest student dispune în mod teoretic de încă ore pe care le-ar putea folosi pentru a învăța.

35 ore (Acest student consumă de fapt mai mult timp decât majoritatea studenților pentru mese, deplasări și participare la cursuri. Dacă îți socotești **singur** repartitia timpului, vei constata - în cazul că nu ai și un serviciu - că îți rămân ceva **mai mult** decât 35 ore disponibile.)

2.4 Dar să privim lucrurile în față: puțini studenți au folosit vreodată 35 ore săptămânal pentru a învăța acasă, cu excepția perioadei de agitație finală pentru pregătirea examenelor.

Așadar, cât timp ar trebui să folosești pentru

învățare? Eu propun să-ți planifici pentru început **un minim de 40 ore de lucru săptămânal** care să includă prelegeri, seminarii, lucrări practice și toate celelalte activități programate la care trebuie să participi, **precum și** învățarea acasă.

Astfel, Bill Smithers, cu cele 24 ore de cursuri, ar trebui să folosească minimum ore pentru a învăța acasă.

16 ore (Asta îi asigură un total săptămânal minim de 40 ore de lucru.)

2.5 Observă că am pus accentul pe intervalul **minim** de timp! Treptat va trebui să poți lucra cu mult mai mult decât 40 ore pe săptămână. Dar nu este bine să pornești cu un plan prea ambițios, de care nu este posibil să te ții la început.

Este mult mai bine să pornești cu un plan de lucru modest și să-ți formezi deprinderi bune de muncă; pe urmă, de îndată ce ai căpătat obișnuința de a studia sistematic și cu succes, vei constata că poți să adaugi ici și colo câteva ore fără să te "sufoci" câtuși de puțin.

În care trimestru este cel mai probabil să ai nevoie de a învăța **mult peste** 40 ore săptămânal?

Ei bine, probabil vei avea nevoie să pui accentul pe efort în orice trimestru în care ai un

examen sau o lucrare practică pe teren; iar în ultimele două trimestre ale perioadei de școlarizare se poate foarte bine să dorești 50 ore săptămânal sau mai mult.

ÎNTOCMIREA UNUI ORAR

2.6 Nu te mulțumi să spui "Atunci e-n regulă, am să fac 40 ore pe săptămână!" și să speri că totul va ieși cum trebuie. Ca să fii sigur că îți atingi baremul necesar, vei avea nevoie să-ți întocmești un orar.

În primul rând stabilește:

1. Exact câte ore sunt disponibile pentru învățat acasă? 40 **minus** orele de curs = probabil între 15 și 30 ore.
2. Cum trebuie să fie **distribuite** aceste ore într-o săptămână?
3. În care **părți ale zilei** trebuie să le folosești?
4. Cum trebuie să fie repartizate pe obiecte aceste ore?
5. Care este **durata minimă** pentru o ședință de învățare?

Să răspundem mai întâi la ultima întrebare. Care este cea mai scurtă ședință de învățare utilizabilă? Propun să iei ca unitate de măsură a timpului de studiu **durata normală a unui curs la facultate**; în felul acesta vei fi în stare să folosești în cele mai bune condiții posibile timpul liber dintre cursurile pe care le frecvențezi.

Propun deci ca ședințele de studiu să ți le

planifici în grupe de cel puțin minute.

eventual 45-90 minute?

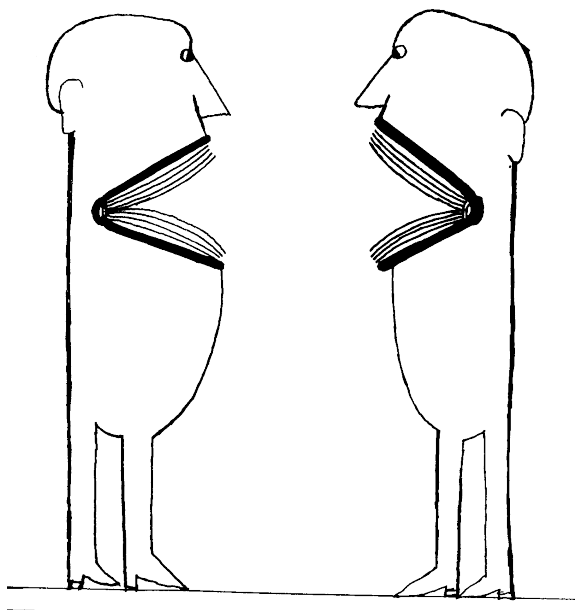
2.7 Gândești cumva: "Dar nu pot să realizez nimic în 45 minute." Această înseamnă că de obicei trebuie să pierzi 10 din cele 45 de minute ca să te hotărăști ce să faci în celelalte. De îndată însă ce te-ai deprins să-ți planifici ceea ce dorești să faci **înainte** de a sosi timpul să studiezi, vei constata că poți folosi cu spor chiar și intervale scurte de timp.

Așadar, poate că îți trebuie 18 ore pentru învățat și urmează să cauți în orar "ferestre" de câte 45 minute sau mai mult. Ca să-ți atingi baremul va trebui ca mai multe dintre aceste ferestre să le repartizezi pentru studiu. Prin urmare, îți vei organiza astfel timpul, încât luna dimineață să studiezi 45 minute, luna seara 2 ore, marțea după-amiază 1 1/2 ore ș.a.m.d.

Care dintre aceste două planuri posibile ar fi cel mai indicat să te ajute să utilizezi cu folos timpul de studiu de luna dimineață?

- a) Să hotărăști a folosi 45 minute pentru a învăța în general, sau
- b) Să hotărăști a folosi 45 minute pentru a învăța la matematică.

b) *Te hotărăști a folosi 45 minute pentru a învăța la matematică.*

- Învăță mai întâi la mate! ...
- Ba, mai bine la muzică!

Ce să înveți?

2.8 Planificarea folosirii timpului de învățare este un mijloc sigur de a te ajuta să-l întrebuințezi în mod productiv. Timpul pentru învățat să-l atribui totdeauna unor **obiecte precise**, nu doar învățării în general!

Dar cum îți **repartizezi** timpul la diferitele obiecte de învățământ? Evident, unele necesită mai mult timp din cauză că sunt mai importante pentru domeniul tău de specializare sau pentru că implică mult de citit ori de redactat.

De asemenea, poți hotărî acordarea priorităților în raport cu cât de ușoare găsești că sunt diferitele discipline alese. Încearcă să întocmești o listă a acestora, începînd mai întîi *cu acelea pe care le găsești că sunt cele mai grele* și la urmă cele care te necăjesc cel mai puțin. Presupunînd că toate obiectele de învățământ au aceeași importanță, acelea care se află la **(începutul/sfârșitul)** listei vor trebui să ocupe o parte mai mare din timpul rezervat pentru studiu.

Începutul

2.9 Vorbind în general, este înțelept să-ți ocupi mai mult timp cu cele mai grele obiecte de învățământ. Totuși, să-ți revezi listele la fiecare 2-3 săptămâni, căci pe măsură ce avansezi, problemele dificile se vor deplasa probabil de la un obiect la altul.

Când să înveți

Astfel va trebui să fii în stare să-ți repartizezi timpul de studiu pentru diferitele obiecte de pe listă. Însă, în ce loc din orarul săptămânal îți vei implanta ședințele de studiu? O bună regulă generală este de a plasa măcar unele dintre aceste ședințe **cât mai aproape de orele de curs** ale obiectului respectiv. (Dacă e cumva posibil, chiar în aceeași zi.)

Dar când anume: **înainte** sau **după** ora de curs? Asta depinde de ceea ce se face la curs.

Când ar fi momentul cel mai util pentru o **ședință de studiu** dacă la ora de curs se face:

1. o simplă prelegere informativă (înainte sau după?)
2. un seminar sau o dezbatere (înainte sau după?)

1. *după* (prelegere informativă).

2. *înainte* (seminar sau dezbatere).

- 2.10** O ședință de studiu care urmează imediat **după o prelegere** poate fi folosită ca să-ți revezi notițele, să verifici dacă într-adevăr ai înțeles ce s-a spus și să cauți referințele indicate. O ședință de studiu imediat **înainte de un seminar/dezbatere** îți oferă ocazia de a citi temeinic datele de bază care te vor ajuta să participi efectiv la discuții.

Un alt factor care influențează alegerea zilelor

de studiu pentru un anumit obiect este **temperamentul** propriu. Este posibil, de exemplu, să constați că marțea este cea mai potrivită zi pentru a aborda cunoștințe noi, ori deosebit de dificile, în timp ce vinerea ești prea obosit ca să faci altceva decât să citești informații generale.

Ce ar trebui să faci în privința acestor dispoziții temperamentale diferite atunci când îți planifici orarul pentru învățat?

- a) Să încerci să le învingi, sau
- b) Să ții seama de ele, sau
- c) Să le ignori.

b. *Să ții seama de ele.* (Repartizează obiectele cele mai dificile în zilele când te simți în forma bună.)

2.11 Întrebarea următoare este:

Care parte din zi o vei destina căror obiecte?

Cele mai grele obiecte se învață cel mai bine:

- a) dimineața? sau
- b) după-amiaza? sau
- c) ca ultimă ocupație, seara?

a. *dimineața* (Când ești probabil cel mai odihnit?)

2.12 Trebuie să admitem că parțial, programarea în cuprinsul zilei a unei ședințe de studiu depinde neapărat și de temperament. Mulți studenți sunt atrași de farmecul lucrului de noapte și simt că acesta le dă puteri noi atunci când toți ceilalți

dorm. Însă, în dimineața următoare această atracție poate să pară exagerată, dacă te duci împleticindu-te, cu ochii "cârpiți" la prelegerea de la ora 9.

Ar trebui să fii în stare acum să-ți completezi **orarul** ținând seama de:

1. Cursurile regulate (programate de facultate).
2. Ședințele de studiu, fiecare de cel puțin minute și fiecare destinată pentru un anumit (și unele dintre ele plasate de orele de curs).
3. Un timp de lucru total (1 și 2 împreună) de cel puțin ore pe săptămână.
4. Cel puțin întreagă pe săptămână rezervată sigur pentru activități recreative.
5. Timpul care poate fi folosit pentru recreație sau pentru suplimentar, atunci când este nevoie.

2) 45; *obiect; aproape*; 3) 40; 4) o zi; 5) *lucru*.

Un model de orar

- 2.13 Pentru exemplificare să consultăm orarul (vezi pag. următoare!) întocmit de Joe Grice, un student din anul întâi la un institut de învățământ pedagogic pentru învățători. Joe are circa 19 ore de curs pe săptămână, astfel că, pentru a ajunge la 40 și-a programat 21 ore pentru studiu. Acest timp a hotărât să-l repartizeze la următoarele opt discipline.

Discipline	Durata (ore)	Observații
Geografie	6 h 30`	Specializare principală. Atribuit timpul maxim.
Pedagogie	5 h 45`	De fapt găsește că acest curs este mai pretențios decât obiectul principal dar este sigur că va găsi timp liber în plus pentru învățat în cursul zilei programate în întregime pentru pedagogie.
Dramatizare	2 h 45`	Specializarea secundară a lui Joe. Începe prin a-i acorda un timp modest dar crede că poate va trebui să îl mărească mai
Limba engleză Educație fizică Arte și meserii Muzică Matematică	1 h 1 h 1 h 1 h 2 h	Despre 4 dintre cursuri (toate referitoare la cum să se predea aceste obiecte în școală) Joe crede că are nevoie de puțin timp ca să se pună la curent. Matematica a fost totdea- una punctul lui slab și se hotărăște să-i acorde un timp
Total	21 h	

Gândindu-se că vreuna din aceste estimări se poate dovedi insuficientă (și dându-și seama că o ședință de studiu poate fi folosită uneori în alt scop), Joe a rezervat 6 ore (joi seară și vineri după-amiază) pe care ar putea să le utilizeze pentru a “aduce la zi” vreo problemă importantă, lucrînd suplimentar. În caz contrariu, aceste ore le va folosi pentru un plus de recreere.

Oare cât învață cei mai mulți dintre studenții pe care îi cunoști: **mai mult** sau **mai puțin** decât Joe?

2.14 Orarul lui Joe pretinde probabil **mai mult** timp de

învățat decât folosesc efectiv majoritatea studenților (vezi pagina următoare!). Totuși, poți să observi că:

1. Numai o singură dată începe să lucreze înainte de ora 9,30 dimineața.

2. Termină lucrul în fiecare seară la ora 21.00.

3. Are pauze comode pentru mese în timpul zilei.

4. Este liber toate duminicile, o mare parte din sâmbete, precum și o după-amiază și o seară în timpul săptămânii.

Pe scurt, el dispune de mai mult timp liber decât cei mai mulți intelectuali și oameni de afaceri, și chiar mai mult decât va avea el însuși de îndată ce își va începe cariera!

În orarul prezentat poți să observi **unde** și-a plasat Joe ședințele de studiu **individual** în raport cu orele de la curs!

Astfel, una din cele două ore de curs la geografie

	Luni	Marti	Miercuri	Joi	Vineri	Sambata	Duminica
9,00						L I B E R	L I B E R
9,30	MATE	Pedagogie	DRAMA- TIZARE	LIMBA ENGLEZĂ	GEOGRAFIE		
10,00							
10,30	cafea	cafea	cafea	cafea	cafea		
11,00	MUZICA	PEDAGOGIE	DRAMA- TIZARE	Pedagogie	GEOGRAFIE		
11,30							
12,00	Mate						
12,30							
13,00	prânzul	prânzul	prânzul	prânzul	prânzul		
13,30							
14,00	Drama- tizare	PEDAGOGIE	Geografie	Educație fizică	Liber sau recuperări	Geografie	
15,30							
16,00	ceai	ceai	ceai	ceai		ceai	
16,30	ARTE ȘI MESERII	PEDAGOGIE	GEOGRAFIE	Limba engleză		Geografie	
17,00							
17,30				EDUCAȚIE FIZICĂ			
18,00							
18,30	cină	cină	cină	cină	cină		
19,00							
19,30	Arte și meserii	Pedagogie	Drama- tizare	Liber sau recuperări	Geografie	Liber	
20,00							
20,30	Muzică	Matematică	Liber		Pedagogie		
21,00							

N.B. Orele de curs sunt scrise cu majuscule. Ședințele de studiu sunt scrise cu litere mici.

(miercuri și vineri) este o prelegere, cealaltă este o dezbatere. Poți spune care este una și care alta?

*Dacă Joe a urmat sugestia pe care am dat-o în chenarul 2.10, atunci **miercurea** va fi ora de **dezbatere**, deoarece a planificat ședința de studiu **imediat** înaintea ei; **orele de vineri**, avînd ședința de studiu în acea seară, reprezintă probabil o **prelegere**.*

CUM SĂ-ȚI FOLOSEȘTI ORARUL

2.15 Deci, chiar la prima ocazie (ca uneori astăzi) planifică-ți orarul pentru ce ai de studiat avînd grijă să nominalizezi fiecare ședință! (Dacă ai nevoie de precizări, consultă-te cu profesorul.) Unde crezi că este cel mai bine să-ți păstrezi orarul de îndată ce l-ai completat:

- pe perete, chiar deasupra patului, unde îl vei vedea în fiecare dimineață;
- într-un carnet pe care-l porți mereu cu tine;
- vizibil din locul în care înveți?

b. *Într-un carnet pe care-l porți permanent.* (Trebuie să-l poți consulta oricând!)

LISTA ACTIVITĂȚILOR ZILNICE

2.16 În fiecare dimineață să te uiți la orarul de lucru ca

să controlezi ce obiecte de învățământ ai planificat să înveți și la ce oră. Treci apoi mai departe. Întreabă-te **ce anume** ai de gând să faci la fiecare disciplină. Cu cât ești mai precis, cu atât vei fi mai sigur că vei obține rezultate mai bune din munca depusă.

Fă o listă cu tot **ce trebuie să faci** în ziua aceea. Joe Grice, de exemplu, putea să-și fi făcut lista pentru o zi de **joi** în felul următor: "Să verific referințele și să planific o lucrare personală despre "torente". Să ascult benzile cu poezii ale copiilor și să fac însemnări pentru o lecție următoare. Să verific notițele la fiziologie; să le corectez unde e cazul. Să termin exercițiile de întocmire a hărții, ca pregătire pentru seminarul de mâine."

Consultă-ți lista (ca și orarul) în diferite momente ale zilei.

Dacă la sfârșitul zilei constăți că nu ai făcut tot ce figura pe listă, ce-ai putea hotărî să faci în privința asta?

Ei bine, trebuie să te hotărăști singur și asta depinde de cât de urgente sunt acele lucruri. O soluție ar putea fi să le adaugi la lista pentru ziua următoare.

2.17 Oricum, chestiunea principală este că planificarea orarului de studiu pentru o **săptămână** te ajută să-ți

dai seama de obiectivele care vor trebui să fie urmărite în fiecare zi.

Totuși, primul orar nu este fix și mereu valabil. Experimentează-l o săptămână și apoi întreabă-te cât de reușit a fost! Ai putut să-l respecti? Ai învățat la materiile pe care ți le-ai propus în intervalul de timp stabilit? Ai realizat tot ce ți-ai propus?

Dacă răspunsul la oricare dintre aceste întrebări este "Nu", ce ai putea să faci pentru orarul de bază înainte de a începe săptămâna următoare?

— — — — —
*Cu siguranță că ți-ai modifica orarul ținând cont de toate dificultățile pe care le-ai întâmpinat. (Ai putea avea nevoie să-ți rearanjezi timpul de studiu, să-ți repartizezi altfel orele pentru învățat sau chiar să introduci **mai multe** ore.)*

CUM SĂ-ȚI REVIZUIEȘTI ORARUL?

2.18 Reamintește-ți că orarul inițial este doar o bază folositoare de la care să pornești la lucru; vei avea nevoie destul de des să-l examinezi cu un ochi critic, ca să vezi dacă sunt necesare unele modificări provizorii sau permanente. De exemplu, poate va trebui:

1. Să te ocupi mai mult de un proiect nou sau de o sarcină specială, sau
 2. Să-ți modifice repartizarea timpului pe obiecte din cauza schimbării dificultății lor relative, ori
 3. Să compensezi timpul de lucru pierdut, pentru
-

un motiv sau altul, în săptămâna precedentă.

Cât de des ți-ai examina orarul cu intenția de a-l modifica la nevoie?

La începutul fiecărei săptămâni din lună, **dacă ești înțelept.**

2.19 Gândește-te bine, atunci când îți verifici orarul pentru săptămâna ce vine! Dacă știi tema unei lucrări personale care trebuie să fie gata peste 6 săptămâni, acum este momentul să o planifici și să începi a o citi. La fel, dacă te aștepti în curând la lucrări de control sau examene, nu lăsa recapitularea pentru ultimul moment! Ședințele de recapitulare sunt mai folositoare dacă sunt **distribuite în timp** în loc de a fi îngrămădite la un loc. Încearcă să te gândești la munca din cadrul fiecărei săptămâni în raport cu trimestrul întreg, cu anul întreg și cu întreaga perioadă petrecută în facultate.

Ce reacție ai față de aceste sugestii despre planificarea studiului pentru săptămâna următoare?

- A. Cred că nu va reuși.
- B. Cred că merită să încerc.
- C. Nu am tipul de personalitate corespunzător.
- D. Cred că ar cere prea mult timp.

2.20 A. *Experiența ne arată altceva! Studenții care-și planifică lucrul au totdeauna un avantaj față de cei care trec ușor de la un obiect de studiu la altul.*

Cei ce planifică posedă un simț mai puternic al scopului și al priorităților și ei obțin mai multe realizări în timpul ce le stă la dispoziție. Poți să critici planificarea pentru alte motive, dar nu pentru că nu dă rezultate. Ea le dă! Te rog să revii la chenarul 2.19 și să-ți reconsideri răspunsul!

B. *Aceasta mi se pare că este atitudinea justă. Multe mii de studenți au învățat să-și planifice munca și aproape totdeauna au confirmat cât de mult li s-au îmbunătățit performanțele. Ei au un simț mai puternic al scopului și al priorităților și obțin mai multe realizări în timpul de care dispun. În primele faze, desigur, poți întâmpina unele dificultăți silindu-te să planifici, dar nu te lăsa; de îndată ce ai dobândit îndemânarea, te vei mira cum de ai putut mai înainte să-ți irosești atât de mult timp. Treci, te rog, la chenarul 2.21!*

C. *Dacă nu-l ai, nimeni nu îl are. Să precizăm: planificarea este calea prin care se face o treabă cât mai repede posibil și cu cea mai puțină bătaie de cap. Să nu-mi spui că dorești într-adevăr să balmăjești totul, fără să știi ce ai să faci de la un moment la altul și să consumi probabil de două ori mai mult timp decât este necesar pentru fiecare obiect de studiu!*

Fapt este că, multe sute de studenți care la început

au avut aceeași reacție, au fost surprinși să constate cât de mult li s-a îmbunătățit performanța de

îndată ce au încercat în mod serios să-și planifice

munca pentru o perioadă de probă. În ciuda celor ce știi, poate că tocmai tipul de personalitate pe care îl ai să ofere cel mai mare avantaj. Te rog să te gândești la asta și, în orice caz, citește alineatul B precedent!

D. *Cu siguranță că poate va trebui să-ți petreci o*

seară întreagă întocmindu-ți primul orar. Pentru asta e nevoie de multă gândire. Dar după aceea, câteva minute pe săptămână vor fi de ajuns pentru a-l ține la zi. De fapt, acest timp va fi unul răsplătit prin productivitatea mărită, drept rezultat al întocmirii unui orar care să-ți reamintească exact ce ai planificat să faci în fiecare unitate de timp. Înainte de a continua, te rog să recitești alineatul B!

CUM SĂ-ȚI ORGANIZEZI ȘEDINȚELE DE STUDIU

2.21 Așadar, cu un orar de studiu bine planificat ar trebui să poți începe fiecare zi cu o listă despre ce ai **de făcut** în ședințele de studiu.

Dar unii studenți zic: “Chiar atunci când știu ce ar trebui să învăț, totuși nu reușesc să realizez destul de mult în timpul dat.” Seara de “învățare” tipică a unui astfel de student se poate foarte bine desfășura cam în felul acesta:

Termină cina (și șueta) pe la ora 19,30 (avea intenția să termine la 19). Se așează la birou, însă primele 15 minute le petrece umblînd să caute hârtie și cărți, să ascută creioane, să întoarcă ceasul

etc. Începe să scrie. Constată că stiloul trebuie umplut. Se duce să împrumute cerneală de la un prieten din cealaltă cameră. Găsește prietenul cu un grup de studenți discutînd despre o nouă formație pop. Stă să-și exprime punctul de vedere. În curînd își amintește că trebuia să învețe. În silă, se înapoiază în cameră. Lucrează intens următoarele 20 minute. Își aduce aminte de un disc nou L.P. pe care l-a cumpărat. Desigur că poate să îl pună ca muzică de fond când lucrează. Atenția este acum împărțită între pickup și citit. Începe să se gîndească la week-end. Iese să telefoneze prietenei lui. Se înapoiază și descoperă că e ora 22 și nu prea a făcut mare lucru. Următoarele 40 minute le-a petrecut frenetic (dar fără speranță) încercînd să recupereze timpul pierdut. A doua zi spune prietenilor că "și-a petrecut toată seara învățînd". Și crede asta, căci își amintește numai cât a fost totul de obositor.

Ți s-a întîmplat vreodată așa ceva?

Răspunsul pe care îl dai trebuie neapărat să fie "Da" căci, într-o măsură mai mare sau mai mică, asta ni s-a întîmplat tuturor.

2.22 Această irosire a timpului este cel mai mare obstacol pentru a învăța serios, iar singurul remediu cunoscut constă în *planificare* și *hotărâre*. Planifică precis ce rezultate dorești să obții; fii hotărât să le dobîndești!

Ce vrei să înveți?

Când îți întocmești lista zilnică pentru ce ai de făcut, fii **cât mai precis posibil** în privința a ceea ce intenționezi să faci în fiecare ședință de studiu (vezi chenarul 2.16). Cu cât ești mai precis, cu atât ești mai stimulat să o respecti. Să te gândești de fiecare dată la ceea ce dorești să realizezi, în loc de a te gândi doar la cât timp este nevoie să consumi!

În continuare vei găsi trei variante posibile pe care un student le-ar putea trece pe lista sarcinilor de îndeplinit. Care dintre ele i-ar da cel mai bun imbold ca să-și folosească timpul în mod eficace?

- a. "Să mă ocup o oră de *Statistica pentru științele sociale*" sau
- b. "Să mă ocup o oră de capitolul 5 din *Statistica pentru științele sociale*" sau
- c. "Să citesc și să fac o recapitulare a capitolului 5 din *Statistica pentru științele sociale*."

c. "Să citesc și să fac o recapitulare a capitolului 5 din *Statistica pentru științele sociale*." (Cu cât scopul este mai precizat, cu atât este mai probabil să lucrezi concentrat și să-ți îndeplinești sarcina în cel mai scurt timp convenabil!)

Unde să înveți

- 2.23 În mod ideal, ar trebui să poți învăța oriunde, într-o bibliotecă liniștită sau într-un autobuz aglomerat.

Dar să privim lucrurile în mod realist. Cei mai mulți dintre noi nu putem să ne izolăm de elementele din jurul nostru care ne distrag. Așadar, este necesar să înveți într-un loc cât mai lipsit de lucruri noi și de oameni noi care ar putea să-ți abată atenția.

De asemenea, ai nevoie de un loc pe care îl consideri strâns legat de noțiunea de a învăța serios. În acest mod te poți transpune în **starea de spirit** adecvată chiar din clipa în care te-ai așezat la lucru.

Deci, crezi că ai învăța mai bine în

A. *alt* loc în fiecare zi?

B. *același* loc în fiecare zi?

- 2.24 **A.** *Într-un fel, s-ar putea să ți se pară că e reconfortant să te duci în alt loc zilnic. Dar pentru că ar fi atât de multe aspecte, sunete, mirosuri și senzații noi în fiecare zi, atenția ți-ar fi distrasă cu totul de la lucru! (Asta nu te-ar ajuta chiar deloc.) În plus, vei pierde ocazia de a forma o asociere între un loc anumit și muncă; o astfel de asociere poate constitui un sprijin psihologic foarte folositor. Te rog să citești aliniatul B care urmează!*
- B.** *Locurile familiare (ca, de exemplu, chiar dormitorul unde înveți, ori un colț favorit de la bibliotecă) oferă probabilitatea de a fi mai puțin distras decât locurile noi. Și, prin permanenta asociere a*

lucrului cu un anumit loc, poți căpăta **deprinderea**

să te apuci de lucru chiar atunci când sosești în
acel loc. Trece, te rog, la chenarul 2.25!

2.25 Cât privește condițiile în care înveți, asigură-te că
acel loc este bine iluminat și aerisit corespunzător,
nici prea cald, nici prea rece. (Evident, poate să fie
greu să ai totul după plac dacă locuiești în casa
altuia.) Cu cât vei fi mai puțin atent la ce se află
împrejur atunci când înveți, cu atât va fi mai bine.
Să-ți aduci aminte că studiul este o muncă serioasă.
Care dintre următorii trei studenți este mai probabil
să-și îndeplinească efectiv munca:

- a. întins pe pat, sau
- b. așezat la masa de lucru, sau
- c. cufundat într-un fotoliu foarte confortabil?

b. (la masă)

2.26 Cea mai bună poziție pentru învățat este de a sta
normal la un birou sau la o masă. Patul poate fi
atrăgător însă, de îndată ce te-ai culcat este pro-
babil să îți se facă somn. Din același motiv, chiar și
un fotoliu te poate împiedica să înveți bine.

Deci, încearcă să rămâi la locul normal pentru
învățat! Procură-ți lumină destulă, nu lăsa aerul să
se îmbâcsească sau să fie prea cald ori prea rece și
fii atent să nu te faci prea comod! **Rămâi treaz!**

După ce ai hotărât scopul ședinței de studiu și te-ai
așezat la locul convenit, ce ar urma să faci?

-
- a. Să aștepti îndemnul de a lucra, sau
 - b. Să te apuci imediat de lucru, sau
 - c. Să începi un fel de acțiune de "încălzire".
-

b. *Să te apuci imediat de lucru.*

Pornirea

2.27 A învăța cu folos este în mare măsură o problemă de bune deprinderi, iar a te apuca imediat de treabă este cel mai bun lucru. Nu aștepta să-ți vină dispoziția, căci poți aștepta o veșnicie! Nu trebuie să te "încâlzești" în vreun chip aparte. Încălzește-te și capătă dispoziție apucându-te de lucru. Nu te mulțumi doar să stai, **fă ceva!**

De exemplu, ai putea să începi prin a-ți revizui notițele de la curs. Ori, ai putea încerca să așterni pe hârtie punctele principale pe care ți le amintești din ultima lucrare pe care ai făcut-o la acel obiect. De fapt, este un sacrificiu bun pentru început să-ți petreci **primele cinci minute** ale oricărei ședințe de studiu **revăzînd** ce ai făcut data trecută în privința aceluși obiect. Și este **preferabil** să notezi câte ceva.

După ce ai început prin a ceea ce ai făcut data trecută, problema devine atunci aceea de a ști cum să (*care ar fi problema?*).

revedea; te concentrezi (Cum să faci asta va fi problema celor mai mulți oameni.)

Concentrarea

2.28 Te poți antrena să te concentrezi și să-ți menții atenția, dar asta cere voință și stăruință. Următoarele sugestii te pot ajuta:

1. Dacă găsești că e greu să te concentrezi asupra unui subiect anumit, începe prin a-l învăța numai pe **porțiuni foarte mici!** Nu-ți sacrifică o seară întreaga doar ca să nu realizezi nimic. Încadrează în 45 minute ceea ce trebuie să faci. Dacă și asta este o perspectivă înspăimântătoare, o reduci de-a dreptul la, să zicem, 20 minute, dar să ai ceva bine **definit** de făcut! Trebuie să-ți dovedești singur că poți să te ții ferm de treabă, chiar dacă numai pentru un răstimp foarte scurt. Treptat vei putea să realizezi un timp stabil de **cel puțin** 45 minute.

2. Dacă te surprinzi că visezi cu ochii deschiși sau că te abați de la obiectiv, **oprește-te** imediat! În afară de faptul că ai neapărată nevoie de a te opri, concentrează-ți din nou atenția asupra lucrului pe care cauți să-l termini!

3. La fiecare oră de învățat vei avea poate nevoie de o întrerupere de circa 5-10 minute (sau două întreruperi mai mici). Ridică-te, plimbă-te prin cameră și gândește-te la altceva! Dar fă o pauză precisă și apoi apucă-te imediat de lucrul pe care îl făceai!

Așadar, dacă găsești că e greu să te concentrezi, folosește perioade foarte de lucru,
visarea în clipa când se produce și socotește când

să faci întreruperi totalizând minute la fiecare oră de lucru.

scurte, oprește, 10

- 2.29** Un alt sprijin în favoarea concentrării este de a face **însemnări**. Încearcă să întocmești un fel de rezumat despre ceea ce ai învățat. Pe lângă faptul că aceasta te activează și te ține atent, însemnările te vor ajuta mai târziu la recapitulare.

Terminarea ședinței de studiu

Încearcă să **nu** oprești o ședință de studiu la un punct dificil al subiectului! Altminteri vei dori mai puțin să reiei lucrul data viitoare. Caută să termini cu o chestiune **interesantă**, una care să fie destul de plăcută ca să reiei subiectul!

Folosește ultimele cinci minute rezervate studiului pentru a **rememora** ce ai învățat și pentru a verifica încă o dată totul. (Deseori aceasta este cea mai importantă parte a învățării.)

Prin urmare, o ședință de studiu de o oră ar putea să înceapă cu minute pentru revizuirea lucrului făcut mai înainte, apoi o pauză de minute pe la mijloc și să se încheie cu minute pentru a revizui ce ai lucrat în acea ședință.

5, 5-10, 5

Concentrare ...

- 2.30** Astfel, va trebui să poți întocmi un orar pentru învățat, să găsești un loc convenabil pentru lucru, să hotărăști precis ce rezultate dorești să obții în fiecare ședință și cum să le obții.

N.B. Înainte de a trece mai departe, oprește-te un moment să-ți notezi punctele principale pe care ți le amintești din acest capitol.

Treci apoi la chenarul 2.31!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

Întrebările din chenarele următoare te vor ajuta să-ți îmbrospătezi memoria. Dacă nu ești sigur de un răspuns, poți să te uiți înapoi la chenarele care sunt indicate la sfârșitul întrebărilor.

- 2.31 Câte ore am propus să folosești pentru învățat (ședințe de studiu și cursuri) într-o săptămână normală? (Chenarele 4,5)

cel puțin 40

- 2.32 Ca să fii sigur că-ți atingi baremul de ore pentru învățat și că le valorifici bine, trebuie să-ți planifici un de lucru pentru săptămâna ce urmează. (Chenarele 6-14).

Orar

- 2.33 Care *crezi* că este durată minimă pentru o ședință de studiu utilă? (Chenarele 6,7)

Ar trebui să poți utiliza în mod efectiv o oră sau chiar mai puțin, numai dacă ai un plan pentru fiecare ședință.

- 2.34 Fiecare ședință din orarul săptămânal trebuie să fie
-

Capitolul 2 / Întrebări

destinată nu doar pentru "învățat", ci și pentru (ce?)
(Chenarele 7, 8)

un anumit obiect de învățământ

- 2.35 Pentru ce fel de oră de curs ai planifica o ședință de studiu
1. imediat *după*,
 2. imediat *înainte*? (Chenarele 9, 10)
-

1. prelegere informativă 2. seminar-dezbatere

- 2.36 Cât de des trebuie să-ți consulți orarul după ce l-ai întocmit?
- a. Niciodată, sau
 - b. O dată pe săptămână, sau
 - c. O dată pe zi, sau
 - d. De mai multe ori pe zi. (Chenarele 15, 16)
-

d. de mai multe ori pe zi

- 2.37 În fiecare dimineață trebuie să te uiți la orar ca să verifici când vei învăța pentru diferitele discipline pe care le-ai programat. Ca să fii sigur că obții rezultate bune din aceste ședințe de studiu va trebui să faci o listă cu (ce?). (Chenarele 16, 17)
-

cu sarcinile de îndeplinit în acea zi

-
- 2.38** Iată lista cu sarcinile pe care le are de îndeplinit un student. Pe care dintre ele crezi că este în stare să le realizeze (a) cu *cea mai multă* și (b) cu *cea mai puțină* eficacitate? De ce? (Chenarele 16, 22, 23)
1. Să-și ocupe dimineața cu meteorologia.
 2. Să scrie o lucrare personală la istorie pe baza unei scheme sumare.
 3. Să recapituleze pentru examen.

a 2, b 3

Varianta 2 cuprinde cea mai clară și specifică descriere a unei sarcini de îndeplinit; varianta 3 este cea mai imprecisă.

- 2.39** Care este cea mai bună cale pentru a începe o ședință de studiu? (Chenarele 26, 27)

Să te apuci *imediat* de lucru (eventual revăzînd ce ai făcut data precedentă).

- 2.40** Cum te poți antrena ca să rămâi atent? (Există cel puțin trei căi.) (Chenarele 28, 29)

Lucrează pe durate scurte, însă cu un scop foarte bine precizat. Fii atent la visare și oprește-o imediat! Fă pauze precise! Fă însemnări! (Poate că te-ai gândit și la alte metode.)

2.41 Care este o metodă bună de a-ți încheia ședința de studiu? (Chenarele 29, 30)

Încearcă să repeți tot ce ai învățat sau verifică tot ce ai realizat în ședința de studiu.

2.42 În capitolul următor vom examina un procedeu care te va ajuta la o muncă ce trebuie să-ți ocupe numeroase ședințe de studiu: cum să obții informații dintr-un manual sau articol.

După ce ai terminat, treci, te rog, la capitolul 3!

C U M

să c o n șt u d c a r t e ?

- Răsfoirea
- Întrebările
 - Citirea
- Aducerea aminte
- Cum să recapitulezi
- Întrebări recapitulative

Durata de studiu: aprox. 55 min.

- 3.1 Oricum ți-ai folosi timpul de studiu, ești obligat să petreci o parte din el cu cărți și articole încercând să extragi și să organizezi ideile din ele în vederea realizării scopului pe care îl urmărești. Trebuie însă ca această consultare să o faci în mod selectiv. La începerea unui curs ți se poate prezenta o listă lungă de un cot cu lucrări de citit și, dacă încerci să o parcurgi pas cu pas, vei găsi că o nouă serie de titluri se adaugă mai repede decât apuci să le ștergi pe cele vechi.

Evident, este clar că nu dispui de suficient timp ca să citești totul; fiecare text pe care vrei să-l consulți va trebui să fie abordat în mod diferit, corespunzător cu ceea ce vrei să obții de la el. Amintește-ți ce a scris Francis Bacon acum 350 ani: "Unele cărți trebuie să fie gustate, altele să fie înghițite și doar câteva trebuie să fie mestecate și digerate; adică unele cărți pot fi citite numai în parte, altele trebuie să fie citite în întregime însă fără a insista cu migală asupra detaliilor și doar câteva să fie citite complet, cu sârguință și atenție". Bacon descrie (*câte?*) moduri diferite de a consulta un text.

trei

- 3.2 Cele trei moduri de consultare a unui text, indicate

de Bacon (pentru o carte sau un articol) sunt tot atât de folositoare astăzi:

- a. **gustatul:** se referă la pasaje izolate din text;
- b. **înghițirea:** trecere în revistă superficială și rapidă a întregului text;
- c. **mestecare și digerare:** citirea cu grijă și cu multă atenție a textului întreg.

Dacă vrei să alegi cea mai bună cale de a citi o carte este nevoie să te întrebi doar ce speri să-ți ofere. Vrei, de exemplu, să obții:

1. O imagine largă, generală a subiectului?
2. O cunoaștere amănunțită, sistematică a tuturor faptelor și ideilor esențiale ale materiei?
3. Să verifici o referință sau un răspuns la o întrebare de cercetare specifică?

Care dintre cele trei metode ale lui Bacon (a, b, c) ai considera că este cea mai potrivită pentru fiecare dintre aceste trei scopuri de a citi?

— — — — —
*Eu aș alege **b** pentru cazul 1, **c** pentru cazul 2 și **a** pentru cazul 3. Ești de acord?*

- 3.3** Așadar, când consulți cărți sau articole, trebuie să ai o comportare adecvată: să fii pregătit a citi superficial sau cu deosebită atenție, în întregime sau parțial, corespunzător cu ceea ce dorești să afli. O tehnică ce s-a dovedit a fi foarte efecace și care poate fi adaptată la cele mai multe moduri de a citi este deseori denumită cu prescurtarea

RICAR

Aceasta corespunde inițialelor celor **cinci** faze de studiere a unei cărți (capitol sau articol):

Răsfoire

Întrebare

Citire

Aducere aminte

Recapitulare

Corespunzător acestei formule, studentul va trebui:

1. Să-și formeze o părere generală despre ce trebuie să învețe făcînd o preliminară a textului.
2. Să-și pună (pl.) la care se așteaptă să afle răspunsuri până în momentul când a terminat de citit textul.
3. Să textul.
4. Să încerce a-și punctele principale.
5. Să revină și să textul, ca să verifice cât de bine a depistat punctele principale.

1. *răsfoire* 2. *întrebările* 3. *citească* 4. *aminti*
5. *recapituleze*

3.4 Această metodă numită RICAR a contribuit la succesul a mii de studenți și merită să fie analizată în amănunt.

Să o cercetăm pas cu pas în cele ce urmează!

RĂSFOIRE

Atât de mulți dintre noi, atunci când studiem un text, "începem de la început, mergem până la sfârșit și apoi ne oprim". Acesta este totuși un mod nefolositor de a citi. Nu știm încotro ne îndreptăm și curând ne împotmolim atât de mult în amănunte, încât nu putem vedea pădurea din cauza copacilor. În schimb, ar fi bine să avem o vedere de ansamblu asupra pădurii înainte de a începe să ne strecurăm prin hățișuri. Ar trebui să privim ansamblul înainte de a înțelege componentele.

A o carte sau un articol mai înainte de a începe să citești este la fel ca și alegerea unui traseu pe înainte de a începe o călătorie.

răsfoi; hartă

Răsfoirea unei cărți

- 3.5 Toate cărțile și articolele sunt scrise după un plan oarecare. O răsfoire rapidă poate să-ți dea o foarte bună idee despre ce este acest plan și prin urmare să te ajute să citești realizând o înțelegere mai bună.

Pagina de titlu. Începe răsfoirea cu pagina de titlu! Ai putea crede că nu vei obține mult de la ea, dar totdeauna merită să-ți arunci o privire asupra ei. Ea

Îți poate spune:

1. Domeniul general al subiectului (titlul însuși).
2. Nivelul sau modul de tratare (subtitlul sau o frază descriptivă).
3. Numele autorului și calificările sale (titluri, funcții).
4. Data publicării (pe contrapagină).

Câte informații de acest fel poți obține din pagina de titlu a cărții pe care o examinezi **acum**? Te rog să revii la început (dacă nu ai făcut-o mai înainte) și aruncă o privire! (Pagina de titlu este prima pagină a cărții; de obicei ea nu este numerotată).

*Pagina de titlu îți spune că această carte tratează despre **învățare**, că este doar o **introducere** în tehnicile de studiu și (foarte important) că este **programată**. Îți spune de asemenea numele **autorului**, menționează **experiența** care a servit la înfăptuirea acestei cărți și îți mai spune (pe verso) cât de **nouă** este cartea.*

- 3.6** Destul de mult pentru cele cinci secunde de examinare a paginii de titlu! Ce urmează?

Prefața. Fie că poartă numele de prefață, cuvânt înainte, nota autorului, introducere sau oricare altul, cu mult prea puțini oameni citesc vreodată micul text din față - de obicei doar câteva alineate - în care autorul vorbește despre cartea sa și pentru ce a

scris-o. Ca și pagina de titlu, această informație te poate ajuta să hotărăști dacă merită să citești cartea și chiar **cum** ai putea să procedezi.

Privește, de exemplu, prefața **acestei** cărți! Ea cuprinde patru alineate urmate de o secțiune finală "programată", fiecare dându-ți un alt fel de informație. De exemplu, primul alineat îți spune **cui** îi este destinată cartea.

Ce fel de informații se dau de către fiecare dintre celelalte alineate și de către secțiunea finală din prefața scrisă de mine?

3.7 Cele patru alineate și secțiunea finală din prefața cărții de față cuprind informații despre:

1. *Persoanele pentru care s-a scris cartea.*
2. *Necesitatea ei.*
3. *Planul și scopul cărții.*
4. *Schema și structura cărții.*
5. *Cum să folosești cartea.*

Cuprinsul. Și aceasta este o pagină (sau mai multe) de informații pe care ar trebui să nu le ignori atunci când faci răsfoirea preliminară. Lista conținând cuprinsul îți spune ce probleme tratează autorul și deseori îți dă unele idei despre modul în care le-a tratat: problemele principale, problemele secundare ș.a.m.d.

Întoarce-te și cercetează cuprinsul **cărții de față**

apoi încearcă să răspunzi la întrebările următoare:

1. Dintre următoarele probleme posibile pentru o carte despre cum se învață, cărora crezi că **nu** li s-a atribuit un capitol special?

- scrierea lucrărilor personale;
- luarea notițelor;
- studierea unei cărți;
- citirea;
- prelegerile;
- psihologia învățării;
- organizarea timpului de studiu;
- alegerea unui curs;
- necesitatea de a deprinde tehnica învățării;
- examenele.

2. În total sunt capitole și fiecare cuprinde între și subtitluri.

1. Cartea nu are capitole pentru prelegeri, psihologia învățării sau alegerea unui curs.

2. În total sunt șapte capitole și fiecare cuprinde între 4 și 7 subtitluri. (Notă: în ediția de față sunt cuprinse doar primele 3 capitole.)

3.8 Deci, răsfoirea unei liste indicînd cuprinsul îți spune ce se află în carte, iar dacă are subtitluri, îți poate da o idee despre **cum** se leagă subiectele între ele. Mai târziu, pe măsură ce citești în întregime capitolele, ar trebui să **revii** deseori ca să verifici din nou cuprinsul.

Dacă ai luat o carte doar cu scopul de a căuta

referințe care ar putea să te ajute să răspunzi unei întrebări **specifice**, răsfoirea preliminară ar putea foarte bine să se termine aici. Din cuprins poți vedea dacă este probabil ca acea carte să conțină ceva util.

În acest caz, poți să treci de-a dreptul la **sfârșitul** cărții unde vei putea să-ți cauți subiectul într-o listă alfabetică din care afli ce subiecte se găsesc și la ce pagini; această listă se numește

index sau indice (Volumul acesta are așa ceva?)

3.9 Dacă dorești numai să cauți anumite referințe, indexul ți-ar cruța o groază de timp îndrumându-te imediat la cele mai folositoare pasaje.

Așa cum spunea cândva un autor de foiletoane, Robert Lynd: "Mi-e silă să citesc o carte fără index; **mă obligă** s-o citesc toată."

E posibil totuși să găsești că toată cartea merită să fie "mestecată și digerată" (sau măcar un capitol întreg). În acest caz, fă un ultim pas în răsfoirea generală:

Întoarce câte o foaie a cărții! Parcurge la repezeală toate paginile cărții, de la început până la sfârșit! În acest timp:

1. Citește titlurile capitolelor și paragrafelor!
 2. Citește recapitulările finale ale capitolelor!
 3. Privește graficele și desenele!
-

4. Uită-te în fugă la unele fraze întâmplătoare!

Nu este nevoie să spun că în această fază, foarte puțin din ceea ce vezi îți va rămâne în minte. Totuși, această rapidă trecere în revistă contribuie la ceea ce ai și ghicit despre structura cărții și, la fel ca toate examinările preliminare, te pregătește pentru sarcina viitoare.

Deci, crede-mă pe cuvânt! Pune un semn unde ai ajuns până acum și apoi răsfoiește la iuțea restul din **această** carte, ca să capeți o **impresie generală** asupra conținutului ei. (Urmărește cele patru sugestii date mai înainte. În tot acest timp e util să îți pui întrebări, pentru a te menține activ!)

Ei bine, ar trebui să știi acum încotro te îndrepti și ce fel de explorare este probabil să faci. (În cel mai rău caz, ar trebui să fi observat că două dintre capitole nu sunt scrise în formă programată, ca acelea pe care le-ai citit până acum.)

3.10 Așadar, am propus ca, atunci când ieși pentru prima dată o carte în cercetare să începi cu o răsfoire generală.

Ca să faci aceasta, este nevoie:

1. Să citești pagina
 2. Să citești notele autorului, sau
 3. Să citești
 4. Să răsfoiești repede toată
 5. De cât timp crezi că ai putea avea nevoie ca să
-

faci toată răsfoirea? Între și minute.

1. de titlu 2. prefața (sau introducerea etc.) 3. cuprinsul 4. cartea 5. Ți-am cerut părerea despre cât timp ar trebui să se consume cu răsfoirea generală. Desigur, acesta este condiționat de cât este de mare textul și cât este de probabil să-ți fie de folos. Părerea mea este că vei avea nevoie de cel puțin cinci minute ca să faci o răsfoire utilă, însă, probabil că nu mai mult de 30 minute, chiar dacă acea carte ar urma să constituie piesa de bază pentru cursul pe care îl urmezi.

- 3.11** Foarte bine, ai investit un timp apreciabil pentru răsfoirea întregii cărți și te aștepti să culegi roadele atunci când ajungi efectiv să o citești. Ai să începi, prin urmare, să o citești frază cu frază de la începutul capitolului 1? Nu, să nu faci asta, oricât ar părea de tentant! E necesar să consumi câteva minute în plus tot pentru răsfoire. Acum când ai terminat răsfoirea generală a întregii cărți, vei face o răsfoire mai amănunțită a primului
-

Capitol

Răsfoirea unui capitol

- 3.12** Înainte de a începe **fiecare** capitol nou, ar trebui să-l răsfoiești ceva **mai cu grijă** decât atunci când
-

îți formai o părere despre cartea întreagă.

Fii atent mai ales la:

Primul și ultimul alineat. Autorul le poate folosi ca să prezinte o vedere de ansamblu proprie despre cele ce vor urma sau o recapitulare a celor spuse.

Recapitulări. Acestea pot să apară în diferite locuri, atât în interiorul capitolelor, cât și la sfârșit.

Titluri. Majoritatea autorilor au avut multe necazuri ca să-și încadreze ideile într-un sistem util de titluri și subtitluri. Este trist de spus, însă mulți studenți nu țin deloc seama de titluri și de indicațiile esențiale pe care acestea le conțin. Ei încearcă să citească un text, care este perfect încadrat, ca și cum ar fi un roman.

Evident, titlurile îți spun **ce anume** subiect este tratat în fiecare paragraf ori subparagraf. Dar în ele se află mai mult decât atât. De exemplu: ce poți spune despre **dimensiunile relative** sau reliefaarea titlurilor? (Privește, de exemplu, cele patru titluri ale acestui chenar!)

Mărimile relative ale titlurilor îți spun cum se leagă subiectele între ele, cum se acordă împreună și care este succesiunea lor.

3.13 Trebuie să observi tipurile de titluri la orice ai citi! Întrucât acestea îți spun care subiecte se leagă cu altele, ele sunt cheia **structurii de idei** a

auto
rului

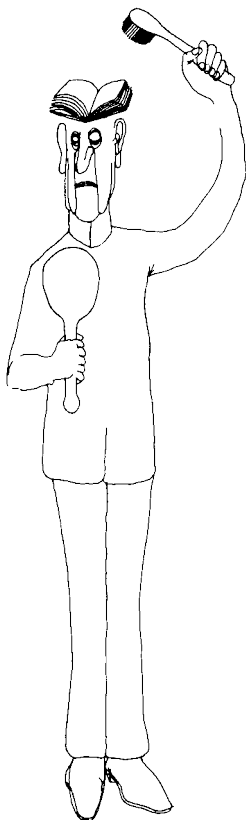
Majoritatea lucrărilor vor folosi două sau trei tipuri de titluri, fiecare tip descrescînd ca mărime de literă și ca reliefare de la titlul de capitol spre cel de paragraf, de subparagraf ș.a.m.d. (Astfel, **diferența** de reliefare a titlurilor din chenarul precedent arată că în el se tratează trei aspecte ale subiectului indicat în titlul principal de acolo.)

Câte **tipuri** de titluri am folosit eu pînă acum în acest capitol? (Observă în ce chip arată ele relațiile dintre problemele mele.)

În afară de titlul principal al capitolului, am folosit trei tipuri de titluri. Iată repetarea titlurilor, aranjate astfel ca să arate relațiile dintre problemele tratate în paragrafele respective:

3.14

Înainte să te apuci de citit, fă o răsfoire sumară!

Ai putea dori să termini această răsfoire examinând restul de titluri din capitol.

De îndată ce ai terminat cu răsfoirea unui capitol, ești gata să treci la faza a doua a metodei RICAR, care este

Întrebare (Reamintește-ți fazele metodei RICAR!)

ÎNTREBĂRILE

- 3.15 Niciodată să nu începi citirea amănunțită a unui text fără a avea în gând o serie de întrebări la care dorești să obții răspunsuri. Întrebările constituie un puternic stimulent pentru învățare, căci ele îți dau o idee asupra **scopului** și te mențin atent. Devii astfel un cercetător activ, în loc de un pasiv răsfoitor de cărți.

De unde vin întrebările? Sursa principală ești tu! Într-adevăr, unul dintre avantajele acțiunii **tale** de prealabilă a unei cărți sau capitol este faptul că îți dă ocazia de a pregăti câteva relevante.

răsfoire; întrebări

Întrebările proprii

- 3.16 Răsfoind cartea în întregime, e probabil ca aceste întrebări să fie destul de generale. De exemplu,

privind în fugă foaia de titlu, prefața și cuprinsul, ai putea să te întrebi:

"Câtă încredere pot acorda acestei cărți, editată acum 15 ani?"

"Va fi ea chiar atât de utilă pentru mine, așa cum sugerează prefața?"

"De ce crede autorul că merită să dedice un capitol întreg pentru cutare sau cutare problemă?"

Chiar și aceste întrebări **generale** te ajută să te decizi cum să tratezi cartea. Însă atunci când de la răsfoirea generală a unei cărți treci la răsfoirea capitolului pe care ești gata să-l citești, întrebările vor fi mai (*mult/puțin?*) specifice.

mult

- 3.17 Titlurile** și subtitlurile paragrafelor sugerează mereu întrebări. De exemplu, atunci când - cu vreo câteva chenare mai înainte - ai văzut titlul "Întrebări", puteai să te fi întrebat: "De ce a folosit autorul tocmai acest titlu? Cine întreabă pe cine? Ce rol joacă întrebarea în învățare? De unde provin întrebările? Cum să le găsesc răspunsurile? ș.a.m.d. La unele dintre aceste întrebări s-a și răspuns; la altele se va răspunde în curând. Privește următoarele trei titluri (de la chenarele 3.19, 3.20 și 3.23)! Ce întrebări îți sugerează ele?"

"Întrebările altor persoane te-ar putea determina

să întrebi: "Care alții? Studenți? Autori? Profesori? Sunt întrebările lor tot atât de utile ca și ale mele? Unde se găsesc răspunsurile?" etc.

"Întrebări în învățământul programat" ar putea

inspira: "Ce este învățământul programat? Ce legătură au astfel de întrebări cu învățarea? La ce folosesc? Ce fel de întrebări?" etc.

"Citirea" ar putea sugera: "Dar ce, nu știam și eu cum să citesc? Va trebui oare să învăț metode noi? Ce poate să spună aici și nu se află în capitolul despre citire?" etc.

- 3.18 Așadar, **titlurile** vor fi o sursă rodnică de întrebări - întrebări care îți dau o idee asupra scopului. Ar trebui să fii în stare de a lua practic orice titlu și de a scoate din el cel puțin o întrebare, chiar dacă ar fi numai "Ce înseamnă asta?"

Îți recomand să te obișnuiești să formulezi întrebări, mai ales atunci când te uiți la **primul alineat și la ultimul alineat**, ca și la oricare **recapitulare**. De exemplu: "Unde sunt faptele care să sprijine aceste afirmații? Pot oare să mă înșel în privința a ceea ce credeam că știu despre această problemă? Am mai întâlnit cumva acești termeni tehnici?" etc.

Ești oare (ca cititor) **singura** sursă de întrebări?

Nu. (Așa cum ar trebui să-ți amintești din răsfoirea

tit
lu
lu
i
ur
m
ăt
or
!)

Întrebările altor persoane

3.19 Uneori, **profesorul** îți poate sugera întrebări pe care să le ai în vedere la citirea unui anumit capitol. Sau **colegii** pot pune întrebări (ori să facă anumite comentarii) despre capitolele la care întâmpinaseră greutate.

Se poate totuși ca sursa cea mai folositoare de întrebări să fie însăși cartea. Deseori, **autorul** va pune trei sau patru întrebări la începutul unui capitol și răspunsurile lor se poate să-ți fi devenit evidente până în momentul când ai ajuns la sfârșit.

Uneori, autorii îți dau o listă cu întrebări la **sfârșitul** unui capitol. Întrucât întrebările sunt în general mai folositoare dacă se pun atunci când **începi** să citești, va trebui:

Să iei cunoștință de aceste întrebări de la sfârșitul capitolului încă din timpul preliminară a capitolului și apoi să le examinezi din nou după ce l-ai terminat de

răsfoirii; citit

3.20 Din păcate, de prea multe ori studenții nu țin seama de întrebările autorului și astfel omit un ghid foarte util de învățare.

Întrebări în învățământul programat. Într-o carte programată (ca aceasta), întrebările joacă un rol

esențial în desfășurarea argumentării și din modul cum sunt redactate, poți să înveți multe despre cum să citești.

Autorul unei programări pune întrebări de multe feluri (directe, cu răspunsuri la alegere, cu completări) dar scopul său este mereu același: să-ți atragă atenția asupra celui mai important punct pe care ți-l înfățișează și să te facă să-i dai răspunsul. Iar răspunsul tău la întrebare te ajută să

înveți (ori să înțelegi).

3.21 Programarea constituie o cale rapidă și eficace de învățare și, treptat, apare din ce în ce mai mult material în forma aceasta. Există programări în multe discipline școlare (mai ales la matematică, științe și gramatică) și din ce în ce mai multe la nivel de facultate.

Programările însă pot să te învețe ceva care este aproape mai valoros decât conținutul la care se referă. Adică ele pot să-ți formeze deprinderea de a **citi interogativ**.

Într-un sens, ar trebui să "programezi" în gând tot ce citești. Să-ți pui mereu întrebări: "Care este ideea principală din acest capitol? Din acest paragraf? Din acest alineat?"

Întrebări de felul "Cum? Când? Cine? Unde? și (mai ales) Ei și?" ar trebui să nu-ți lipsească din minte atunci când citești. Și, pe măsură ce răspunzi la o întrebare, fii pregătit să ridici alta!

În mod normal, răspunsurile la întrebări se vor ivi din text, pe măsură ce citești mai departe. Ce ai putea să faci dacă, la o întrebare importantă, **nu** se dă răspunsul în textul ce urmează?

Ei bine, dacă ar fi o întrebare importantă, ai putea fi înclinat să ți-o însemni și să cauți răspunsul în altă parte: la un profesor, la un coleg, într-o altă carte etc.

- 3.22 Așadar, unul dintre cele mai importante motive care te determină să faci o răsfoire prealabilă este faptul că îți oferă ocazia de a depista câteva întrebări care să constituie scopul citirii. La început poți găsi că e greu să formulezi întrebări însă, cu timpul, o vei face cu ușurință și aproape ca de la sine. Dacă citești interogativ, întrebările vor veni în mod automat. După ce ai făcut **răsfoirea** și ai început să formulezi **întrebări**, ești gata să treci la a treia fază a metodei RICAR și anume textului.
-

citirea

CITIREA

- 3.23 Așadar, citirea este a treia fază pentru studierea unei cărți, și **nu** (așa cum din păcate se pare că mai cred mulți elevi și studenți) prima sau singura fază.
-

Însă ce fel de citire se cere? Desigur, nu ca aceea pe care o folosim pentru citirea romanelor de aventuri când căutăm ca prin aceasta "să ne mai abatem gândurile de la altele". Scopul tău este exact invers: Încerci să-ți **concentrezi** mintea cu întreaga ei capacitate critică.

De fapt, așa cum tocmai am decis, trebuie să citești în **mod activ**, căutând **răspunsurile**. Amintește-ți:

Cititorul cu o la care dorește să răspundă, este un cititor care urmărește un scop.

întrebare

Caută ideea principală!

- 3.24 Așa cum am menționat mai înainte, poate că întrebarea cea mai semnificativă pe care poți să ți-o pui este: "Care este **ideea principală**?" Idei principale se pot găsi la orice nivel al cărții. Cartea în întregime va avea poate o singură idee principală, foarte generală. Ideea principală a fiecărui capitol va fi ceva mai puțin generală. Fiecare paragraf dintr-un capitol va avea o idee principală mai specifică, iar ideea principală a fiecărui alineat este cea mai specifică dintre toate. Ție îți revine sarcina să depistezi ideea principală la **fiecare** nivel! Să facem o încercare:

În continuare se află patru **idei principale** din cartea pe care o citești acum:

Mai întâi să căutăm ideea principală!

- a. "O metodă de învățare eficace este metoda RICAR".
- b. "Scopul important al citirii ar trebui să fie depistarea ideilor principale."
- c. "Faza citirii în metoda RICAR trebuie să fie activă și orientată de scop."
- d. "Cei mai mulți studenți ar obține avantaje folosind tehnici de studiu eficace."

Care dintre aceste idei principale aparține:

1. Cărții în întregime?
2. Acestui capitol al cărții?
3. Acestui paragraf (intitulat "citire")?
4. Alineatului precedent (începând cu "Așa")?

Scrie răspunsurile, apoi treci la chenarul 3.25!

1. *d* 2. *a* 3. *c* 4. *b*

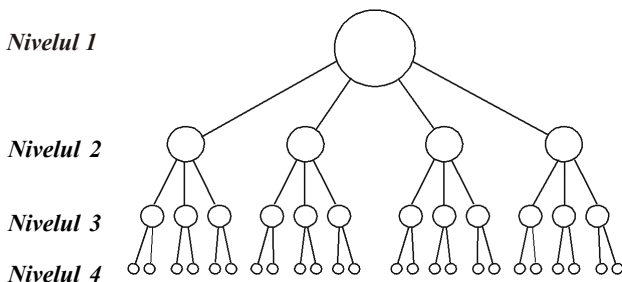
3.25 Planul autorului. Dacă citești o carte în mod critic, ar trebui să poți depista ierarhia ideilor ei, adică planul autorului. În acest plan, ideea principală a cărții (nivelul 1 - vezi figura din pagina următoare) **se subdivide** în mai multe idei principale, fiecare constituind tema unui **capitol** (nivelul 2); fiecare idee principală a capitolului se ramifică dând idei principale pentru fiecare dintre **paragrafele** lui (nivelul 3) și fiecare idee a paragrafului furnizează idei principale și mai precise, câte una pentru fiecare alineat (nivelul 4).

Diagrama aceasta ar putea ilustra ierarhia

ideilor (fiecare cerc ilustrând o idee principală) pentru o carte mică sau o broșură. În faza *răsfoirii*, probabil că ai sesizat ideile principale de la nivelurile și, poate chiar și de la nivelul; în faza *citire* a metodei RICAR vei fi preocupat în primul rând de ideile principale de la nivelul

1,2; 3; 4

(În faza *citire* a metodei RICAR vei avea nevoie să găsești ideea principală din fiecare *alineat*.)

Doi NU

- 3.26 **Nu** căuta să iei notițe în faza **citirii**. Asta poate să te distragă și să te facă să pierzi timp. De asemenea, te îndeamnă să folosești cuvintele autorului, în loc de cele proprii și aceasta nu-ți este

de
nici
un
folo
s
pent
ru
întel
eger
e și
învă
țare.

Nu sublinia nici cuvinte, nici fraze - nu la **prima** citire! Deși aceasta ar putea să-ți dea impresia că ești activ, destul de multe ori vei găsi, reflectînd, că ai subliniat greșit.

Deci, la prima citire ar trebui să cauți (pl.), însă ar trebui să nu nici părți din text și nici să iei (pl.).

ideile principale; subliniezi; notițe

Recitește!

3.27 Unii studenți găsesc că este util ca la această fază a metodei RICAR să citească textul **de două ori**.

Iată ce sfaturi dau ei:

1. Citește fără întrerupere întregul material, concentrîndu-te asupra **ideilor principale!** Nu te opri să subliniezi ori să iei notițe. Bifează doar cu creionul, pe margine, ori de câte ori sesizezi o idee importantă. (Ori, dacă nu-ți aparține cartea, poți folosi fâșii de hârtie sau orice alte modalități de însemnare.)

2. Citește-o toată a doua oară, ca să verifici că într-adevăr ai depistat ideile principale, însă de data aceasta dînd mult mai multă atenție **detațiilor aferente** decât înainte. Subliniază ideea principală din fiecare alineat și orice amănunte importante. (Însă, bineînțeles, numai dacă îți aparține cartea.)

Așadar, după ce ai făcut (pl.) preliminar

și ți-ai pus (pl.), ai textul **de două** ori și ai notat ideile

Acum ești gata să ataci faza a patra a metodei RICAR încercând să-ți cele ce ai învățat.

răsfoirile întrebările citit principale amintești

ADUCERE AMINTE

- 3.28** Activitatea de a studia un text nu se termină cu citirea, chiar dacă materialul este perfect clar. De exemplu, să presupunem că nu ai întâmpinat nici o dificultate ca să **înțelegi** ideile pe care le-ai citit în acest program.

Înseamnă oare aceasta că vei putea să-ți aduci aminte totul, să zicem, peste o săptămână?

*Aproape sigur că **nu**, doar dacă nu cumva ești înzestrat cu o memorie excepțională. Cei mai mulți oameni uită 50% din cele ce au citit după câteva **secunde** din momentul când au lăsat cartea din mână, cu excepția cazului când fac efort special ca să-și amintească.*

Importanța aducerii aminte

- 3.29** Încearcă mereu să parcurgi și etapa aducerii aminte pentru că astfel îți vei îmbunătăți învățarea în cel
-

puțin trei moduri:

1. Te vei **concentra** mai bine în etapa citirii deoarece vei ști ce sarcină te așteaptă după încheierea lecturii.

2. Ți oferi astfel ocazia să **corectezi** orice deficiențe ale memoriei sau diversele neînțelegeri (care, altminteri, s-ar putea să-ți afecteze înțelegerea noilor informații).

3. Te vei menține **activ** deoarece trebuie să te înfrunți cu cele ce ai citit și să le recapitulezi cu propriile tale cuvinte.

Ai putea oare să beneficiezi de toate aceste avantaje numai prin *citirea textului încă o dată?*

Nu, o recitare nu înlocuiește aducerea aminte! (Așa cum desigur știi, faptul că poți **recunoaște** ideile de îndată ce revezi textul nu reprezintă o dovadă că poți să ți le **amintești** fără să ai cartea în față, necum să le și formulezi cu propriile tale cuvinte.)

Cât de des să-ți amintești?

3.30 De îndată ce ai început să citești ar trebui să te **oprești** deseori și să-ți **spui singur punctele principale** pe care le-ai citit. Uneori va fi de ajuns să te oprești la sfârșitul fiecărui capitol și să-ți aduci aminte.

Însă, de obicei, dacă acel capitol este foarte scurt,

ar fi bine să-ți amintești și la sfârșitul

A fiecărei fraze?

B fiecărui alineat?

C fiecărui paragraf?

3.31 A. *În afară de cazul în care ai citi fraze extraordinar de lungi, nu ar fi recomandabil să încerci a-ți aminti la sfârșitul fiecărei fraze pe care o citești. Procedînd în felul acesta, învățarea se va fărâmița și, probabil, ai putea pierde din vedere - sau poate nu ai observa - ideile principale. Vei avea nevoie să abordezi fragmente mai mari din material dacă vrei să ți-l organizezi în minte. Te rog să revii la chenarul 3.30 și să-ți modifice răspunsul!*

B. *În cazul unui alineat deosebit de lung și încălțit, poate că uneori merită să lași deoparte cartea pentru o clipă ca să vezi dacă poți recapitula în minte acel alineat. Dar nu ar fi înțelept să-ți formezi deprinderea de a te opri după fiecare alineat (sau după câteva), căci aceasta ar putea să te împiedice să urmărești expunerea argumentelor autorului. Te rog să citești alineatul care urmează!*

C. *Dacă ai aștepta până la sfârșitul unui capitol lung, ai putea să uiți atât de multe, încât ceea ce ți-ai aminti ar fi mult prea confuz. Însă, o aducere aminte la sfârșitul fiecărei fraze ori alineat, ți-ar slăbi și împrăștia activitatea de studiu. Deci, planul cel mai bun este de a alege pe rând câte un*

*paragraf. Ori de câte ori întâlnești un nou **titlu principal**, oprește-te și amintește-ți tot capitolul până acolo.*

Apoi, când ai ajuns la sfârșitul, reamintește-ți de data aceasta toate paragrafele! Acum poți trece la chenarul 3.32.

capitolului

Ia notițe!

- 3.32** Nu te mulțumi să-ți amintești în gând: **notează pe hârtie** toate punctele cheie pe care ți le amintești! Ia scurte **notițe** despre ideile principale și orice amănunte pe care le găsești că sunt importante. Chiar și cele mai rudimentare notițe sunt mai valoroase decât rătăcirea prin mintea ta a unor aduceri aminte neînchegate. Este ușor să fii **cu totul încrezător** în privința volumului de aduceri aminte, până când încerci să le formulezi în cuvinte. (În plus, ai nevoie de o **înregistrare** a celor ce ai citit. Despre aceasta se va mai vorbi în capitolul 6 - *nota edit: capitolele 4, 5, 6 și 7 ale cărții fac parte din volumul al doilea.*)

Deci, ar trebui să începi prin a lua notițe în cadrul fazei de din metoda RICAR.

aducere aminte

Cât timp acorzi aducerii aminte?

- 3.33 O parte foarte însemnată din timpul pe care îl acorzi metodei RICAR ar trebui să fie destinată fazei de **aducere aminte**. Ca exemplu, gândește-te la materialul semnificativ și bine organizat în mod logic, pe care este probabil să-l întâlnești la cursurile de pedagogie, psihologie, științe economice sau geografie; pentru aceasta ar trebui poate, ca 50% din timpul de învățare să-l petreci pentru a-ți aminti ceea ce ai citit.

Luînd aceasta drept criteriu, te-ai aștepta să fii nevoit a folosi *mai mult* sau *mai puțin* de 50% din timp amintindu-ți:

1. Materialul de învățat pe dinafară, de exemplu reguli, simboluri, nume, legi, formule?

..... de 50%

2. Istorie, filozofie, literatură, biografie și orice material cu un conținut de tip narativ?

..... de 50%

1. *probabil mai mult de 50% (poate ajungînd chiar la 90%)*

2. *probabil mai puțin de 50% (eventual doar 20%)*

- 3.34 Deci, fii pregătit să petreci **jumătate** din timpul pentru învățare amintindu-ți cele ce ai citit (și chiar mai mult, dacă materialul este greu de memorat). Experiența dovedește că acesta nu este un timp

irosit. De fapt, cronofagii sunt aceia al căror scop este doar "să mai scape de o carte". Chiar dacă înțeleg ceea ce citesc, ei vor uita totul în curând.

După ce ai scos notițe despre ce îți amintești, ești pregătit acum pentru a cincea și ultima fază a metodei RICAR; să tot ce ai făcut până acum.

recapitulezi

- 3.35** Aici ai drept scop să verifici **exactitatea** a ceea ce îți amintești. Să nu încerci niciodată să te convingi singur că îți amintești totul corect: întotdeauna să **te mai uiți o dată**, ca să te asiguri!

CUM SĂ RECAPITULEZI

Cea mai bună linie de conduită este să faci o **repetare** rapidă a celor patru faze precedente:

1. **Răsfoiește** structura generală a paragrafului sau a capitolului! (Privește din nou titlurile și subtitlurile!)
2. Amintește-ți **întrebările** pe care le-ai formulat! Acum poți să răspunzi la toate? Nu au apărut oare întrebări noi?
3. Recitește textul ca să verifici dacă ți-ai **amintit** tot ce este important.
4. Finalizează-ți **recapitularea** prin completarea oricăror lipsuri și corectarea oricăror greșeli din

Încearcă să procedezi așa deocamdată cu capitolul acesta!

Mai întâi **reamintește-ți** titlurile și punctele principale, făcînd câteva **însemnări** scurte din memorie! Apoi aplică cele patru faze din **recapitulare**, ca să verifici cât de bine ți-ai adus aminte.

Cât de bine ai reușit? Sper că mai bine decât te așteptai. (Dar nu tot așa de bine ca atunci când ai fi încercat să-ți aduci aminte ce ai studiat după **fiecare** paragraf.)

- 3.36** Cele cinci faze ale metodei RICAR au fost experimentate de mii de studenți. Ei s-au pronunțat foarte favorabil în privința eficacității crescute pe care au dobândit-o în învățare. Este aproape sigur că și tu vei beneficia de acest procedeu. S-ar putea să ai nevoie să-l modifice și să-l adaptezi ca să corespundă cerințelor proprii, însă strategia fundamentală este destul de flexibilă ca să o poți folosi în diferite moduri și să obții rezultatele dorite.

Acum să presupunem că trei studenți oarecare ar urma să prezinte trei opinii diferite privind metoda RICAR, pe care le descriu în continuare. Care dintre ele ai crede că este cel mai **practic**?

"Nu are importanță în ce ordine aplici fazele atâta timp cât nu omiți nici una și nu încerci să folosești două faze în același timp." **A**

"Fazele se vor suprapune în oarecare măsură și o fază anterioară poate fi necesar să fie chiar repetată mai târziu pe parcurs." **B**

"Fiecare fază trebuie să fie terminată complet înainte de a o putea începe pe următoarea." **C**

3.37 A. *Nu sunt sigur cât de practic sau chiar posibil ar fi să-ți amintești ceva înainte să fi citit, ori să revizuești înainte de a răsfoi. Aceasta arată că ordinea fazelor din metoda RICAR este cu siguranță logică. Desigur că ar fi nechibzuit să se omită oricare dintre faze însă, în ceea ce privește folosi-rea simultană a două faze, ... te rog, citește ali- neatul următor!*

B. *Cu toate că fazele metodei RICAR sunt aranjate în ordinea naturală, logică și deci ar trebui să fie urmate în acest fel, trebuie să ne așteptăm la unele suprapuneri și repetări ale lor.*

De exemplu, chiar în timpul când se pune accentul pe răsfoire sau citire, putem totuși să ne punem întrebări; ori putem dori să întrerupem faza citirii pentru a ne aduce aminte sau a recapitula, ori pentru a repeta răsfoirea textului.

Metoda RICAR îți oferă un procedeu flexibil care poate fi modificat corespunzător scopului și naturii materialului pe care îl înveți. Treci, te rog, la chenarul 3.38!

C. *Când ajungi la aplicarea în practică a metodei*

RICAR vei constata că e greu să nu-ți pui întrebări de îndată ce ai atins faza citirii, să eviți să citești când faci recapitularea etc. Te rog să citești alineatul B precedent înainte de a merge mai departe!

3.38 Există o ultimă întrebare pe care s-ar cuveni să o luăm în considerație înainte de a încheia acest capitol:

Până acum am vorbit despre metoda RICAR numai în legătură cu **texte**: cărți, comunicări, articole, etc.

Crezi că vreuna ori toate cele cinci faze ar putea fi aplicate la felul de învățare pe care o realizezi în timpul unei prelegeri?

În acest caz: care faze? Cum le-ai folosi?

Compară-ți părerea cu a mea:

1. **Răsfoire.** Este greu de folosit la o prelegere, cu excepția cazului în care însuși lectorul este pregătit să-ți spună ce urmărește. Totuși, unii pot face asta și întotdeauna merită să întrebi.

2. **Întrebare.** A întreba anticipat poate fi dificil fără concursul lectorului; însă, chiar și atunci ar trebui, de îndată ce afli subiectul, să te gândești la întrebări generale. Cu siguranță că ai capacitatea să **ascuți interogativ** imediat ce a început să vorbească.

3. **Citire.** Imposibilă, dacă profesorul nu ți-a dat o copie a însemnărilor lui, însă, desigur că **ascultarea** îndeplinește exact același rol.

4. **Aducere aminte.** Total aplicabilă și chiar mai **importantă** decât este pentru cărți.

5. **Recapitularea.** Posibilă în măsura în care poți să verifici ce îți amintești, în comparație cu ceea ce au auzit și ceilalți. Și dacă există unele puncte despre care nu ești sigur, poți să-l întrebi și pe lector.

3.39 Deci, într-o mare măsură, metoda RICAR este aplicabilă atât prelegerilor, cât și cărților. Oricum, încearcă: este un procedeu atât de rezistent, încât se poate adapta ca să ofere un **oarecare** sprijin în favoarea aproape a oricărei activități de învățare (chiar pentru activități de teren, de laborator, de îndrumare etc.).

În următorul capitol vei avea ocazia să aplici metoda RICAR unui text real. Dar mai întâi, fă o verificare cu următoarele întrebări recapitulative care te ajută să-ți reamintești unele dintre ideile principale din acest capitol!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

Dacă vreuna din întrebări prezintă dificultăți, revino la chenarele respective!

- 3.40 Enumeră în ordine cele cinci faze ale metodei RICAR (Chenarele 3,4)!

*Ră s f o i r e Î n t r e b a r e C i t i r e A d u c e r e
a m i n t e*

Recapitulare

- 3.41 Ce operații s-ar cuveni să faci la răsfoirea în întregime a unei cărți? (Chenarele 5-11)

Să citești foaia de titlu, prefața și cuprinsul (eventual și indexul); să parcurgi rapid toate paginile cărții.

- 3.42 Înainte de a citi un articol sau un anumit capitol dintr-o lucrare este necesar să-l răsfoiești într-un mod mai amănunțit. Care sunt cele patru texte la care să te uiți când răsfoiești un capitol? (Chenarele 12-14)

Primul alineat, ultimul alineat, recapitulările și titlurile.

- 3.43

Derek Rowntree - Învăță cum să

În
care
fază
a
met
odei
RIC
AR
ar
treb
ui
să
pui

întrebări? (Chenarele 16-22)

Cu precădere în faza Întrebări (care tinde să se combine cu fazele Răsfoire și Citire), dar și în timpul Aducerii aminte și a Recapitulării. De fapt, întrebări ar trebui să se ridice în toate fazele.

- 3.44 Trebuie să alegi *ideile principale* la toate nivelurile din carte: capitol, paragraf, alineat. În faza *citire*, la care nivel vei căuta să depistezi ideile principale? (Chenarele 25, 26)
-

alineat

- 3.45 Există *două* lucruri pe care ar trebui să le *eviți* la prima citire a unui text. Care sunt acestea? De ce să le eviți? (Chenarul 26)
-

Să nu iei notițe ori să subliniezi. (În timp ce citești ai fi tentat să folosești cuvintele autorului, iar la prima citire s-ar putea să faci sublinieri greșite.)

- 3.46 În ce locuri ar trebui să procedezi la aducere aminte în timpul studierii unei cărți (manual)? (Chenarele 30, 31)
-

Cel puțin la sfârșitul fiecărui capitol și, de asemenea, cel mai probabil la sfârșitul fiecărui

paragraf din capitol.

- 3.47 Ce ar trebui să faci în faza aducerii aminte?
(Chenarul 32)

*Să iei notițe despre **ideile principale** pe care ți le amintești.*

- 3.48 De ce este necesar să *recapitulezi*? Ce ar trebui să faci în faza de recapitulare? (Chenarul 35)

Să verifici exactitatea a ceea ce ți-ai amintit. Amintește-ți de răsfoire și de întrebările pe care le-ai pus, recitește textul și completează-ți ceea ce îți amintești prin finisarea notițelor!

- 3.49 Iată că următorul capitol nu este programat, ca să-ți ofere ocazia de a aplica metoda RICAR în cazul unui text normal. (Aș sugera să recurgi la **aducere aminte** de 4-6 ori în timpul parcurgerii lui.)

Te rog să treci mai departe ca să faci **răsfoirea** preliminară a capitolului 4!

derek rowntree

Lector universitar principal pentru învățământul programat
Institutul Pedagogic Brighton, Anglia
Certificat Pedagogic de Profesor

**Învață
CUM
să înveți!**

Introducere programată
în tehnica studiului eficient

VOL 2

Editura Studențească

CUPRINS

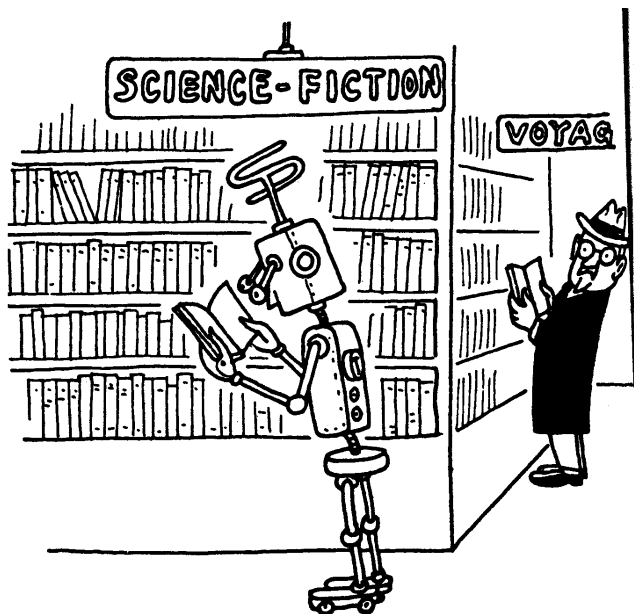
Cap 4. Cum să întocmești o lucrare personală	5
Importanța lucrării personale	7
Precizarea temei	8
Strângerea materialului	9
Planificarea lucrării personale	14
Scrierea lucrării personale	18
Rescrierea	19
Întrebări recapitulative	23
Cap 5. Cum să citești mai bine și mai rapid!	27
Citire mai bună	29
Citire mai rapidă	41
Cinci soluții de a îmbunătăți citirea	47
Formarea vocabularului	55
Întrebări recapitulative	59

Cap 6. Cum să iei notițe!	63
Cum se păstrează notițele	65
Redactarea notițelor	67
Luarea notițelor la prelegeri	85
Întrebări recapitulative	93
Cap 7. Cum să te comporți la examen!	99
Pregătirea pentru examene	102
Ziua examenului	112
Învățarea din examene	120
Întrebări recapitulative	122
Încheiere	127

CUM

să întocmești o lucrare
personală!

- Importanța lucrării personale
 - Precizarea temei
 - Strângerea materialului
- Planificarea lucrării personale
 - Redactarea
 - Rescrierea
- Întrebări recapitulative

O fi avînd lucrare de control la "Umanism"? ...

Durata de studiu a capitolului: aprox. 25 min.

IMPORTANȚA LUCRĂRII PERSONALE

Pentru mulți dintre noi, elevi și studenți, elaborarea unei lucrări personale (referat, recenzie, eseu) este o adevărată încercare. Unii refuză să o scrie, punînd la îndoială utilitatea ei. Când se încumetă totuși să o facă, aceasta se petrece la capătul unei serii lungi de amânări, tergiversări, ezitări...

Această atitudine este cel puțin neinspirată deoarece redactarea unei lucrări personale se dovedește până la urmă un lucru foarte folositor. Ea te ajută în *cel puțin trei* moduri:

1. Este un bun prilej să-ți organizezi gândirea și îți oferă ocazia să-ți precizezi punctul tău de vedere.
2. Îți permite să descoperi două lucruri importante: atât părțile tale tari, pe care să te poți sprijini, cât și punctele slabe (de care te vei ocupa apoi în mod special dacă dorești să reușești în domeniul care te interesează).
3. Te ajută să te antrenezi pentru examene (acestea presupun abilitatea de a scrie lucrări personale, de a te exprima în scris).

Dintre acestea, cel mai important se pare că este primul, deoarece, după ce am citit, am auzit și am vorbit despre un subiect, mintea noastră este invadată de gânduri și impresii. Însă nu vom înfrunta cu adevărat această experiență dacă nu încercăm să o punem în scris. Numai atunci când

ajungem să așternem cuvintele pe hârtie suntem siliți să precizăm aceste idei, să le cântărim, să respingem pe acelea care nu sunt relevante și să organizăm restul într-o schemă logică despre care abia acum putem spune că este cu adevărat a noastră. *Scrierea este pasul esențial* fără de care procesul învățării este incomplet! (Și deoarece, în mod practic, orice activitate intelectuală îți solicită să te exprimi în scris, aceasta este în mod clar o "calificare pe viață".)

PRECIZAREA TEMEI

Multe dificultăți cu privire la elaborarea unei lucrări personale provin din faptul că elevul (sau studentul) nu și-a planificat-o cu destulă grijă, ori nu s-a gândit cu adevărat la ceea ce lucrarea respectivă cere de la el. Îl preocupă doar să scape de ea cât mai curând posibil.

Atunci când profesorul îți dă titlul unei lucrări personale (sau când îl hotărăști tu însuși), notează-l exact și cercetează-l cu maximă *precizie*: 1. Ce îți se cere? (Întrebarea sau enunțul implică oare o tratare generală a unei chestiuni sau e vorba despre o problemă specifică, un anumit aspect al unei teme?) 2. Se solicită o conturare largă (enumerări și clasificări, descrieri generale) sau mai degrabă e vorba despre o tratare amănunțită a subiectului? 3. Ești solicitat cumva să-ți prezinți experiența personală și părerile proprii, ori să dovedești doar că le cunoști pe cele ale altora? 4. Ți se cere să

faci referiri la vreo sursă anumită de informații (cum ar fi unele date experimentale)? 5. E necesar să descrii doar starea de fapt a unor lucruri (cum sunt la un moment dat) sau e nevoie să explici și cum au ajuns (prin ce procese, transformări) să fie astfel? 6. Se cere să discuți și eventualele implicații și aplicații practice? ș.a.m.d.

Cu cât mai precis vei identifica sarcina pe care o ai de îndeplinit, cu atât mai consistentă și mai clară va fi lucrarea ta!

STRÂNGEREA MATERIALULUI

După ce te-ai hotărât în privința naturii și a domeniului lucrării tale, urmează să faci unele investigații referitoare la tema principală. Vei apela în primul rând la bibliografie, la diferite surse de material din care (sau cu ajutorul cărora) îți vei construi lucrarea.

Întrebări

Indiferent ce faci, nu te grăbi să te "acoperi" într-o grămadă de cărți pe care le vei aborda furibund cu speranța că "poate-poate s-o ivi ceva folositor"!... Dacă procedezi astfel ai toate șansele să te "rătăcești" în hățișurile bibliografiei. Vei fi curând dezamăgit, obosit și derutat. Și în orice caz, vei irosi o groază de timp călătorind fără o țintă precisă. Ca să studiezi cu folos și economicos îți recomand să citești *intenționat*, să-ți conduci

Capitolul 4 / Cum să întocmești o lucrare personală!

activitatea de studiu îndreptînd-o acolo unde dorești tu (și nu acolo unde te duce, ca într-o derivă, lectura). Pentru aceasta ai la îndemână un mijloc sigur: alcătuieste mai întîi o listă cu întrebări precise, la care aștepti să obții răspunsuri prin intermediul lecturii. În raport cu acestea vei selecta cărțile, capitolele și pasajele pe care dorești să le citești. Abia apoi te vei pune pe treabă!

Subiectul sau titlul lucrării tale este prea general (uneori vag, neclar) pentru a începe imediat să redactezi lucrarea. De aceea, este necesar ca mai întîi să-l analizezi cu atenție. Pune-ți întrebări referitoare la el, de tipul celor prezentate în paragrafele precedente! (Vei înțelege astfel mai bine complexitatea semnificației sale.)

De exemplu, să presupunem că ai de întocmit o lucrare despre "Aplicarea instruirii programate în învățămîntul industrial și în școală". La prima vedere, un astfel de titlu ți se poate părea respingător sau de neînțeles. Dar poți să stabilești, în ajutorul tău, o serie de întrebări cum sunt, de pildă, acestea:

1. Ce este instruirea programată?
2. Cine o folosește cel mai mult: învățămîntul sau industria? De ce?
3. Îl folosesc ei în mod asemănător sau diferit? De ce oare?
4. Cum se compară cu alte forme de instruire? Ce fel de rezultate dă? Ce gîndesc elevii și studenții despre ea? Există dificultăți legate de utilizarea sa?
5. Se va folosi mai mult pe viitor sau mai puțin?

Se va aplica în alte moduri? Va fi eventual înlocuit prin metode mai noi? etc. Încearcă întotdeauna să te gândești (și să-ți notezi) câteva întrebări de felul acesta înainte de a începe cercetările pentru lucrarea respectivă. În timp ce citești vei găsi noi întrebări, mai specifice și poate că unele dintre acelea de pe lista inițială vor părea mai puțin relevante; însă faptul de a avea, chiar de la început, cel puțin câteva întrebări la care să răspunzi, este un sprijin neprețuit pentru cercetare. Cu cât vei ști mai precis ce informații cauți, cu atât vei citi mai cu folos! Astfel îți vei cruța o bună parte din timp.

Începe din timp!

Începe cu această reflecție preliminară și cu notarea întrebărilor pentru cercetare *cât mai curînd* posibil după ce ai aflat titlul lucrării personale. Chiar dacă profesorul îți acordă o lună sau mai mult, începe să te gândești de pe acum; nu aștepta până în săptămâna dinaintea predării!

Există două *motive foarte bune* ca să începi imediat:

1. La cursuri sau în convorbiri ocazionale, dar mai ales la lectura generală pentru învățare, poți întâlni idei relevante pentru lucrarea ta. (Însă, dacă nu ai dat o minimă atenție subiectului lucrării tale, poți pierde multe dintre aceste idei și riști să ajungi obligat să recitești textele numai pentru că nu ți-ai dat seama de la început de importanța lor. Mulți au pierdut idei și timp prețios neținînd cont de asta.)

2. Fiecare dintre noi știe cât de des i s-a întâmplat să-i vină o idee originală despre un subiect atunci când ne gândim la altceva, cu totul diferit. Subconștientul nostru pare să fi continuat să frământa o problemă, cu toate că ne-am îndreptat atenția spre alte probleme. Așadar, cu cât vei lăsa mai mult timp între prima dată când te-ai gândit la lucrare și ziua în care ai scris-o, cu atât oferi subconștientului mai *multe ocazii* să dea la iveală idei noi și să descopere relații noi.

Folosește un caiet de notițe!

Din cele precizate mai sus reiese că e recomandabil să ai un carnet pentru notițe în care să rezervi o pagină sau mai multe pentru fiecare lucrare personală sau proiect pe care îl ai în atenție la un moment dat. Astfel, dacă îți vine o idee sau dai peste un citat relevant pentru lucrarea ta, sau te gândești la o direcție de cercetare pe care să o urmezi mai târziu, poți să o fixezi pe hârtie înainte de a o uita. Mulți elevi, studenți sau autori care au reușit, pretind că o mare parte din succes îl datorează deprinderii de a purta permanent un asemenea carnet de notițe în buzunar și de a nu lăsa niciodată să le scape o idee bună fără să o noteze.

Surse de informare

Și acum: de unde să începi să cauți răspunsurile la întrebările care alcătuiesc investigația (răspunsuri

care te vor ajuta să-ți conturezi lucrarea personală)? Este probabil ca sursa principală de idei să se afle în *citire*.

Poate că profesorul, atunci când stabilește tema lucrării, îți va da o *listă* cu periodicele și cărțile de bază. Și când începi să consulți textele din această bibliografie vei găsi probabil că și ele, la rândul lor, sugerează *alte cărți și articole* care ar putea să te ajute. Poți obține idei folositoare din manuale, biografii, recenzii și enciclopedii, comunicări și publicații științifice, dări de seamă oficiale, articole de ziar etc. Dacă întâmpini dificultăți cu depistarea referințelor de care ai nevoie, personalul bibliotecii este instruit să te ajute. (Roagă-i să-ți explice sistemul și resursele bibliotecii, acesta fiind unul dintre cele mai valoroase lucruri pe care poți să le înveți la liceu și la facultate: cum să folosești cel mai bine o bibliotecă.)

Totuși, să nu neglijezi sursele de informare mai puțin tipice. În timp ce planul lucrării personale ți se frământă în minte, e bine să *fii vigilant* în privința ideilor folositoare care răsar pe neașteptate la prelegeri, seminarii și lucrări practice, din experiența proprie și din discuțiile ocazionale cu colegii sau profesorii. (Iar când apar, notează-le!)

Notează sursele

Oricare ar fi sursa ideilor, notează-o! Odată cu notarea unei idei despre care crezi că poate avea o legătură cu lucrarea pe care o faci, însemnează-ți

Capitolul 4 / Cum să întocmești o lucrare personală!
titlul și autorul cărții sau al articolului, ori numele lectorului de la care ai auzit ideea. Pe de altă parte, faci o proastă impresie profesorului tău dacă, din neglijență sau din uitare, îi prezinți mai târziu aceste idei ca și cum ar fi ale tale (însă el le recunoaște ca aparținând altor autori, mai ales dacă este și el unul dintre ei!...)

PLANIFICAREA LUCRĂRII PERSONALE

După cercetările întreprinse, nu te repezi să scrii prima frază a lucrării! Prea multe lucrări personale o pornesc dintr-un elan de entuziasm care se stinge după câteva alineate din cauza lipsei de direcție. Gândește lucrarea *în întregime, schițeaz-o* înainte de a scrie primul cuvânt. Cu alte cuvinte, fă-ți un *plan!*

Alegerea materialului

Prima treaptă a planificării este să cântărești și să selectezi materialul pe care l-ai strâns în timpul cercetării. Poate că ai deja mai multe pagini cu notițe. Care dintre acestea sunt relevante? Caută să eviți tendința amatorilor care încearcă să le potrivească pe toate în vreun fel. Nu toate ideile sunt la fel de utile atunci când începi să-ți conturezi lucrarea. Unele îți vor părea acum banale, altele vor părea obscure. În fine, altele nu vor fi suficient de bine argumentate sau susținute de dovezi. Pe acestea trebuie să le înlăture. Într-o

lucrare cu adevărat bună nu e loc pentru "gogoși", umpluturi sau păreri.

De asemenea, atunci când prezinți informații referitoare la fapte, ai nevoie de *exemple* care să le clarifice. De data aceasta, materialul exemplificativ nu mai constituie o umplutură; el este vital pentru ca ideea ta să fie crezută, să aibă forță. Apoi, asigură-te că ai destul material ca să dai *ponderea cuvenită tuturor* aspectelor lucrării personale. (De pildă, studenții neglijează frecvent "motivele" sau "implicațiile" pe care li s-a cerut să le discute.)

Este inteligent să selectezi *numai* materialul adecvat lucrării tale, suficient să o acopere în întregime. După aceasta poți deja să îți ordonezi ideile în succesiunea lor logică, în așa fel încât lucrarea ta să aibă cel mai mare efect.

Întocmește o schemă!

La planificarea lucrării, treapta următoare este elaborarea structurii sale fundamentale, adică a unei *scheme*. Efectuarea ei are mai multe avantaje:

1. Te ajută să alegi ideile principale despre care am vorbit mai sus, precum și ideile importante.
2. Te asigură că nu ai omis nimic esențial și că nu te-ai repetat.
3. Îți permite ca, de îndată ce ai început, să poți scrie curgător, fără a trebui să muști coada stiloului întrebându-te ce urmează să spui.
4. Dacă te afli la un examen și timpul te presează, poți câștiga foarte bine note mai bune prezentând o

Capitolul 4 / Cum să întocmești o lucrare personală!
schemă clară, decât ai obține cu o lucrare făcută pe jumătate.

O schemă fundamentală. Iată un plan cu trei faze sau părți principale, pe care poate că l-ai mai folosit și care încă mai e util ca model pentru o mare varietate de lucrări personale.

1. *Introducere*

A. Comentarii privitoare la subiectul lucrării (ce interpretare îi dai? cât este de important? ș.a.)

B. Care aspecte le vei prezenta și de ce? (amintește-ți că nu poți să spui totul despre orice).

2. *Tratare (dezvoltare)*

A. Dezvoltă seria de argumente prin trei sau patru idei principale.

B. Întărește fiecare idee principală cu exemple și exemplificări luate din practică sau de la alți autori (al căror nume îl vei preciza).

3. *Concluzie*

A. Recapitulează ideile principale.

B. Răspunde precis sau estimativ la întrebări, ori comentează subiectul lucrării (indicând implicații mai largi, perspective, sau domeniul unor viitoare investigații).

Am sugerat mai înainte (*vezi volumul 1, chenarul 3.25 - nota ed.*) că la citire ar trebui să ai sarcina de a descoperi schema ideilor autorului (așa cum sper că acum descoperi schema *mea* pentru

acest capitol). Înainte de a scrie, desigur, sarcina pe care o ai este tocmai inversă: să elaborezi o schemă pentru propriile tale idei. (O formă utilă de schemă se arată la chenarul 6.8; te rog să te uiți la ea chiar acum!)

Începe cu sfârșitul!

Având o schemă planificată cu grijă, precum și notițele pe care le-ai întocmit la cercetare, ar trebui să poți începe să-ți scrii lucrarea. Totuși, mulți elevi și studenți antrenați în redactarea lucrărilor personale te-ar sfătui să faci un ultim pas al planificării: scrie mai întâi ultimul alineat al lucrării! Aceasta din cel puțin două motive:

1. Vei avea un fel de orientare a redactării dacă știi cu exactitate unde vrei să ajungi, spre ce concluzii te îndrepti.
2. Îți sprijină convingerea că lucrarea ta se va încheia în mod ferm și precis, în loc de a se termina doar neconvingător, așa cum se întâmplă de multe ori.

Poate că reușești să exprimi pe scurt tema lucrării numai într-o singură frază. De exemplu: "Instruirea programată se află încă în faza copilăriei sale și, cu toate că în prezent este folosită mai mult în industrie decât în învățământ, avantajele sale îi aduc o acceptare tot mai mare în ambele domenii de activitate". Dacă vei scrie o astfel de frază rezumativă, atunci o poți folosi ca subiect al ultimului alineat.

SCRIEREA LUCRĂRII PERSONALE

După ce ai ales ideile importante, ai făcut o schemă și ai scris ultimul alineat, poți începe să-ți scrii lucrarea. Dar aceasta să o privești ca pe o primă redactare, ca pe un fel de *probă!* Așa cum spunea odată un scriitor: "Cel mai bun motiv de a trece pe hârtie ceva este faptul că poți schimba ce ai scris." Scrie cât poți de bine, dar fii pregătit să faci schimbări mai târziu. În această fază ar trebui să te preocupe mai mult să-ți așterni ideile într-un chip oarecare, decât să folosești cea mai bună exprimare posibilă. Vei ști mai bine ce dorești să spui atunci când vezi ce ai scris!

Stilul

Stilul nu este nimic altceva decât cuvintele pe care le *alegi* ca să-ți exprimi gândurile. Dacă gândurile îți sunt, însă, încâlcite și confuze, atunci și stilul va fi la fel, iar lucrarea ta va fi greu de citit și de înțeles. Pe de altă parte, dacă ai o imagine clară a celor ce încerci să spui și știi precis încotro se îndreaptă argumentarea, atunci ar trebui să poți scrie clar și direct, într-un mod care să fie ușor de urmărit de către cititor.

Totdeauna este preferabil să scrii cât mai simplu și mai direct posibil. Folosește limbajul de toate zilele, dar evită jargonul. Scrie fraze scurte. Fii concis: să nu scrii niciodată un alineat întreg dacă o singură frază ar exprima același lucru.

Planul de lucru

Punerea în pagină a lucrării ar trebui să reflecte structura expunerii. Dacă este cazul, folosește titluri și subtitluri în cuprinsul lucrării. Desparte lucrarea în alineate; fiecare idee principală ar trebui să-și aibă alineatul ei. Toate acestea îl ajută pe cititor.

Amintește-ți de asemenea că un material ilustrativ poate să-ți economisească un mare număr de cuvinte. Întocmește o hartă, o diagramă sau un grafic, dacă ele te scutesc de a face o descriere!

Separă clar ideile tale proprii de acelea pe care le-ai împrumutat de la alți autori. Indică sursele. Dacă citezi cuvintele exacte ale altora, folosește ghilimele. Confirmă utilizarea oricăror cărți sau articole din care ai făcut extrase în mod special, prin întocmirea unei bibliografii de felul celei făcute de mine la sfârșitul acestui capitol. Te vei referi la aceste publicații scriind, de exemplu (Govers, 1962), după fiecare citat sau referire din cuprinsul lucrării.

RESCRIEREA

După ce ți-ai scris lucrarea, ar trebui să o lași deoparte câteva zile. Ai nevoie de această *pauză* pentru ca să se calmeze mândria de autor. Este o mare greșală să lucrezi atât de aproape de data predării, încât să înmânezi prima redactare de îndată ce ai lăsat stiloul din mână. Aproape cu siguranță vor fi necesare unele *modificări*.

Chiar câteva zile pot fi de ajuns ca să-ți dea o perspectivă nouă asupra lucrării tale. Vei reveni la ea proaspăt, gata să o privești mai obiectiv și vei vedea un mare număr de exprimări neclare și "prețioase" pe care nu le-ai observat în focul creației. Pe scurt, vei fi în stare să o apreciezi mai critic (așa cum va face, de altfel, cititorul).

Întrebările de control

Iată câteva întrebări utile pe care să ți le pui despre lucrare:

1. Răspunde lucrarea personală la ce se cere? Tratează ea subiectul stabilit?
2. Acoperă lucrarea ta toate aspectele principale cu suficientă adâncime?
3. Este conținutul ei corect și relevant?
4. Este materialul aranjat în mod logic?
5. Este bine susținut prin exemple și argumente fiecare punct important al lucrării?
6. Există o delimitare precisă între ideile proprii și acelea pe care le-ai luat de la alți autori?
7. Menționezi toate sursele și referințele?
8. Este corectă lungimea lucrării în raport cu scopul ei?
9. Este ea scrisă limpede și simplu, fără stângăcii și formulări confuze? (O bună verificare se face *citind-o cu glas tare*.)
10. Este ea corectă sub raport gramatical, ca punctuație și ortografie, și este scrisă curat și citeț?

Să fii sever cu fiecare din aceste puncte, căci

ele sunt întrebările pe care și le va pune examinatorul când va nota lucrarea. *Scrive din nou* ultima versiune, astfel încât să înlături toate lipsurile pe care le-ai depistat.

Dacă găsești că îți vine greu să-ți critici propria lucrare în acest mod, cere unui prieten să ți-o examineze, în timp ce tu vei face la fel pentru lucrarea lui. Ambii veți avea de învățat din observațiile reciproce. Învăță-te să-ți privești lucrările la fel ca examinatorul tău și vei reuși să înaintezi mult pe drumul spre îmbunătățirea notelor!

Aspectul fizic

Orice ai face, nu neglija aspectul fizic al lucrării tale! Asigură-te că ultima formă este curată, bine prezentată și că este scrisă clar sau, de preferință *dactilografiată*. Primele impresii sunt foarte importante pentru o ocupație atât de subiectivă ca aceea de a nota o lucrare; în acest context, o muncă dezordonată sugerează o minte dezordonată. Oricât poate să pară de injust, profesorii sunt totuși oameni și au tendința de a nu avea răbdare pentru lucrările care sunt greu de citit: experiența a arătat că scrisul neciteț poate să te coste pierderea unui punct întreg la stabilirea notei. Nu este o glumă să obții o notă mai mică atunci când o scriere citeață putea să-ți fi adus o notă mai mare pentru aceeași lucrare. Ai fost prevenit!

Un ultim punct: nu fi niciodată grăbit să scapi de o lucrare. Este probabil că tocmai când te-ai

Capitolul 4 / Cum să întocmești o lucrare personală!
săturat până-n gât de ea, ești pe punctul de a crea ceva care să merite efortul. Încearcă să o privești nu ca pe o caznă de care să scapi, nici ca pe o piedică pe care să o învingi, ci ca pe un mijloc de a-ți ascuți mintea și ca pe o exprimare personală a capacității tale de înțelegere.

4.1 Acum:

1. *Amintește-ți* capitolul acesta și controlează dacă ți-ai făcut câteva însemnări. (Mai târziu îți voi arăta propriile mele notițe despre acest capitol, ca verificare).

2. Revizuieste-ți capitolul!

Treci apoi la întrebările recapitulative. Succes!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- 4.2 Care sunt cele cinci faze pentru elaborarea unei lucrări personale? (revezi paginile 8, 9 ș.a.m.d.)

.....
Precizarea temei, strângerea materialului, planul lucrării, redactarea lucrării și rescrierea ei.

- 4.3 Înainte de a începe *cercetările* pentru o lucrare personală ar trebui să examinezi titlul și să întocmești o listă cu (pl.) care să te îndrume (revezi paginile 9 și 10).

.....
întrebări

- 4.4 Dacă ai titlul unei lucrări care trebuie să fie gata peste 10 săptămâni, când ar fi cel mai potrivit moment de a începe să te gândești la ea? De ce? (revezi pagina 11)

.....
Acum. Cu cât problema poate să dospească mai mult timp în subconștientul tău, cu atât mai bine; și trebuie să fii atent de pe acum la ideile relevante care se ivesc în alte lucrări și pot să-ți cruțe munca mai târziu.

- 4.5 Care sunt treptele (cel puțin două) pentru elaborarea planului unei lucrări? (revezi paginile 14-17)

.....
Alegerea materialului, întocmirea unei scheme și (eventual) redactarea ultimului alineat.

- 4.6 Ai putea spune că *stilul* capitolului pe care tocmai l-ai citit ar fi, în general, adecvat pentru scrierea unei lucrări personale? Ce cuvânt ai folosi ca să descrii un stil de acest fel? (revezi pagina 18)

.....

Ți-am cerut să-ți spui părerea. A mea este că un astfel de stil (clar, simplu, direct, natural) este adecvat pentru majoritatea lucrărilor.

- 4.7 Dacă în lucrare folosești idei sau citate din alți scriitori, ce măsuri vei lua pentru ca să afle și cititorii tăi acest lucru? (revezi pagina 19)

.....

Folosește ghilimelele, numește pe ceilalți autori, întocmește o bibliografie!

- 4.8 La *rescrierea* lucrării (pentru redactarea finală) ar trebui să încerci să o privești din *al cui* punct de vedere? (revezi pagina 20)

.....

Din punctul de vedere al cititorului căruia îi este destinată.

- 4.9 Are într-adevăr vreo importanță practică dacă scrisul de mână este ușor de citit și dacă lucrarea este curat așternută pe pagină? Explică de ce! (revezi pagina 21)

.....

Are importanță, pentru că o lucrare personală cu aspect neglijent aproape cu siguranță îți va scădea notele și de asemenea îți va veni mai greu să o

revezi tu însuși mai târziu.

Acum poți trece la capitolul 5!

(Și nu uita să-l RĂSFOIEȘTI înainte de a începe să-l citești!)

5

CUM

să citești
mai bine și mai rapid!

- Citire mai bună
- Citire mai rapidă
- Cinci soluții de a îmbunătăți citirea
 - Formarea vocabularului
 - Întrebări recapitulative

Ce mare plăcere, lectura! ...

Durata de studiu: aprox. 50 min.

5.1 Cei mai mulți elevi și studenți au citit foarte mult de-a lungul timpului dar puțini au procedat atât de bine pe cât ar fi putut să o facă.

Ei citesc prea *lent*, nu se pot *concentra* și nu-și *amintesc* ceea ce au citit. Întrucât citirea joacă un rol atât de important în munca celui ce studiază, este evident că el va avea de câștigat dacă poate învăța cum să citească mai rapid și mai cu folos.

CITIRE MAI BUNĂ

Primul fapt esențial este îmbunătățirea *înțelegerii*. Cum poți să înțelegi mai bine un text și să ți-l reamintești de îndată ce l-ai citit?

Cea mai bună cale, așa cum am stabilit mai înainte, este să aplici metoda RICAR. (Aceasta va face ca citirea să fie **activă** și să aibă un **scop**).

Adică, ar trebui să nu începi citirea unui capitol înainte de a-l fi, de a-ți fi pus (pl.); și după ce l-ai, ar trebui să încerci să-ți ceea ce ai citit și apoi să-l

răsfoit; întrebări; citit; amintești; recapitulezi.

5.2 Cititorul eficace este acela care citește cu scop și își pune întrebări la care să răspundă.

N.B.: Ai răsfoit **acest capitol și ți-ai pus** întrebări **despre el?** (dacă nu, fă-o acum, altfel riști să pierzi timpul citind fără folos).

La oricare citire cu mare atenție a unui text (fie că este carte, capitol, articol, comunicare etc.) vei încerca probabil:

1. să găsești *ideile principale*;
2. să extragi *amănunțele importante*;
3. să *apreciezi* ceea ce citești.

Ideile principale

Așa cum am arătat în capitolul despre metoda RICAR (*vol. 1*), ideile principale se pot afla la nivel de *carte*, de *capitol*, de *paragraf* și de *alineat*. Probabil ai depistat *până acum* unele dintre ideile principale, cu ocazia răsfoirii preliminare.

În faza *citire* vei urmări mai ales ideea principală din fiecare

alineat

- 5.3** *Fraza-idee*. Cei mai mulți autori introduc numai o idee principală în fiecare alineat. Misiunea ta este să o găsești! De obicei, această idee principală este prezentată într-o *singură* frază numită frază-idee. Foarte des, scriitorul *își începe* alineatul expunând ideea principală. Apoi o exemplifică, o argumentează sau dezvoltă pe baza ei restul alineatului.

Așadar, fraza-idee este deseori frază din alineat.

prima (și ea cuprinde ideea principală)

- 5.4 Totuși, scriitorul simte uneori că ar fi mai eficace să *ajungă* la ideea sa principală, decât să înceapă cu ea. În acest caz va reține fraza-idee până la sfârșitul alineatului. Punctul culminant al alineatului va apărea în fraza lui *finală*.

Care frază cuprinde ideea principală a alineatului precedent?

- Prima **A**
A doua **B**
Ultima **C**
-

- 5.5 *A. Acolo, ideea principală era că un alineat poate să aibă punctul său culminant în ultima lui frază. Însă fraza considerată (prima) afirmă că un scriitor preferă de multe ori să ajungă în final la ideea sa principală. Înseamnă oare aceasta că el o reține neapărat până la sfârșitul alineatului? Nu, cătuși de puțin. Ca urmare, această frază nu cuprinde ideea principală a alineatului. Mai privește o dată chenarul 5.4!*

B. Acum te afli mai aproape, dar lucrurile nu stau totuși chiar așa. Ideea principală de acolo era că un alineat poate să aibă punctul său culminant în ultima lui frază. Fraza pe care o consideri (a doua) afirmă că un scriitor poate să-și rețină fraza-idee până la sfârșitul unui alineat. Dar aceasta nu înseamnă neapărat că el a făcut din ea chiar ultima frază, nu-i așa? Și dacă te mai uiți

o dată la alineat, vei vedea că una dintre frazele lui exprimă fățiș ideea principală; fără nici un dubiu! Te rog să te uiți din nou la chenarul 5.4!

C. Alineatul la care te-ai uitat începe prin a spune că, adesea, un scriitor preferă să ajungă la ideea sa principală și că poate să-și rețină fraza-idee până la sfârșitul alineatului. Însă, așa cum spui, fraza finală este aceea care prezintă clar ideea principală. Treci, te rog, la chenarul 5.6!

- 5.6** Deci, în mod normal, fraza- (ce cuprinde ideea principală) este fie fie din alineat.

.....
idee; prima; ultima

- 5.7** Foarte rar vei găsi fraza-idee în mijlocul unui alineat. Însă ceea ce vei întâlni din când în când este acel tip de alineat despre care nu se poate spune că deține o singură frază care să cuprindă ideea principală.

Mai ales în literatura de ficțiune, în alineatele din scrierile descriptive, ideea principală poate fi răspândită în tot alineatul ori să nu fie niciodată exprimată în mod explicit. (În acest caz, va trebui să o deduci singur!)

Însă, în manualele și articolele obișnuite, te vei aștepta să găsești cuprinsă în prima sau ultima frază.

.....
ideea principală

Detalii importante

5.8 Pe lângă depistarea ideilor principale, vei avea nevoie să fii atent la detaliile importante. Unii elevi și studenți se plâng că pot găsi ideile principale, însă nu detaliile semnificative. Pe alții îi atrag atât de mult amănunțele, încât nu pot să vadă ideile principale. Iar alții nu sunt în stare să spună care este deosebirea dintre ele.

Așa cum am menționat când examinam metoda RICAR, uneori merită să un capitol a *doua* oară, ca să distingi detaliile importante.

.....
citești

5.9 Dar ce este un detaliu important? Este acela care clarifică, sau întărește, sau ilustrează, sau dezvoltă ideea principală. Poate fi un exemplu, o dovadă, o explicație, o implicație. De obicei există cel puțin un detaliu important, anexat fiecărei idei principale.

Chenarul 5.7 cuprinde un alineat. Uită-te înapoi și găsește:

1. Ideea principală.
2. Un detaliu important.

.....
1. "Ideea principală poate fi răspândită în toate frazele din alineat" (sau cuvintele adecvate).

2. "Mai ales în scrierile de ficțiune și descriptive" - este singurul detaliu important (deși ar putea fi considerat și exemplu).

5.10 Uneori, faptul că un anumit detaliu este important sau nu, constituie o problemă de *opinie*. Pune-ți întrebarea: este acesta cel mai bun exemplu (sau dovadă etc.) posibil al ideii principale?

Are într-adevăr ideea principală *nevoie* să fie susținută, sau lămurită, sau dovedită?

Dacă un detaliu nu pare a fi foarte important, este probabil că nu vei ține seama de el.

Privește, de pildă, penultimul alineat din capitolul precedent (este alineatul de la pagina 21, începând cu "Orice ai face ..."):

1. Care este ideea principală?

2. Pe care detalii le-ai considera importante?

1. Ideea principală este faptul că aspectului fizic al unei lucrări merită să i se acorde întotdeauna puțină atenție.

2. Ai putea foarte bine să decizi că unul sau toate detaliile următoare sunt destul de importante ca să le reții:

a) trei forme ale "aspectului fizic" - curățenia, prezentarea, lizibilitatea;

b) recomandarea de a fi dactilografiată (la mașina de scris obișnuită sau la computer);

c) nerăbdarea omenească a profesorilor;

d) verificarea experimentală a efectelor unui scris neîngrijit.

5.11 *Caută indiciile!* Un mijloc de a detecta detaliile importante (și a confirma ideile principale) este să

cauți indiciile pe care le-a folosit autorul ca să te ajute la citit. El poate să utilizeze atât indicii *grafice*, cât și *morfo-sintactice*. Iată mai întâi indiciile grafice:

1. cuvinte imprimare cu litere *cursive*, sau
2. cuvinte *sublinate*, sau
3. cuvinte cu caractere *aldine*,
4. numerotarea *cu cifre* (1, 2, 3, 4, 5 etc., ca în lista aceasta),
5. numerotarea *cu litere* a punctelor (a, b, c, etc. ca în lista din chenarul 5.10).

Pe care dintre aceste cinci feluri de indicii le-am folosit până acum în acest program?

.....

Am folosit toate indiciile în afară de subliniere și caractere aldine. (Și intenția mea, când le-am folosit, a fost să-ți atrag atenția asupra ideilor principale și a detaliilor importante.)

5.12 Ar fi înțelept să rămâi tot așa de vigilent față de indiciile *morfo-sintactice* ale autorului. Fii atent la cuvinte și expresii ca:

mai întâi	de exemplu
pe de altă parte	în plus, pe lângă asta
totuși, cu toate acestea	de aceea

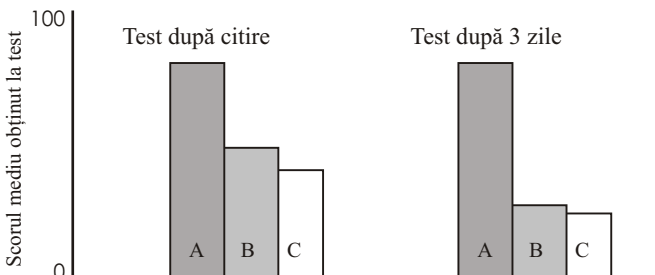
Cuvinte de felul acesta reprezintă modul autorului de a-ți spune că este gata să-ți înșire amănunte ("mai întâi"), să contrazică un punct de vedere ("pe

de altă parte"), să prezinte o clarificare, să dea exemple, să-și întărească ideea principală, să formuleze o concluzie ș.a.m.d. Ele acționează ca *legătură* între o parte a argumentării sale și următoarea, și te ajută să legi ideile între ele.

Poți vedea un "indiciu morfo-sintactic" de felul acesta în prima frază a alineatului care începe cu "Ar fi înțelept..."?

"tot așa de" (leagă chenarele 5.11 și 5.12 prin compararea importanței celor două feluri de indicii).

- 5.13** *Diagrame și tabele.* Mulți elevi și studenți omit numeroase idei principale și detalii importante, din cauză că trec peste grafice, hărți, tabele, diagrame. Unii cred că acestea se află acolo doar de frumusețe; alora le este teamă că ele pot fi de neînțeles.

Exprimarea grafică (prin diagrame) a înțelegerii într-un test experimental

În figură sunt prezentate rezultatele testului aplicat la trei grupe de elevi care au realizat o citire expe-

rimentală. Grupurilor A și B li s-a dat un text cu material ilustrativ, în timp ce grupului C i s-a dat același text, însă fără material ilustrativ. În plus, numai grupului A i s-a spus să dea o atenție specială materialului ilustrativ. Rezultatele sale sunt cele mai bune, comparativ cu ale celorlalte grupuri.

Materialul ilustrativ al unui autor ar trebui să fie citit cu tot atâta grijă ca și textul. Cu siguranță că el nu le-a folosit doar ca înfrumusețare: spațiul este mult prea prețios pentru a-și permite așa ceva. Un autor de manuale va utiliza tabele și diagrame numai dacă el crede că acestea - *în locul* cuvintelor - vor fi *mai explicite* decât cuvintele.

Deci, care este motivul cel mai important ca să dai atenție ilustrațiilor pe care le întâlnești când citești o carte sau un articol?

A. Ele te pot ajuta să înțelegi mai bine ideile principale și amănunțele importante pe care le-ai citit în text.

B. Ele pot face să nu mai fie necesar să citești textul.

C. Ele pot cuprinde idei principale și amănunte importante care nu sunt menționate în text.

5.14 *A. Acesta este un bun motiv ca să dai atenție tabelor și diagramelor; ele pot lămurii ceva din text. Totuși nu este acesta motivul cel mai important. Te rog să revii la chenarul 5.13 și să cercetezi din nou variantele!*

B. Acesta este cel mai neverosimil. Rareori un

autor dispune de suficient spațiu pentru tot ce vrea să spună, așadar nu o să se apuce să risipească hârtia prezentînd fiecare chestiune atît în cuvinte cît și în imagini. Dacă citești numai ilustrațiile, vei pierde unele dintre chestiuni, și anume pe acelea care sunt date numai prin cuvinte. (De asemenea, unele chestiuni sunt prezentate numai prin imagini.) Te rog să te înapoiezi la chenarul 5.13 și să revezi celelalte răspunsuri!

C. Uneori, o singură imagine economisește o mie de cuvinte; alteori doar câteva duzini. Însă de puține ori autorul va avea spațiul necesar să repete în scris ceea ce a spus cu multă eficacitate printr-o diagramă sau tabel. În acest fel, cititorul care omite aceste elemente se prea poate să piardă idei principale și amănunte importante care nu sunt menționate în altă parte din text. Treci, te rog, la chenarul 5.15!

- 5.15** Așadar, te rog să nu mai privești materialul ilustrativ ca pe niște podoabe. Și nici nu ar trebui să le ignori de teama că pot fi greu de citit; rareori sunt așa de complicate cum pot să pară la prima vedere.

Dificultăți. Aceasta se referă la majoritatea dificultăților de citire, fie că sunt vorbe sau imagini. Nu încerca să treci peste ele în speranța că nu au importanță. Dacă lași o dificultate neînvingătoare se poate:

- a) să-ți pierzi încrederea în tine, sau

b) să fii împiedicat să înțelegi ideile care urmează.

Deci, dacă ajungi la un alineat *important*, sau o diagramă care ți se pare că nu are nici cap, nici coadă, ce ar trebui să faci cu ea?

a) Să o lași deoparte și să treci la un subiect mai important, sau

b) Să te concentrezi cu toată atenția asupra ei și chiar să ceri părerea colegilor ori a profesorilor, sau

c) Să revii la ea mai târziu, de îndată ce ai stăpânit restul textului.

b. Altminteri, dacă eviți o dificultate, provizoriu sau definitiv, vei ajunge să întâmpini la un moment dat noi dificultăți în text (pe care nu le-ai fi întâmpinat dacă te confruntau de prima dată cu problema).

5.16 Și acum, *fără a te uita înapoi*, fă o verificare a atenției pe care ai acordat-o desenului din chenarul 5.13. Încearcă să răspunzi la următoarele întrebări:

1. Câte grupuri de elevi au participat la test?
2. Cum se deosebesc grupurile ca mod de a lucra?
3. Care grup a obținut cel mai bun scor, imediat după citire?
4. Care grup a obținut cel mai slab scor?
5. Grupul clasificat al doilea a avut scorul mai aproape de grupul cel mai bun, sau mai aproape de grupul cel mai slab?
6. Sugerează experiența ca toți elevii să fie atenți la diagrame, fie că li s-a spus ori nu?
7. Grupul cu cel mai bun scor la primul test a

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

reușit oare să obțină de asemenea cel mai bun scor și la testul de aducere aminte aplicat trei zile mai târziu?

8. Care scor s-a schimbat cel mai mult: cel al celui mai bun grup sau acela al celorlalte grupuri?

Ei bine, asta ar trebui să fie de ajuns ca să-mi ating scopul. Te rog să revii și să-ți verifici răspunsurile (și să decizi răspunsul la întrebările care ți-au pus probleme). După ce ai terminat, treci la chenarul 5.17!

Să sperăm (a) fie că ai reușit foarte bine această confruntare, (b) fie că te-ai hotărât să privești altă dată ilustrațiile cu un ochi mai ager.

Aprecierea textului

5.17 Deci *calitatea* înțelegerii depinde de cât de bine poți alege ideile principale și detaliile importante din textul pe care îl citești. Însă depinde și de capacitatea pe care o ai de a *aprecia* ceea ce citești.

Prin aceasta vreau să spun că ar trebui să fii un cititor *sceptic*. Să silești pe autor să dovedească toate afirmațiile sale. Să cauți restricțiile, excepțiile, contradicțiile, argumentele împotriva acelor prezentate de el. Întrebări:

1. Sunt faptele lui corecte?
2. Face el distincția dintre fapte și păreri?
3. Rezultă concluziile lui din fapte?
4. Ar rezulta alte concluzii tot așa de bine?

5. Concordă concluziile lui cu acelea ale tale, ale profesorilor, ale altor autori?

Ca să faci toate acestea, va trebui efectiv să te lupți cu cartea și tot ce se spune în ea să corelezi cu propria ta experiență. Caută *exemplele* și *aplicațiile* proprii referitoare la cele spuse de autor.

Ce mă preocupă cel mai mult *pe mine* în această carte?

a. Să te fac să-ți amintești ideile mele principale și detaliile importante așa încât să le poți reda mai târziu la un test ori examen.

b. Să te gândești în mod critic la sugestiile mele și să cauți mijloacele prin care să le poți folosi în activitatea ta.

.....
b (Sper că urmărești să aplici ceea ce spun eu și că evaluezi observațiile mele stabilind dacă fiecare dintre ele ar putea să-ți fie de folos în munca ta de învățare).

5.18 Până acum ne-am ocupat de factorii care-ți influențează capacitatea de înțelegere la citire. Dar înțelegerea nu este singurul lucru ce se cere unui cititor eficace.

CITIRE MAI RAPIDĂ

Cât timp ți-a trebuit până acum ca să citești acest program? Oricare ar fi răspunsul, după toate probabilitățile el este cu 50% mai lung decât ar

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

putea să fie. Cei mai mulți dintre noi ar putea citi *o dată și jumătate mai rapid* și totuși să înțeleagă la fel de bine.

Un adult cu nivel mijlociu de instruire citește aproximativ 240 cuvinte pe minut. Cu puțin antrenament, el ar trebui să ajungă, fără o scădere a înțelegerii, la circa cuvinte pe minut.

360 (adică în medie șase cuvinte pe secundă)

Ochii și mintea

- 5.19** Atunci de ce o persoană citește mai rapid decât alta? Și cum poate cineva să-și mărească viteza de citire? Pentru a răspunde la aceste întrebări este necesar să examinăm ce fac ochii și mintea în timp ce "citim". Pentru început, cu toții știm că ochii se deplasează de-a lungul rândului de la stânga la dreapta (probabil așa cum fac ochii tăi acum).

Dar cum ai *descrie* această mișcare de la stânga la dreapta?

- a) o trecere lină, continuă sau
- b) o mișcare sacadată, intermitentă?

b) o mișcare sacadată, intermitentă. (Dacă te îndoiești, urmărește ochii cuiva în timp ce citește: vei observa pauze de fracțiuni de secundă.)

- 5.20** *Fixări.* De fapt, mintea poate recunoaște un cuvânt numai atunci când ochii stau nemișcați. De aceea, ochii se deplasează în lungul unui rând tipărit,

făcînd o serie de salturi și, după fiecare salt, fac o scurtă oprire și *fixează* o parte din text. (Poate că ochii tăi au făcut vreo șase fixări de acest fel urmărind rîndul de mai sus.)

Deci, în care locuri "citește" mintea cuvintele? O face

- la fiecare fixare?
- între fixări?
- în ambele cazuri?

a - la fiecare fixare (timp de aproximativ un sfert de secundă).

5.21 *Câmp vizual.* Însă la fiecare fixare, doar cam *patru litere* se vor afla în centrul privirii. Dacă privești cuvîntul "citit" vezi toate literele foarte clar. Cuvintele aflate în vecinătate ("cuvîntul" și "vezi") nu fac parte din centrul privirii și de aceea sunt mai puțin clare (deși mintea le recunoaște totuși).

Numărul de cuvinte pe care le poți recunoaște la o singură fixare se numește *câmp vizual*. Dacă nu poți vedea nici un cuvînt alături de "citit", câmpul tău vizual ar fi doar de un cuvînt, deci cam mic. Totuși, cred că poți să vezi două sau trei cuvinte cu o singură privire. Unii oameni pot prinde un rînd întreg deodată și astfel citesc direct *de sus în jos* o pagină tipărită.

Astfel de oameni au un excepțional de larg.

câmp vizual

- 5.22** Așadar, când citești, ochii se mișcă într-o serie de salturi care sunt întrerupte de fixări. Numărul de fixări de care ai nevoie pentru un rând tipărit va depinde de cât este de mare câmpul tău vizual, de cât de mult poți cuprinde dintr-un rând cu o singură privire.

Cu cât ai un câmp vizual mai larg, cu atât vei avea nevoie de mai (*multe / puține?*) fixări, și cu atât vei citi mai (*rapid / lent?*).

puține; rapid

- 5.23** Dificultatea cititorilor slabi este faptul că ei au câmpuri vizuale înguste și deci sunt frânați de numărul mare de fixări pe care trebuie să le facă. Ilustrația următoare arată modurile în care un cititor bun și un cititor slab ar putea privi aceleași rânduri tipărite. Fiecare liniuță verticală indică un punct de fixare (numerotat ca să arate ordinea în care s-a făcut fixarea):

A. Sub¹conștientul no²stru pare³ că a con⁴tinuat să frământa o p¹roblemă cu to²ate că ne³-am îndreptat aten⁴ția spre al¹te subie²cte.

B. Subconștientul nostru pare că a continuat să frământa o problemă cu toate că ne-am îndreptat atenția spre alte subiecte.

1. Care este cititorul *slab*? A sau B?
 2. În general el face (*de câte ori?*) mai multe fixări decât cititorul bun?
 3. În parte, aceasta se datorește său îngust.
 4. **N.B.** Dar în parte se datorește și faptului că de mai multe ori a privit *înapoi* pe rând ca să fixeze ceva ce mai "văzuse". Aceasta s-a întâmplat de sau ori pe fiecare rând.
-

1. *B este cititorul slab.*
2. *de două ori*
3. *câmpului; vizual*
4. *două; trei*

5.24 *Reveniri.* Așa cum ai putea să deduci din ultimul exemplu, cititorul slab nu a depășit de fapt niciodată citirea din clasele primare ("citește fiecare cuvânt rar și cu atenție!" ne spunea învățătoarea) și încă mai "buchisește". În realitate, dă atâta atenție fiecărui cuvânt încât pierde șirul semnificației generale și deseori uită începutul frazei înainte de a ajunge la sfârșit. De aceea, nu poate să-și mențină mișcarea ochilor (chiar încetă) de la stânga la dreapta; trebuie să-i miște iarăși înapoi ca să vadă ceea ce a omis.

Aceste mișcări înapoi ale ochilor se numesc *reveniri*.

După cum ai observat în chenarul precedent, cititorul slab are cel puțin două reveniri în fiecare rând, pe când cititorul bun nu are nici una.

Face vreodată reveniri un cititor *bun*?

Da, dar numai când citește un text foarte dificil sau neglijent scris.

5.25 *Citirea tăcută (în gând).* Mai există o greșeală specifică cititorilor slabi (o altă rămășiță din timpul claselor primare): ei *vorbesc* în timp ce citesc. Desigur, când am început să învățăm, toți obișnuiam să citim tare. (*Acest lucru avea rostul lui: pe de o parte ne dădea posibilitatea să ne verificăm corectitudinea citirii prin intermediul auzului; pe de altă parte îi oferea învățătoarei prilejul de a afla dacă citim corect și de a ne îndrepta pronunția acolo unde era cazul*). Cu timpul, pe măsură ce am dobândit deprinderea de citire, am renunțat la citirea cu voce tare și am devenit capabili să citim doar în gând (fără sprijin auditiv). Cu toate acestea, unii citesc vorbindu-și singuri. Chiar dacă efectiv nu pronunță tare cuvintele, ei fac totuși unele gesturi: își mișcă buzele sau execută contracții "afone" ale laringelui, aproape neobservabile.

Crezi că aceasta influențează *rapiditatea* citirii, sau *calitatea* ei, sau pe *ambele*, sau *niciuna*?

Cu siguranță că rapiditatea suferă. Este greu să citești tare un text oarecare cu mai mult de 125 de cuvinte pe minut, în timp ce un cititor "tăcut" poate citi cu ușurință peste 150 de cuvinte pe

minut în cazul unui manual și până la șase sute de cuvinte pe minut la un roman.

Calitatea suferă, de asemenea - cititorul "tăcut" se concentrează asupra fiecărui cuvânt și astfel are tendința de a pierde din vedere înțelesul frazei în ansamblu.

- 5.26** Deci am depistat patru greșeli asociate cu citirea slabă (rară și încâlcită):
1. Câmp vizual îngust.
 2. Multe fixări.
 3. Reveniri frecvente.
 4. Citire tăcută.

Să încetăm de a mai pretinde acum că aceste greșeli aparțin exclusiv altora. Cu *toții* suferim de una sau mai multe dintre ele, chiar dacă numai din când în când și pentru anumite genuri de texte. Cu *toții* suntem mai înceți decât este nevoie, sau decât ar trebui să fim.

Gândește-te o clipă la fiecare dintre aceste patru greșeli! Dacă ai găsi vreuna că apare în ceea ce citești tu, cum ai proceda ca *să scapi de ea*?

Vezi dacă ai prevăzut vreuna din ideile pe care le menționez în cele câteva chenare următoare:

CINCI SOLUȚII DE A ÎMBUNĂTĂȚI CITIREA

- 5.27** Pentru început, a sosit cumva momentul să porți ochelari pentru citit? Afară de cazul că ai făcut un
-

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

control al ochilor în ultimii doi ani, ia-ți un bon la *oftalmologie*, sau du-te la un centru de *optică medicală* (și nu la un vânzător de ochelari); personalul medical al școlii te poate îndruma. Multe probleme cu citirea ale unui elev au dispărut de îndată ce a descoperit (ori a recunoscut) că are nevoie de ochelari.

Există multe simptome evidente ale defectelor de vedere: vederea tulbure sau tremurată a textului imprimat; înclinarea capului sau răsucirea feței în timpul citirii; clipirea sau lăcrimarea ochilor, pleoape inflamate și durere de cap după citit, pentru scurt timp. Însă chiar și incapacitatea de concentrare *poate* semnala un defect ce ar putea fi corectat purtându-se ochelari pentru citit.

Dacă ai un astfel de defect, ce modificare (*mărire sau micșorare*) poate aduce o pereche de ochelari cu privire la:

1. Dimensiunea câmpului vizual?
2. Numărul de fixări pe care le faci?
3. Numărul de reveniri?
4. Numărul de cuvinte pe care le rostești tare?
5. Viteza de citire?
6. Înțelegere?

1. Mărire 2. Micșorare 3. Micșorare 4. Micșorare
5. Mărire 6. Mărire

5.28 În al doilea rând, *încetează să citești cu voce tare!*
Dacă îți dai seama că uneori îți miști buzele când

citești, pune degetul pe ele! Aceasta te face să-ți dai seama de greșeală și totodată te împiedică să greșești.

Poate însă că cel mai bun mijloc de a înfrânge deprinderea este să citești atât de, încât buzele să nu se poată mișca în acest ritm.

rapid (Cu toate că pare a fi un cerc vicios, un mijloc de a învăța să citești mai rapid este de a începe să citești mai rapid!)

- 5.29** Apoi, în al treilea rând, *exersează constant* citirea mai rapidă. Fii vigilent, citește în vederea unui scop, anticipează ceea ce urmează să citești și caută să-ți deplasezi ochii în lungul rândului tipărit cât mai rapid posibil. Nu reveni ca să stăruie asupra unui punct pe care l-ai omis.

În definitiv, care dintre aceste două metode (dacă ar fi să consumi același timp pentru fiecare) ar avea probabilitatea să-ți asigure o *înțelegere mai bună* a unui pasaj?

A. Să citești rar și cu atenție *fiecare cuvânt*, revenind la frazele anterioare ca să verifici punctele de care nu ești sigur.

B. Să citești *de două ori* pasajul cu o viteză *aproape* egală cu viteza ta maximă.

- 5.30** *A. Aceasta pare să fie metoda sănătoasă și sigură, însă cred că vei fi dezamăgit de rezultatele ei. Te rog să recitești chenarul 5.24 ca să-ți amintești*
-

efectele citirii cuvânt cu cuvânt. Apoi, citește alineatul B următor!

B. Dacă mai ai vreo îndoială în privința acestei metode "rapide" caută să o încerci cu prima ocazie. Ai să constăți că, deși la prima citire ai pierdut din vedere unele puncte (la o viteză ceva mai mică decât cea normală), a doua oară le vei găsi (de fapt, poți să aranjezi chiar o a treia "citire rapidă" în timpul pe care l-ai fi consumat trecînd cu greu de la un cuvânt la altul).

Treci la chenarul 5.31!

- 5.31** În al patrulea rând, citește în *unități de gândire*. Încetează de a citi cuvânt cu cuvânt și caută, în schimb, modul în care cuvintele *se grupează* în cuprinsul fiecărei fraze. Ar trebui să poți citi fiecare grup sau "unitate de gândire" dintr-o singură privire. Într-adevăr, câmpul tău vizual ar trebui să cuprindă o unitate de gândire întregă.
- O unitate de gândire poate fi un substantiv cu adjectivele lui, un verb cu adverbele lui, sau o propoziție scurtă etc. Unitățile de gândire din ultima frază a alineatului precedent sunt (pentru mine): "Într-adevăr - câmpul tău vizual - ar trebui să cuprindă - o unitate de gândire - întregă." Nu trebuie să citești 13 cuvinte separate în acea frază; le poți înghiți în 5 sorbituri.
- Care sunt unitățile de gândire majore în fraza pe care o citești chiar acum?
-

Iată cum citesc eu fraza:

"Care sunt - unitățile de gândire - majore - din fraza - pe care o citești - chiar acum?"

(Este acesta mai mult sau mai puțin diferit de modul cum o citești tu?)

- 5.32** Cititorul bun cuprinde cam două cuvinte la o fixare dacă textul este dificil și trei sau mai multe dacă textul este ușor (tu cum stai?). Urmărind unitățile de gândire, își lărgeste câmpul său vizual și astfel își mărește viteza de citire.

Câmpul vizual depinde și de un alt factor foarte important (asupra căruia poți interveni în mod categoric). Citește cele două fraze (1 și 2) care urmează și decide:

- a) Pe care dintre ele o poți *citi mai rapid* (cu mai puține fixări și reveniri)?
- b) De ce câmpul vizual este *diferit* pentru fiecare dintre cele două fraze?

1. "Că, cum se tâmplă de sârg de adaoge povoiul apei și iarăși de sârg scade și se împuținează, așa s'au adaos și Moldova, care mai apoi de alte țări s'au descălecat, de s'au de sârg lătit și fără zăbavă au îndărăptat."

2. "Căci așa cum se întâmplă ca viiturile să umfle imediat apele și pe urmă repede să treacă și să scadă, tot așa și în Moldova unde au năvălit alte popoare și deîndată s-au întins, pentru ca apoi să se retragă grabnic."

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

Ambele fraze exprimă exact același lucru, însă dacă nu ești familiarizat cu limbajul vechi al cronicarilor (în text s-a utilizat un citat din "Letopisețul Țării Moldovei" de Grigore Ureche Vornicul și Simion Dascălul - nota ed.), este mai probabil că:

a. Textul (2) îl citești cu mai puține reveniri și fixări. (Adică ai un câmp vizual mai mare și deci citești mai rapid.)

b. Câmpul vizual pentru (1) este mai mic deoarece nu ești familiarizat cu multe dintre cuvintele folosite.

- 5.33** În al cincilea rând, dezvoltă-ți vocabularul! Cititorul bun cunoaște o mulțime de cuvinte. De aceea, el citește nu numai cu o putere de înțelegere mai mare, ci și cu o viteză mai mare, pentru că:
- se poate opri și chibzui asupra înțelesului exact al fiecărui cuvânt în parte? sau
 - poate cuprinde dintr-o privire semnificația mai multor cuvinte?

.....

b. Cititorul cu un vocabular bogat poate cuprinde înțelesul mai multor cuvinte dintr-o dată și deci poate citi mai rapid.

- 5.34** Cât de bogat este vocabularul tău? Pentru a afla răspunsul, privește cuvintele din lista următoare. Întrebă-te singur:
- Aș putea ortografia corect fiecare cuvânt dacă l-aș auzi citit cu glas tare?

2. Aș putea introduce fiecare cuvânt într-o frază care să arate în mod clar semnificația lui? (folosește dicționarul, dacă ai nevoie de verificare!)

<i>complăcea (a se)</i>	<i>reticență</i>	<i>inerție</i>
<i>emisar</i>	<i>diseminare</i>	<i>articulat</i>
<i>artefact</i>	<i>risc</i>	<i>ubicuitate</i>
<i>paradoxal</i>	<i>sinteză</i>	<i>empiric</i>
<i>infracțiune</i>	<i>aberație</i>	<i>tentativă</i>
<i>proliferare</i>	<i>omnisciență</i>	<i>abscons</i>
<i>ireproșabil</i>	<i>perenitate</i>	<i>intuitiv</i>
<i>autonom</i>	<i>ostensibil</i>	<i>lucid</i>
<i>eradicare</i>	<i>atrofie</i>	<i>infailibil</i>
<i>indubitabil</i>	<i>refractar</i>	<i>statutar</i>
<i>precursor</i>	<i>banalitate</i>	<i>intrepid</i>
<i>insidios</i>	<i>colaționare</i>	<i>eretic</i>
<i>disparitate</i>	<i>discernământ</i>	<i>imun</i>
<i>spectru</i>	<i>anomalie</i>	<i>afluent</i>
<i>sporadic</i>	<i>apatic</i>	<i>adiacent</i>
<i>malign</i>	<i>cobeală</i>	<i>dubios</i>
<i>infera</i>	<i>autentic</i>	<i>indigen</i>
<i>scruta</i>	<i>inerent</i>	<i>discreditare</i>
<i>raționalist</i>	<i>proximitate</i>	<i>concomitent</i>
<i>onctuos</i>	<i>preconiza</i>	<i>inexorabil</i>
<i>eficacitate</i>	<i>abject</i>	<i>precipitat</i>
<i>altruism</i>	<i>indolență</i>	<i>transfigurare</i>
<i>categoric</i>	<i>șicana</i>	<i>sceptic</i>
<i>depravare</i>	<i>exponenți</i>	<i>binevoitor</i>
<i>transcendent</i>	<i>diatribă</i>	<i>miocard</i>

Socotește numărul de cuvinte al căror înțeles nu-l știi!

În total sunt 75 de cuvinte. Dacă nu ai știut:

a. 7 cuvinte sau mai puțin - foarte probabil că citești rapid, ai câmp vizual mare și o bună înțelegere.

b. 8 până la 12 - probabil că în prezent ai un vocabular convenabil, însă ar trebui să faci tot ce poți ca să-l mărești mereu.

c. 13 sau mai multe - aproape cu siguranță că ești frânat din cauza lipsei de cuvinte. Trebuie să dai multă atenție ca să-ți îmbogățești vocabularul.

5.35 Un vocabular bogat este esențial atât pentru a înțelege ideile celorlalți (fie vorbite, fie scrise) cât și pentru a le exprima pe cele proprii. De fapt, bineînțeles, ceea ce numim în general un vocabular se compune în realitate din *trei* vocabulare (fiecare cu un volum diferit):

1. Cuvintele pe care le folosești în vorbire.

2. Cuvintele pe care le folosești în scris.

3. Cuvintele pe care le receptezi atunci când citești (sau când asculți).

Care dintre aceste trei vocabulare este *cel mai bogat*? Care este *cel mai sărac*?

Probabil că vocabularul folosit la citire este cel mai bogat și acela de vorbire este cel mai sărac. (Cei mai mulți dintre noi pot să recunoască cu relativă ușurință sensul unor cuvinte tipărite; dar am șovăi să le folosim în scris, și mai ales în vorbire.)

FORMAREA VOCABULARULUI

5.36 Dar cum poate cineva să-și formeze un vocabular? Iată **șase trepte** folositoare pentru îmbogățirea vocabularului tău:

1. Citește *diversificat!* (nu numai din domeniul specializării tale).

2. Învață câteva dintre cele mai obișnuite *rădăcini latinești și grecești* care stau la baza multora dintre cuvintele noastre. (*În acest sens, majoritatea dicționarelor îți vin în ajutor deoarece fiecare cuvânt este însoțit și de explicații etimologice.*)

3. Fii în căutare de cuvinte noi și *notează-le!*

4. Formează-ți *deprinderea dicționarului*: caută și notează semnificația fiecărui cuvânt nou, cât mai curând după ce l-ai întâlnit. (*Dar vei avea cu adevărat de câștigat dacă nu te vei limita la aceasta ci, după aflarea sensului cuvântului, vei construi câteva propoziții în care să îl folosești.*)

5. Folosește cuvintele proaspăt descoperite atunci când scrii și vorbești, cu prima ocazie convenabilă! (altfel spus, nu le lăsa să "zacă" inactive).

6. Întocmește propriul tău *glosar* pentru cuvinte și propoziții tehnice pe care le întâlnești în domeniul specialității tale. (Astfel vei face față expansiunii neconținute pe care o cunoaște limbajul de specialitate în domeniul tău.)

Am examinat, așadar, cinci căi posibile de a-ți îmbogăți citirea: de la controlarea ochilor până la mărirea vocabularului. În care dintre următoarele

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

aspecte ale citirii te-ai aștepta să vezi îmbunătățiri:

- Viteza cu care citești?
 - Înțelegerea a ceea ce citești?
 - Amintirea celor citite?
-

a b c

Toate aceste aspecte ale citirii tind să se îmbunătățească împreună.

Exersarea este esențială

- 5.37** Dacă dorești să-ți îmbunătățești citirea, trebuie să faci un efort *intenționat* și să exersezi constant. Rezervă-ți în fiecare zi 15-20 minute, poate chiar înainte de culcare. Pentru câteva zile, la început, ține-te de lucrări accesibile, care cuprind un număr mare de articole scurte despre o varietate de subiecte; treci apoi la câteva articole lungi din ziare (ori suplimentele ilustrate ale lor); pe urmă la reviste; apoi la material mai asemănător cu manualele, de îndată ce ți-ai asigurat baza necesară. Atacă eventual 1 sau 2 articole la fiecare ședință de antrenament. Estimează numărul de cuvinte ale articolului (foarte ușor dacă știi câte cuvinte sunt pe o pagină întreagă sau într-o coloană), apoi vezi cât de repede o poți citi; cronometrează-te singur până la secundă.

Încearcă pe urmă să-ți *amintești* ce ai citit și revezi întregul articol ca să controlezi dacă ai depistat toate ideile principale și detaliile importante. Nu te îngrijora dacă la început ai scăpat

câteva, ci continuă să-ți mărești viteza și totodată înțelegerea. (Aceasta se poate face mult mai ușor, desigur, dacă poți să colaborezi cu un coleg: fiecare poate să-l cronometreze pe celălalt și să-i pună întrebări despre ceea ce a citit.)

Ține o evidență a vitezei cu care ai citit fiecare articol (de preferat, în *cuvinte pe minut*). Trasează un grafic, dacă ai nevoie de un stimulator moral! După vreo câteva săptămâni va trebui să începi a observa o îmbunătățire vizibilă.

Ce *alte ocazii* (pe lângă aceste jumătăți de oră înainte de culcare) ai avea ca să exersezi citirea mai rapidă și mai bună?

Ei bine, sper că vei face un efort conștient ca tot ce citești pentru învățare să citești mai rapid. (În definitiv, scopul ședințelor înainte de culcare este îmbunătățirea capacității de a citi pentru învățarea normală; așadar, de ce să mai pierzi timpul până când ai să obții avantaje?)

Variază-ți ritmul!

5.38 Deci, dacă te străduiești conștiincios să-ți îmbunătățești vocabularul și câmpul vizual (și astfel să faci mai puține fixări, fără reveniri sau mormăieli), în curând vei fi capabil să citești mai rapid, fără nici o pierdere în privința înțelegerii.

Dar aceasta înseamnă oare că fiecare bucațică de text o vei citi exact cu aceeași viteză? Nu, desigur că nu. De îndată ce ai învățat să citești mai rapid,

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

ar trebui să fii în stare să-ți *variezi* viteza corespunzător felului de material pe care îl citești și scopului pe care îl urmărești.

De exemplu:

1. Ce *material* ai putea să citești mai lent?
 - a. Romane, biografie și istorie, sau
 - b. Cărți didactice și manuale.
 2. Pentru care *scop* ai putea să citești *mai lent*?
 - a. Ca să găsești idei principale, sau
 - b. Ca să găsești detalii importante.
-

Probabil: 1.b 2.b

- 5.39** Deci, oricare ar fi natura și scopul citirii, vei încerca să o faci cât mai rapid posibil. Dar cum nu îți poți permite să sacrifici înțelegerea în favoarea vitezei, va trebui să-ți variezi ritmul citirii după împrejurare.

Aceasta nu înseamnă, totuși, că va trebui să revii la citirea cuvânt cu cuvânt. Dacă un material oarecare îți va face neazuri, amintește-ți că poți profita mai mult citindu-l de mai multe ori cu o viteză ceva mai mică decât cea maximă, în loc de a răzbate cu greu un drum citindu-l rar, o singură dată. Cu exercițiu, viteza "înceată" se poate foarte bine dovedi că este mai rapidă decât cea maximă pe care o ai acum.

N.B. Te rog încearcă să-ți amintești acest capitol (făcând și unele însemnări) și să-l recapitulezi înainte de a trece la întrebări!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- 5.40** Un mijloc de bază pentru îmbunătățirea citirii este să o faci să fie activă și să aibă un scop, folosind metoda (chenarul 2).
-

RICAR

- 5.41** În timp ce citești un text, vei încerca să faci *trei* lucruri. Care sunt acelea? (chenarele 1-2)
-

Să găsești ideile principale, să alegi detaliile importante, să evaluezi textul.

- 5.42** Unde te-ai aștepta în mod normal să găsești ideea principală a unui alineat? (chenarele 3-7)
-

În prima sau ultima frază.

- 5.43** Care sunt cele două feluri de "indicii" ce pot ajuta pe cititor să găsească ideile principale și detaliile importante? (chenarele 11-12)
-

Grafice (sublinieri, cursive etc.) și morfo-sintactice (cuvinte de legătură).

- 5.44** De ce nu este indicat să omiți materialul ilustrativ (tabele, grafice) al autorului (chenarele 13-16)?
-

El poate cuprinde idei principale și detalii care nu sunt expuse în text dar care sunt importante.

- 5.45** Formulează o întrebare de felul aceleia pe care ai putea să o pui când *evaluezi* un text (chenarele 17-18)!

Este adevărat? - reprezintă probabil cea mai evidentă întrebare, însă chenarul 5.17 cuprinde mai multe (poate că te-ai gândit și la altele).

- 5.46** În cazul cititorilor *slabi*, care dintre următoarele caracteristici ale citirii au tendința de a fi *prea mari* și care *prea mici*? (chenarele 23-27)

- 1) numărul de fixări;
- 2) mărimea câmpului vizual;
- 3) numărul de reveniri;
- 4) volumul citirii tăcute.

1. *prea mare* 2. *prea îngust*
3. *prea mare* 4. *prea mare*

- 5.47** Enumeră cinci căi posibile de îmbunătățire a vitezei și a înțelegerii la citire (chenarele 27-36)

Controlează ochii; încetează de a citi cu voce tare sau murmurând; exersează citirea rapidă; citește în unități de gândire; mărește-ți vocabularul.

- 5.48** După exersarea regulată a citirii rapide, pe care dintre următoarele te-ai aștepta că le vei realiza?

1. Să înțelegi orice, citind cu viteza maximă.
2. Să mărești și să reduci viteza de citire corespunzător împrejurărilor.
3. Să-ți mărești viteza medie de citire.

4. Să-ți menții viteza pe viitor fără a face vreun efort conștient.
 5. Să citești orice cu aceeași viteză.
-

2 și 3

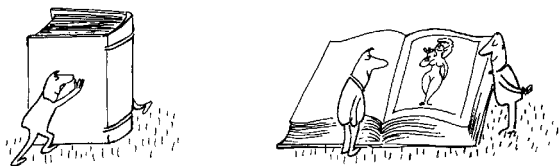
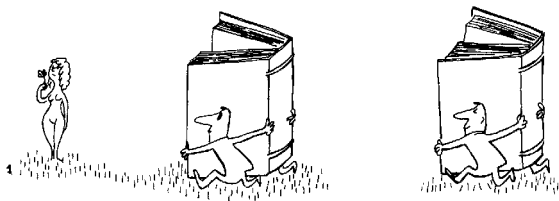
Când ești gata, treci la capitolul 6 (și nu pierde prea mult timp citindu-l!).

6

cum

să iei notițe!

- Cum se păstrează notițele
 - Redactarea
- Luarea notițelor la prelegeri
 - Întrebări recapitulative

Un principiu de bază în luarea notițelor
este să surprinzi ... esențialul!

Durata de studiu: aprox. 45 min.

- 6.1 Luarea unor notițe slabe, sau lipsa lor, este una dintre cauzele obișnuite de nereușită ale elevului sau studentului. Notițele constituie o parte de importanță vitală a învățării. Ca și scrierea lucrărilor personale, ele te antrenează atât la „exprimarea” ideilor, cât și la „primirea” lor. Luarea notițelor este de folos în două moduri: în primul rând te menține activ în timp ce înveți, deci este un sprijin în favoarea concentrării.

Care este cel de-*al doilea* avantaj pe care îl obții (poate după săptămâni) prin faptul că ai luat notițe?

Posezi o înregistrare scrisă cu ajutorul căreia poți face mai târziu revizuirea materialului.

- 6.2 Dacă într-adevăr dorești să reții cele ce ai auzit sau ai citit, este cu mult mai de folos să treci pe hârtie câteva cuvinte, decât să te mulțumești cu o grămadă de amintiri confuze. Amintirile se vor risipi dacă nu le fixezi prin cuvinte, însă înregistrarea scrisă poți să o păstrezi în permanență.

CUM SE PĂSTREAZĂ NOTIȚELE

Există mai multe metode de a-ți păstra notițele. Depinde de scopul pe care îl urmărești. În funcție de acesta, unele vor fi mai adecvate decât altele. În continuare, voi prezenta modul de lucru folosit de

trei studenți diferiți.

Care dintre aceste metode consideri că este mai eficace?

- Notițe scrise pe petice de hârtie și pe spatele plicurilor, păstrate într-o mapă de carton, sau
 - Notițe trecute pe foi volante de mărimi egale, păstrate într-un dosar cu șină, tip biblioraft, sau
 - Notițe scrise și păstrate într-un caiet gros, legat.
-

Ei bine, ți-am cerut părerea. Sunt sigur că respingi metoda a și că îți îndrepti preferința spre metodele b și c. Preferința mea este b, adică dosarul cu șină. Cu toate că un caiet legat se prezintă mai curat și se manipulează mai ușor, el te împiedică de a-ți clasa notițele în ordinea cea mai utilă.

6.3 În mod ideal ar trebui să-ți poți aranja caietul în așa fel încât *toate* notițele referitoare la un anumit subiect să se afle *la un loc*, fie că le-ai luat din citiri, prelegeri sau experiențe, fie că sunt luate în semestrul acesta sau anul trecut.

Cu un caiet de notițe legat, ești silit să păstrezi notițele în ordinea în care le-ai scris și, deci, un singur subiect se va afla dispersat în mai multe locuri din caiet.

Pe de altă parte, folosind un dosar cu șină vei putea să-ți rearanjezi foile, să le scoți, să le rescrii și să adaugi material nou în oricare loc dorești (într-un caiet acest lucru nu ar fi posibil). Dosarul îți oferă, deci, mai multă libertate de lucru.

Așadar, să presupunem că tocmai ai luat notițe din cap. 10 al unui manual. Unde ar fi cel mai potrivit să le păstrezi?

- Între notițele pentru capitolele 9 și 11, sau
- Imediat după ultimul lot de notițe pe care le-ai luat, sau
- Împreună cu notițele luate din alte surse bibliografice, care tratează despre același subiect ca în cap. 10.

Cred că c; soluțiile a și b ar fi locuri convenabile numai dacă s-ar întâmpla să aibă același subiect ca în capitolul 10.

REDACTAREA NOTIȚELOR

- 6.4 Problema importantă pentru notițe este de a ști ce să reții și ce să lași deoparte. Cu alte cuvinte, ele te solicită să fii *selectiv*. Luând notițe din material gata tipărit (cărți, reviste), dispui de mai mult timp decât la prelegeri pentru a lua o *decizie* privind selecția, însă, printr-un antrenament adecvat ai putea să iei notițe foarte bune chiar și la prelegeri.

Cuprinsul

Va trebui ca notițele să cuprindă suficiente extrase importante (argumente sau dovezi aduse de autor, exemple relevante) pentru ca mai târziu să-ți poți *aminti* totul în mod clar (contextul, corelațiile). Deci, caietul de notițe trebuie să prezinte:

a. Ideile principale ale autorului și orice detaliu important care să le susțină.

b. Planul logic al expunerii sale (ierarhia ideilor).

1. La *care fază* a metodei RICAR începi să ai o noțiune vagă despre *planul logic* al expunerii autorului (prin examinarea titlurilor, etc.)?

2. La *care fază* confirmi această impresie și extragi *ideile principale și detaliile importante* (căutând fazele esențiale, etc.)?

1. răsfoire (și eventual întrebare) 2. citire

- 6.5** Așadar, va trebui să alegi ideile cheie și modul în care sunt organizate în decursul răsfoirii, întrebării și citirii.

Vei lua deci notițe în faza din metoda RICAR și le vei confrunța cu ceea ce ai citit în faza

aducerii aminte (NU a citirii); recapitulării

- 6.6** Nu încerca să iei notițe înainte de a fi terminat să citești un paragraf! Prea mulți elevi și studenți citesc urmărind cu degetul rândurile din carte, în timp ce cu cealaltă mână copiază părți mari din text. Tot ce obțin până la urmă este un manual în miniatură; când se ajunge la recapitulare, ei ar putea tot așa de bine să recitească originalul.

Nu uita că încerci să-ți aduci aminte doar *părțile esențiale* din textul autorului! Scopul pe care

Îl urmărești va trebui să fie cuprinderea în două-trei pagini a ceea ce el a spus în douăzeci sau treizeci.

Cum va trebui să-ți redactezi notițele?

- Redînd cât mai fidel posibil cuvintele autorului, sau
 - Folosind cât mai mult posibil cuvintele proprii.
-

N.B. Ai răsfoit și pus întrebări pînă acum despre acest capitol?

b. Ar trebui să folosești cât mai mult cuvintele proprii, afară de cazul când ai nevoie să-ți notezi un anumit citat. Notițele ar trebui să reflecte ceea ce ai înțeles, nu îndemânarea de a copia. Încearcă să te uiți din nou la cuvintele autorului doar după ce ai luat câteva notițe și ești gata să faci recapitularea!

Schemă sau rezumat?

- 6.7 În general, există două moduri de a lua notițe: ca schemă sau ca rezumate. În timp ce rezumatele sunt simple versiuni condensate ale originalului, scrise în proză continuă, schemele (sau notițele schematice) prezintă punctele esențiale într-o formă aproape grafică.

În următoarele două chenare (6.8 și 6.9) vei găsi notițe despre capitolul 5 al acestei cărți, luate de doi studenți diferiți:

1. Care chenar prezintă notițe în formă de schemă? 6.8 sau 6.9?
2. Care notițe prezintă mai clar *raporturile logice* din cuprinsul capitolului? Schema sau rezumatul?
3. După care notițe crezi că e mai ușor să faci *recapitularea*? Schemă sau rezumat?

După ce ai hotărât răspunsurile, treci te rog la chenarul 6.10!

- 6.8** Notițe din „*Învață cum să înveți!*” (cap. 5) de D. Rowntree.

Cum să citești mai bine și mai rapid

I. În ciuda „experienței”, puțini studenți ai facultății citesc atât de bine pe cât ar putea. (Prea lent, nu se pot concentra, uită).

II. Pentru o citire *mai bună* (cu înțelegere):

A. Aplică RICAR pentru a sesiza scopul.

B. Caută fraza-idee din fiecare alineat.

1. De obicei prima sau ultima frază și

2. Conține *ideea principală* a alineatului.

C. Caută *detaliile importante*:

1. O dovadă, exemplu sau argument în favoarea ideii principale.

2. Cel puțin un detaliu important pentru fiecare idee principală.

D. Când cauți idei principale și detalii importante:

1. Fii atent la indiciile:

a. Grafice (schema, caractere litere);

b. Morfo-sintactice (cuvinte, propoziții-cheie).

2. Cercetează toate graficele și tabelele.
3. Nu evita dificultățile.

E. Evaluatează textul:

1. Fii sceptic (așteaptă demonstrația autorului).
2. Caută aplicații din propria ta experiență.

III. Pentru o citire *mai rapidă* (cei mai mulți ar putea citi o dată și jumătate mai rapid, înțelegând la fel de bine textul):

A. În timpul citirii:

1. Ochii fac salturi într-un șir de *fixări* succesive.
2. La fiecare fixare mintea decodifică un grup de cuvinte, care formează un sens împreună (și nu cuvinte izolate).
3. Își modelează *câmpul vizual*.

B. Cititorii *slabi*:

1. Au câmpuri vizuale înguste.
2. Fac multe fixări.
3. Revin deseori (privesc în urmă).
4. Citesc cu voce tare (sau mormăie).

IV. Pot îmbunătăți citirea (viteza și înțelegerea).

A. Cinci soluții fundamentale:

1. Verifică dacă ai nevoie de ochelari.
 2. Încetează să citești cu voce tare.
 3. Străduiește-te să citești mai rapid.
 4. Citește în unități de gândire (2-3 cuvinte deodată).
 5. Dezvoltă-ți vocabularul (citit, scris dar și vorbit):
-

- a. citind diversificat;
 - b. învățînd rădăcinile grecești și latinești;
 - c. notînd cuvintele noi;
 - d. folosind dicționarul;
 - e. întocmind glosare.
- B. Exersarea absolut esențială prin:
1. Ședința înainte de culcare (15-20 min.):
 - a. citește articole cu lungime cunoscută;
 - b. cronometrează-te (cuvinte / minut; grafic-progres?);
 - c. controlează înțelegerea.
 2. Citirea mai rapidă a *tuturor* materialelor de învățare.
- C. Variaza ritmul citirii:
1. Mai rapid pentru literatură "narativă" și idei principale.
 2. Mai lent pentru expuneri complicate și detalii importante.

Compară aceste notițe cu acelea de la chenarul 6.9. Apoi întoarce-te la chenarul 6.7

- 6.9** Notițe din "*Învață cum să înveți*" (cap. 5) de D. Rowntree.

Cum să citești mai bine și mai rapid

Puțini elevi și studenți au învățat să citească atât de bine pe cât ar putea: ei citesc prea lent, nu se pot concentra și nu-și amintesc cele citite. Însă, de obicei se pot perfecționa aplicînd una din următoarele sugestii:

Pentru îmbunătățirea înțelegerii, cititorul poate folosi metoda RICAR deoarece aceasta îl va menține *activ și conștient*.

Ar trebui să caute *fraza-idee* (de obicei e prima sau ultima) din fiecare alineat, căci ea cuprinde *ideea principală* a alineatului. Va trebui, de asemenea, să caute *detaliile importante* (exemplu, dovezi etc.) care contribuie la susținerea ideii principale (în mod obișnuit există cel puțin un detaliu important pentru fiecare idee principală). În căutarea ideilor principale și a detaliilor importante, el trebuie să fie atent la *indiciile grafice și morfo-sintactice* (ele semnaleză ce înțelege autorul) și ar trebui să acorde atenția cuvenită tuturor graficelor, tabelelor și diagramelor.

Ar fi înțelept să nu evite dificultățile. Tocmai depășirea lor l-ar ajuta să se dezvolte pe planul formării sale intelectuale. Cititorul ar trebui, de asemenea, să *evalueze* textul citind în mod sceptic și căutând aplicații pentru ceea ce citește.

Cei mai mulți ar putea să-și mărească cu 50% viteza de citire fără a pierde din înțelegere. În timpul citirii, ochii se deplasează pe pagină de la stânga la dreapta printr-o succesiune de salturi rapide, cu opriri (numite *fixări*) între ele; în timpul fixării, mintea înregistrează un grup de cuvinte (câmp vizual). Cititorii slabi au câmpuri vizuale înguste și de aceea fac multe fixări. De asemenea, privesc deseori înapoi (*reveniri*) la ceea ce au mai văzut, iar uneori au tendința să mormăie sau să pronunțe tare cuvintele. Toate aceste greșeli

contribuie la încetinirea vitezei lor de citire.

De obicei, un elev (sau student) poate să-și îmbunătățească atât viteza, cât și înțelegerea la citire; ar trebui să verifice dacă are cumva nevoie de ochelari, să evite de a pronunța tare cuvintele, să încerce în mod conștient de a citi mai rapid, să citească în unități de gândire și să-și *îmbogățească vocabularul*. Aceasta se poate realiza prin citire diversificată, învățarea rădăcinilor grecești și latinești ale cuvintelor, însemnarea cuvintelor noi, folosirea dicționarelor și întocmirea de glosare. Exersarea este esențială și poate fi aplicată atât la citirea normală a domeniului specializării, cât și pentru timpul de lectură rezervat în mod regulat înainte de culcare. La aceste "ședințe" dinainte de culcare (ședințe care ar trebui să dureze cel puțin un sfert de oră), studentul ar trebui să citească articole cu o lungime cunoscută, să se cronometreze singur și să-și calculeze viteza în cuvinte pe minut, apoi să verifice ce a înțeles din conținut. De îndată ce și-a mărit viteza de citire, va fi în stare să-și *varieze* viteza pentru a corespunde materialului și scopului său: probabil mai rapid pentru romane, biografie și istorie, precum și atunci când caută idei principale; mai lent pentru cărți didactice și manuale, cum și pentru detalii importante.

Compară aceste notițe cu acelea de la chenarul 6.8. Apoi înapoiază-te la chenarul 6.7!

I. Chenarul 6.8 este o schemă (6.9 un rezumat).

2. *Schema arată mai clar corelațiile.*

3. *Probabil că este mai ușor de recapitulat după schemă.*

6.10 *Întocmirea unei scheme.* Acolo unde este posibil, încearcă să faci o schemă în loc de rezumat pentru diferitele lecturi și prelegeri. Iată cum se întocmește o schemă pentru un text:

Întocmește un model de schemă folosind *titlurile* autorului (dacă el le-a utilizat). Dezvoltă fiecare titlu într-o *frază* cuprinzând ideile principale ale paragrafului sau subparagrafului corespunzător.

În special atunci când sunt titluri puține, vei avea nevoie să te uiți la fraza-idee din fiecare alineat al paragrafului. Ea cuprinde, probabil, o idee principală pe care vei avea nevoie să o treci în notițe ca să te ajute la dezvoltarea expunerii.

Dacă dorești să incluzi *detalii importante*, adaugă-le în *paranteze*. Uită-te apoi la chenarul 6.8 (și, dacă e necesar, la capitolul 5) ca să vezi cum a procedat studentul nostru la schema sa. Ce *altceva* a mai făcut el ca să arate *planul logic* al expunerii?

Așa cum vei fi observat deja, studentul a transformat fiecare din titlurile mele într-o frază cuprinzând o idee principală; a introdus și alte articole pentru schema sa folosind frazele-idee din alineatele mele; detaliile importante le-a scris în paranteze. În plus - ca să prezinte structura expunerii - articolele din notițe le-a retras înăuntru de la margine și a adăugat litere și cifre.

- 6.11** Deci, după ce ai cules ideile principale (din paragrafe, subparagrafe și alineate), le retragi înăuntru de la margine, corespunzător importanței fiecăruia în parte. Articolele importante pornesc de la margine. Cele de importanță secundară se retrag mai înăuntru, să zicem, cu un centimetru. Cele de a treia importanță se retrag cu încă un centimetru etc.

Să nu faci retragerea prea mică, deoarece raporturile nu vor fi ușor de văzut. Să nu retragi prea mult, căci nu vei mai avea loc pentru notițe.

În notițele de la chenarul 6.8 se află patru articole principale, zece de importanță secundară, douăzeci și cinci de a treia importanță și

zece de a patra importanță. (IID1a.b; IVA5a-e etc.)

- 6.12** Așa cum ai observat, în ultima schemă s-au folosit nu numai retragerea înăuntru, ci și litere și cifre. Ca să arăți cum îți se assemblează notițele ai nevoie de un sistem de marcare cu litere și cifre care să evidențieze corelațiile lor. De exemplu:

Articole principale	Cifre romane (mari)	I, II, III
de ordinul doi	litere mari	A, B, C
de ordinul trei	cifre arabe	1, 2, 3, 4
de ordinul patru	litere mici	a, b, c, d
<u>de ordinul cinci</u>	<u>cifre romane (mici)</u>	<u>i, ii, iii</u>

Și, dacă ai nevoie de ordine în plus, poți începe oricând să pui paranteze la cifre arabe (1), sau la litere mici (a).

În chenarul următor vei vedea o schemă pentru capitolul 4 al acestei cărți. (De fapt, ea este tocmai schema mea, după care *am scris* capitolul respectiv; dar este și felul de schemă pe care ar trebui să o poți face după ce îl citești.)

Totuși, am omis câteva litere și cifre. Vrei, te rog, să *termini tu* lucrarea?

- 6.13** (*Notițele pe care le-ai luat la acel capitol seamănă oarecum cu acestea?*)

Cum să scrii o lucrare personală

I. Scrierea unei lucrări personale poate ajuta un elev sau student în trei moduri:

- A. Îl silește să-și organizeze mintea.
- B. Îi arată părțile bune și pe cele slabe.
- C. Îl pregătește pentru situația de la examen.

II. Asigură-te că *înțelegi* misiunea lucrării:

- A. Care este subiectul precis?
- B. Ce fel de tratare se cere?

III. Cum să *strângi* materialul adecvat?

- A. Gândește-te la întrebări care să-ți îndrumeze cercetările.
 - B. Începe să te gândești imediat pentru ca:
 - 1. Să fii atent la idei relevante.
 - 2. Să oferi subconștientului noi ocazii.
 - C. Folosește un carnet pentru ideile lucrării.
-

- D. Cercetează toate sursele de informații posibile:
1. Cărți, articole etc. sugerate de profesor.
 2. Cărți, articole etc. sugerate de acele cărți sau de bibliotecar.
- E. Notează sursa tuturor materialelor pe care le strângi.

IV. *Planifică* cu grijă lucrarea.

A. Alege materialul cel mai util.

1. Lasă deoparte ce e banal, irelevant sau obscur.
2. Păstrează însă suficiente detalii ca să-ți sprijine expunerea.

- Întocmește o schemă logică.

- Aceasta îți dă siguranța că:

- Alegi ideile principale și detaliile importante.
- Nu omiți nimic esențial.
- Scrii curgător.
- Obții note mai bune la examene.

- Un model de schemă fundamentală:

- Introducere: comentarea subiectului și tratarea.
- Textul principal: dovezile exprimate prin 3-4 idei principale.
- Concluzia: recapitulare, comentariul final.

- Scrie alineatul final.

- *Scrie prima redactare a lucrării:*

A. Scrie simplu și direct.

B. Schema să dezvăluie structura expunerii!

C. Folosește imagini dacă acestea pot înlocui

cuvintele.

D. Separă clar ideile tale de ale altora.

E. Întocmește o bibliografie.

VI. *Scrie din nou* lucrarea după câteva zile:

A. Verifică și înlătură lipsurile din cuprins sau tratare.

B. Asigură-te că redactarea finală este făcută cu acuratețe și citeț.

După ce ai completat cifrele și literele care lipsesc (12 în total), treci la chenarul 6.14!

Cifrele și literele pe care ar fi trebuit să le completezi sunt (în ordine): B, 1, a, b, c, d, 2, a, b, c, C, V.

6.14 Deci, iată cum se întocmește o schemă bună pentru luarea notițelor dintr-o carte:

1. Dezvoltă *titlurile* autorului și expune din nou *frazele-idee* așa încât să obții articole ce exprimă ideile principale ale paragrafelor și alineatelor.

2. Scrie între paranteze orice detaliu important.

3. Scrie articolele, folosind *retragerea* de la margine, care să arate ierarhia și logica înlănțuirii lor.

4. Pune litere și cifre la articole, pentru a face mai clară corelația lor.

Acum întocmește o schemă scurtă pe baza primelor titluri (plus câteva cuvinte și propoziții) din capitolul 3. (Va trebui să-l revezi în treacăt.)
Dezvoltă chiar propozițiile următoare, pune-le în

pagină cum crezi că e mai bine și *adaugă* cifre și litere.

RICAR	Răsfoire	Răsfoirea unei cărți
Foaia de titlu	Prefața	Cuprinsul
Parcurge foile la rând	Răsfoirea unui capitol	Parcurge
Primul alineat și ultimul alineat	Recapitulări	Titluri
(Probleme tratate. Cum se leagă)	Întrebări	

Când ai terminat schema, fă confruntarea cu chenarul 6.15!

Schema ta seamănă oarecum cu aceea de mai jos?

RICAR (răsfoire, întrebare, citire, aducere aminte, recapitulare) este metoda folosită pentru învățarea unui text și constă din următoarele faze:

I. Mai întâi răsfoiește ca să obții o vedere de ansamblu a ceea ce vei examina apoi amănunțit:

A. *Răsfoiește* cartea în întregime:

1. Privește foaia de titlu.
2. Citește prefața.
3. Examinează cuprinsul.
4. Parcurge foile la rând.

B. Răsfoiește fiecare capitol, mai amănunțit, înainte de a-l studia:

1. Citește primul și ultimul alineat.
2. Citește toate recapitulările.
3. Examinează titlurile ca să descoperi:
 - a. ce subiecte sunt tratate;
 - b. cum se leagă între ele.

II. Caută *întrebările* care justifică de ce citești!

- 6.15** Este evident că metoda utilizării schemei îți procură o serie de notițe foarte utile după care este ușor să faci recapitularea - poți să vezi esența lucrurilor dintr-o privire. Sper că vei găsi multe ocazii de a o folosi pe viitor (dacă ea nu constituie de pe acum metoda ta de lucru).

Redactarea unui rezumat. Dar ce se întâmplă cu rezumatul? Există oare unele discipline sau subiecte la care ar fi preferabil să-ți iei notițele în formă de proză obișnuită, în alineate continue? Poți să-ți dai seama la care feluri de materii ar fi preferabil să întocmești astfel de notițe?

Răspunsul tău depinde de materia pe care o ai și de felul în care trebuie să o citești. Poate că pentru unele părți din învățarea unei limbi sau din matematică va fi preferabil un rezumat. De asemenea, în literatură sau pentru unele aspecte ale istoriei poate să ți se pară că ceea ce îți trebuie pentru împrăștierea memoriei este un tabel sinoptic, un rezumat sau chiar o evaluare sau o critică, scrise în proză continuă.

- 6.16** Dar dacă scrii un rezumat în proză, fă-l scurt și adecvat pentru recapitulare! Apoi gândește-te cum să așezi notițele în pagină.

Mecanismul întocmirii notițelor

În primul rând, întreabă-te: Cât de bună îți este

caligrafia? Îți vor fi notițele clare și citește după un an sau mai mult de când le-ai scris? (O cercetare recentă la una din universități a arătat că peste 60% din studenți întâmpină dificultăți la citirea propriilor notițe.)

Desigur că notițele nu-ți vor fi de nici un folos dacă nu le poți Un mijloc de a le face mai citește decât cea mai frumoasă caligrafie ar fi să le

citi dactilografiezi (Studentul care poate să-și dactilografieze notițele are un considerabil avantaj, însă cu condiția ca să le revadă în timp ce le bate la mașină.)

6.17 Însă, chiar dacă te hotărăști să folosești o mașină de scris, desigur că nu poți să o iei cu tine la prelegeri sau la examene, așa încât va trebui totuși să fii sigur că și caligrafia ta este destul de citeață.

Prescurtări. Mai ales la prelegeri, caligrafia poate avea de suferit pentru că prea multe idei încerci să le scrii prea repede. Un mijloc de a-ți menține viteza fără să mâzgălești este să-ți formezi un sistem de prescurtări.

De exemplu, ar trebui să ai expresii scurte pentru a scrie termenii speciali care se folosesc curent în anumite discipline. Astfel, în psihologie ai putea să utilizezi prescurtări pentru termeni

frecvent întâlniți precum: experiment, comportament, condiționare, memorie, corelație, gestalt, subiectiv etc.

Iar pentru propozițiile curente, utilizate practic în mai toate disciplinele, există deja un sistem standardizat de prescurtări pe care probabil îl cunoști măcar în parte:

e.g / i.e. / c.f. / N.B. / = / \neq /
< / > / \therefore / \therefore

Poți să le identifici cu propozițiile acestea?:

1. mai mare decât;
2. mai mic decât;
3. deoarece;
4. de aceea;
5. egal, la fel cu;
6. compară, amintește-ți în acest context;
7. inegal, diferit de;
8. notează bine, important;
9. adică;
10. de exemplu.

1. mai mare decât	(>)
2. mai mic decât	(<)
3. deoarece	(\therefore)
4. de aceea	(\therefore)
5. egal, la fel cu	(=)
6. compară, amintește-ți în acest context	(c.f.)
7. inegal, diferit de	(\neq)
8. notează bine, important	(N.B.)

9. adică (i.e.)
10. de exemplu (e.g.)

- 6.18** Există numai *două reguli* pentru prescurtări:
Mai întâi: fă-ți un sistem propriu și ține-te de el (fără modificări!).
Al doilea: Nu-l folosi la materialele pe care va trebui să le citească alții!

Amplasarea. Folosește-te de orice artificiu posibil pentru ca notițele să impresioneze memoria (cum este, de exemplu, aranjarea în pagină). Cu cât se prezintă mai logic și/sau mai dramatic pe pagină, cu atât vei fi mai capabil să ți le reprezinți mai ușor în ochii minții. Și aceasta te va ajuta la examene.

Care feluri de notițe se așază automat, în mod logic, aproape "fotografic"?

- a. rezumatele sau
b. schemele.

b. schemele

- 6.19** Pentru a face ca notițele să fie tot atât de eficace cum este o schemă, va trebui să ai ceva mai multă bătaie de cap cu separațiile și amplasarea. (Nu încerca să le prezinți ca alineatele dintr-o carte!)

Acum, avînd pagina cu notițele amplasate în acest mod, devine posibil să "revezi" notițele, exclusiv în minte, ca pe o *fotografie*. (Încearcă

acum cu modelul acesta!)

Cum te va ajuta această încercare?

Ar trebui să constați că este mai ușor să-ți amintești ordonarea cuvintelor în notițe dacă poți să revezi imaginea așezării lor. (Notițele bine separate se amintesc totdeauna mai ușor decât o pagină înghesuită și încărcată.)

Înscrie pagina în mod clar (astfel îți vei aminti când ai luat notițele și de unde anume).

Nu "înghesui" pagina (lasă destul spațiu alb în jurul notițelor).

Lasă o margine lată, așa încât mai târziu să poți adăuga comentarii și referințe.

Sursa?	Data?
● <u>Subliniază</u> cuvintele-cheie sau folosește MAJUSCULE	
● Încadrează cuvintele și propozițiile importante.	
● Folosește CULORI pentru <i>evidențieri ocazionale</i>	
● Folosește desene în loc de cuvinte	

Luarea notițelor la prelegeri

6.20 Cu toate dificultățile practice ale situației din cazul prelegerilor, *scopul* tău ar trebui să fie obținerea unor *scheme* ușor de citit, ca acelea pe care le-ai face atunci când citești.

Folosește RICAR

Cel mai bun procedeu pentru o prelegere este să folosești metoda RICAR, în măsura posibilului. *Răsfoirea* anticipată a unei prelegeri este ceva ce nu poți face ușor, însă ar trebui să fii atent la orice observație a profesorului care semnalează domeniul pe care îl va explora.

Întrebările pot totuși să nu fie atât de dificile. Se presupune că știi ce s-a spus ultima dată, poate că ai mai citit câte ceva și poate că te cam aștepți la ceea ce urmează să se spună. Urmărește prelegerea cu un ochi critic, într-o stare de expectativă, și pune-ți mereu întrebări (chiar dacă nu ai nevoie să le spui). Bineînțeles că la prelegeri nu *citești*; în schimb

ascuți

- 6.21** Însă, faza de *ascultare* te antrenează la o sarcină foarte complexă. În mod simultan trebuie să auzi, să analizezi, să alegi și să înregistrezi. Prelegerea nu este o simplă scriere după dictare (deși mulți elevi și studenți mai fac, din păcate, această confuzie)! În timpul prelegerii trebuie să fii activ, adică să depistezi *ideile principale* în timp ce profesorul expune; să percepi *structura generală* a prelegerii sale; în același timp, se cuvine să strângi la un loc o serie de *notițe* citește care să-ți amintească totul de la acea prelegere (altminteri, ele se vor dovedi inutile).
-

Prin ce mijloace un profesor abil te poate ajuta să-ți simplifici această sarcină?

El poate să scrie pe tablă titlurile principale; poate anticipa fiecare paragraf și rezuma la sfârșit; poate să-ți atragă atenția asupra celor mai importante puncte. (Poate că te-ai gândit și la alte mijloace.)

6.22 Evident, nu toți profesorii sunt deopotrivă de utili în această privință, astfel că sistemul de a lua notițe trebuie să fie destul de flexibil ca să se poată adapta la o mare varietate de moduri de a ține prelegeri. Chiar și așa, vei găsi uneori că e dificil să-ți sistematizezi notițele atunci când le scrii, sau să fii sigur în privința punctelor ce se presupune că sunt principale.

Unii studenți "rezolvă" problema luând (prea) multe notițe și nădăjduiesc să vadă conturându-se din ele schema, până la terminarea prelegerii. Alții se luptă să prindă firul expunerii luând foarte puține notițe, omițând astfel multe puncte principale. Este posibil să te afli tu însuși în una din aceste două situații.

Ai tendința să iei un număr mare de notițe la prelegeri, sau foarte puține? De ce?

Este posibil ca utilizarea practică să varieze de la o prelegere la alta. (Ar merita să încerci și să-ți dai seama de deosebiri.)

O fi "Cartea Junglei"?!...

6.23 În general, poate că este mai bine să greșești luând notițe prea puține decât prea multe, deoarece:

1. Îți permite să sesizezi mai bine ce este esențial în expunerea lectorului.

2. Ești pregătit să redactezi un întreg ansamblu de notițe imediat după terminarea prelegerii.

Acesta ne duce însă la faza următoare, de o *importanță vitală* pentru aplicarea metodei RICAR în cazul prelegerii.

După ce ai făcut totul pentru *răsfoire, întrebare și ascultarea* prelegerii, trebuie să încerci acum să-ți ce s-a spus.

amintești

6.24 Să nu te mulțumești niciodată cu notițele așa cum sunt la terminarea prelegerii. În comparație cu notițele luate la citire, aproape cu siguranță că ele sunt *incomplete* și oarecum *nesistematizate*. Treci deoparte și gândește-te la ele din nou. Avînd notițele în față, încearcă să-ți *reprezinți* prelegerea în memorie.

Această primă încercare de aducere aminte este o acțiune de care se feresc mulți elevi și studenți și care totuși poate frâna în mod impresionant procesul uitării. (*Fără* încercarea de aducere aminte, majoritatea studenților uită 75% din ceea ce au auzit la prelegere în decurs de o săptămână, iar în mai puțin de trei săptămâni au

uitat 98%.)

Cât de curând după terminarea prelegerii ar trebui să te silești pentru prima dată să-ți amintești ceea ce ai auzit?

- a. Imediat după prelegere, sau
- b. După o săptămână, sau
- c. După mai mult de o săptămână.

.....
a. Imediat după prelegere. (Chiar și atunci poți să-ți amintești doar 50% din ce s-a spus.)

- 6.25** Cât timp prelegerea este încă vie în minte, o poți revedea toată, corectînd ce nu ai înțeles bine, adăugînd detalii la notițe și dîndu-le o formă mai completă. Învață-te să faci aceasta în decurs de *cîteva ore* după fiecare prelegere și ai să obții rezultate mari; întîrzie mai mult și vei constata că notițele de la prelegere nu au nici un înțeles.

În timpul încercării de a-ți *aminti*, deseori vei dori poate să efectuezi și faza finală a metodei RICAR: adică, ai dori să poți cele ce s-au spus de fapt.

.....
recapitula

- 6.26** Din păcate nu poți revedea (sau reauzi) cuvintele efectiv spuse (doar dacă au fost înregistrate pe bandă). Cu toate acestea, dacă te îngrijorează o lipsă din notițele pe care le-ai luat, soluția este
-

foarte simplă: te duci și-l întrebi pe profesor. În mod normal, el va fi bucuros să repete orice punct care ți-a scăpat.

Cu *cine altcineva* mai poți verifica, în afară de profesor?

.....

Poți face verificarea cu colegii care au participat la prelegeri. Au notat ei unele puncte, sau unele subiecte ori structuri de idei, pe care tu le-ai omis? Probabil că da!

- 6.27** Dacă ai convenit cu unii dintre colegii tăi asupra necesității de a îmbunătăți luarea notițelor, ați putea începe să vă verificați reciproc notițele după fiecare prelegere (și poate după fiecare text pe care l-ați citit cu toții).

O listă de control

Poate că grupul vostru ar fi de acord cu o listă de verificare a greșelilor pe care ar trebui să le evite notițele voastre. O astfel de listă poate avea următorul conținut:

1. *Formatul general:*
 - a. caietul de notițe prea mic/mare;
 - b. paginile prea încărcate/împrăștiate;
 - c. scrisul neciteț;
 - d. subiecte învâlmășite.
2. *Structura notițelor:*
 - a. însemnare insuficientă sus;
 - b. nu are formă de schemă (prea multă proză

densă);

- c. folosirea insuficientă a titlurilor, cifrelor, retragerilor, evidențierilor;
- d. greu de remarcat organizarea și corelarea ideilor.

3. *Conținutul și redactarea:*

- a. unele idei principale omise;
- b. prea multe detalii;
- c. prea multe cuvinte;
- d. frazare neclară;
- e. prea multe cuvinte ale autorului, și nu ale tale;
- f. grafice, tabele importante omise ori greșite.

De îndată ce s-a acceptat lista de control, fiecare serie de notițe ar putea fi apreciată de către fiecare student din grupă și toți ar avea de învățat din discuțiile ce vor urma.

N.B. Nu uita să-ți amintești și să recapitulezi acest capitol înainte de a merge mai departe!

Treci apoi la întrebările recapitulative!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- 6.28** Care sunt cele *două* avantaje importante ce se obțin luând notițe? (chenarele 1-2)

.....

Luarea notițelor te menține concentrat în mod activ și procură o înregistrare scrisă cu care poți face recapitularea.

- 6.29** Care este avantajul folosirii unui *dosar cu șină* (tip *biblioraft*) pentru notițe? (chenarul 3)

.....

Nu ești constrâns de ordinea în care îți iei notițele; poți să le regrupezi pe subiecte, după dorință, să rescrii pagini separate și să le adaugi în orice loc.

- 6.30** În care fază a metodei RICAR este cel mai bine să iei notițe? (chenarele 5, 6)

- a. În faza *citire*, sau
b. Între *citire* și *aducere aminte*, sau
c. În faza *aducere aminte*.

.....

c. În faza aducere aminte. (În faza citire ai fi prea aproape de cuvintele autorului, iar între citire și aducere aminte nu există o altă fază!)

- 6.31** Dacă nu ai făcut-o până acum, întocmește o *schemă* a capitolului 6 pe care tocmai l-ai citit. (chenarele 7-15)

.....

Cum se compară schema ta cu aceasta?

I. Importanța notițelor este că:

- A. Te mențin activ și concentrat.
- B. Furnizează o înregistrare scrisă pentru recapitulare.

II. Păstrează notițele într-un dosar cu șină (tip biblioraft).

III. Luînd notițe:

A. Cuprinsul ar trebui să includă:

- 1. Ideile principale ale autorului și detaliile importante.
- 2. Planul logic al expunerii. (Numai esențialul.)

B. Ia notițe la faza *aducere aminte*.

C. Folosește cuvinte proprii.

D. Adoptă forma de *schemă* (în loc de rezumat) oriunde se poate:

- 1. Dezvoltă titlurile și redactează din nou frazele-subiect.
- 2. Scrie detaliile importante între paranteze.
- 3. Utilizează retrageri înăuntru, litere și cifre ca să relevi corelațiile.

E. *Mecanisme*:

- 1. Scrie citeț sau cu mașina.
- 2. Întocmește un sistem de prescurtări.
- 3. Folosește o amplasare logică/sugestivă pe pagină:
 - a. Pagină nouă pentru fiecare serie de notițe, intitulată clar.
 - b. Mult spațiu alb și margini late.

- c. Culori, diagrame, evidențierea punctelor-cheie etc.

IV. La *prelegeri*:

- A. Încearcă să aplici RICAR.
- B. Ia puține notițe, în loc de multe, dacă:
1. Asta îți permite să urmărești expunerea profesorului.
 2. Scrie notițe mai ample curând după prelegere.
- C. Verifică și revizuieste-ți notițele până în câteva ore după prelegere:
1. Reprezintă-ți prelegerea în minte (aducerea aminte).
 2. Corectează notițele, adaugă detalii apoi dă-le formă.
- D. Revizuieste prelegerea discutând cu:
1. Profesorii.
 2. Colegii (confruntă notițele).

- 6.32 Crezi că o pagină de notițe rezumative ar trebui să fie îndesată cu informații vitale sau ar trebui să cuprindă mai puține idei, așezate mai spațiat? De ce? (chenarele 18-20)
-

Notițele în care cuvintele și propozițiile (scurte) sunt distanțate, sunt preferabile de obicei, chiar dacă se consumă mai multă hârtie. Cu cât scrii mai puțin pe o pagină, cu atât mai ușor revezi imaginea și poți să ți-o amintești. Oricum, în schemă treci doar esențialul. (Și pentru a-l surprinde, este vital să îndepărtezi "balastul".)

- 6.33** Folosind RICAR pentru prelegeri, ce ai face în faza *aducere aminte*? Când ai acționa? (chenarele 24-25)
-

Cât mai curând posibil după prelegere ai încerca să-ți reproduci prelegerea în minte, să corectezi notițele, să adaugi detalii și să le aranjezi într-o formă mai sistematică.

- 6.34** Cum ai putea să "revizuiiești" prelegerea ca să verifici exactitatea aducerii aminte? (chenarele 26-27)
-

Ai putea face verificarea cu colegii care au ascultat prelegerea sau chiar cu profesorul însuși. În mod normal te va ajuta bucuros să-ți completezi eventualele lacune și să-ți îndepărtezi nelămuririle.

- 6.35** Și acum ajungem la ultimul capitol al cărții: Cum să te porți la examene. Ca și capitolul 4, și acest capitol este redactat în proză continuă, însă are mult mai puține titluri sau indicii grafice care să-l ajute pe cititor. Astfel (deși este "carne macră" în comparație cu multe manuale), te pune la o încercare mai pretențioasă a capacității de a desprinde ideile principale și modul în care sunt organizate.

Deci, când ești gata să mergi mai departe:

1. Examinează capitolul 7 folosind toate cele

cinci faze ale metodei RICAR. (Probabil că vei avea nevoie să-ți aduci aminte două lucruri *înainte* de a ajunge la sfârșitul capitolului.)

2. Întocmește o serie bine sistematizată de notițe *schematic*. (Acestea ar trebui să acopere cam două pagini format A4.)

7

cum

să te comporți la examen!

- Pregătirea pentru examene
 - Ziua examenului
 - Învățarea din examene
 - Întrebări recapitulative

Treci la culcare: mâine ai examen!

Durata de studiu: aprox. 40 min.

Orice am gândi despre examene, ele sunt o parte a modului nostru de viață. Nici nu este nevoie să spui aceasta unui student. El își dă seama că examenele sunt pe cale să-l ajute la stabilirea viitorului său. Examenele periodice (trimestriale, anuale) încă mai decid dacă sau în ce condiții i se permite să-și continue facultatea; un examen final va hotărî dacă poate să-și obțină calificarea acordată aceluia care au terminat cu succes facultatea.

Întrucât nu numai respectul față de tine însuși dar și perspectiva carierei poate să se reducă în mod drastic dacă nu se obține calificarea finală, nu este de mirare că mulți studenți se apropie de examene cu oarecare anxietate. Din nefericire, asta nu se poate înlătura. Deși o anumită stare de nervozitate moderată este inevitabilă (și poate fi utilă din punct de vedere psihologic), unii studenți evocă „emoția examenului” drept justificare a vinii inconștiente pe care o resimt de a-și fi irosit timpul până la examen: prin faptul că „s-au pierdut cu firea”, ei speră să-și atragă simpatie în loc de ocară. (Nimeni dintre acei care au pregătit conștient programul până la examene nu ar fi posibil să intre în această categorie!).

În fond, situația este aceasta: examenele sunt combinate și notate astfel, încât studentul care a satisfăcut condițiile de înscriere la facultatea pe

care a ales-o poate să reușească destul de bine la examen, cu *condiția* ca el să fi urmat în mod inteligent facultatea și să se pregătească corespunzător. Dacă nu este la înălțimea posibilităților sale de examen, faptul se datorează probabil unor greșeli care apar fie în *pregătirea* sa de specialitate, fie în *comportarea* la examen.

Așadar, ce poate să facă studentul ca să se asigure că este pregătit în mod corespunzător? Cum se poate prezenta el în cea mai bună formă în ziua examenului? Acestea sunt întrebări la care vom încerca să răspundem în acest ultim capitol.

PREGĂTIREA PENTRU EXAMENE

Cel mai sigur mod pentru succesul la examen este să aplici conștiincios tehnicile eficiente de studiu pe o perioadă suficientă de timp.

Dacă urmezi, fie și aproximativ, ideile prezentate în această carte (planificarea studiului, RICAR, luarea sistematică de notițe etc.), șansele îți se vor îmbunătăți enorm. Îți vei aminti mai mult, vei înțelege mai bine și vei fi capabil să-ți organizezi ideile mai repede și mai cu folos. Astfel de însușiri sunt răsplătite la examene, așa cum sunt în oricare alte domenii ale activității umane.

Desigur, rolul principal în pregătirea pentru teste și examene îl deține *recapitularea finală*. Puțini dintre noi pot să sesizeze toate aspectele și aplicațiile unei idei dintr-o singură expunere a ei.

Avem nevoie să o revedem, chiar de mai multe ori, și preferabil din mai multe unghiuri, înainte ca ea să devină o parte a înțelegerii noastre.

Când ar trebui să începi recapitularea pentru examen? Răspunsul este: *acum*. Pentru a obține rezultate bune, recapitularea trebuie să fie o acțiune regulată a rutinei de învățare, chiar de la începutul cursului. Tot timpul, pe măsură ce întâlnești idei noi, ar trebui să revezi ideile pe care le-ai întâlnit mai înainte, să-ți controlezi și împrășpezi memoria în privința lor și să „le vezi din nou” în lumina experienței recente (dobândite).

Există două motive foarte bune de a face recapitularea regulată a materiei parcurse, chiar de la începutul studiului ei. În primul rând, este sigur că nu ai avea timpul (sau liniștea sufletească) să recapitulezi întregul curs dacă lași totul pentru ultima clipă. În al doilea rând, și mai important, recapitulările timpurii fac *mai ușoară învățarea* materialului ulterior pentru că vei poseda deja o solidă înțelegere a celui precedent. Cu cât ai învățat mai mult, cu atât e mai ușor să înveți mai departe.

Pe măsură ce se apropie examenul, desigur, vei avea nevoie să fii foarte ordonat în privința recapitulării. Pentru ultimele cinci sau șase săptămâni ar trebui să-ți întocmești un *orar* de recapitulare. Fă o listă cu materiile care urmează a fi revăzute și decide în ce ordine ar trebui să le ataci. Distribuie în timp recapitularea fiecărei

materii și fă o însemnare despre ce ai de gând să revezi în fiecare zi din orarul recapitulării. Ca să-ți menții interesul obișnuiește-te să revezi în fiecare zi *mai multe* subiecte, în loc de a te ocupa exclusiv de un singur subiect. Nu uita să păstrezi destul timp pentru odihnă și distracții, *mai ales* în ultimele câteva zile înainte de examen.

Deci, recapitularea trebuie să pornească de la începutul cursului, ca făcând parte din rutina de învățare. Pe măsură ce se apropie examenul, ea trebuie să fie programată foarte serios, așa ca să nu te pomenești că ai lăsat totul pentru ultima săptămână. E în regulă acum, știm *când* să facem recapitularea; întrebarea următoare e: *cum*?

Un mod foarte avantajos de a face recapitularea este să te asociezi cu trei-patru colegi care urmează același curs și să vă întâlniți de două sau de trei ori pe săptămână pentru a revedea subiectele în *colectiv*. Să fim înțeleși, trebuie să fii sigur că voi toți puteți lucra împreună și asta cere o anumită maturitate și autodisciplină, ca să obții certitudinea că asemenea ședințe de recapitulare sunt rodnice și nu degenerază într-un taifas banal. Însă avantajele de a lucra ca membru al unui colectiv, în loc de a lucra de unul singur, sunt destul de mari ca să merite efortul.

În primul rând, te ajută să fii mult mai obiectiv față de curs. Lucrând de unul singur, poți fi atât de atras de către o parte a programei

analitice, încât să pierzi din vedere o altă parte tot atât de vitală. Într-un grup este probabil că preferințele celorlalți să difere totuși de ale tale și poți fi de ajutor atrăgându-vă atenția unul altuia asupra întregii programe analitice și acoperind astfel întreaga materie de examen.

De asemenea, în baza acestei deosebiri de interese, este probabil că fiecare membru al colectivului va deveni „profesorul” celorlalți ori de câte ori se iau în dezbatere subiectele sale speciale. Și, așa cum de altfel știu toți profesorii, cel mai bun mijloc de a învăța un subiect este de a-l preda altora.

Și din punct de vedere psihologic este avantajos să lucrezi ca membru al unui colectiv de recapitulare, decât într-o izolare individuală. Contactul cu oamenii te poate ajuta să menții simțul proporției referitor la evenimentul ce va urma și prin aceasta să reducă anxietatea care altminteri ar putea să apară.

Ca să faci recapitularea pentru un examen ar trebui să fie evident faptul că este necesar să afli tot ce poți despre acel examen. Procură-ți o copie a programei analitice: Ce subiecte se cer? Cercetează lucrările de la examenul precedent: ce fel de întrebări s-au pus? Există întrebări obligatorii la unele subiecte? Cât timp îți trebuie ca să răspunzi la fiecare întrebare?

Motivul pentru care sugerez să afli tot ce poți despre programa analitică și despre examen este faptul că, în timpul recapitulării ar trebui să

te obișnuiești să faci ceea ce examenul îți va cere să faci.

De exemplu, examenul va căuta să măsoare ce poți să-ți *amintești* din cele învățate. Așadar, la recapitulare ar trebui să pui accentul pe aducerea aminte, în loc de recitare. Așa cum am menționat mai înainte, faptul că poți să recunoști ideile când le citești din nou nu este o garanție că ai putea să ți le amintești la examen! De aceea, când ajungi să-ți recitești notițele și poate să le confrunți cu manualele, ar trebui să faci aceasta numai *după* ce ai încercat să-ți amintești ideile principale pe care le cuprind.

În plus, este puțin probabil că tema de examen va cere să prezinți faptele și ideile în forma pe care o aveau atunci când le-ai întâlnit prima dată. La examen ți se va cere să-ți *recompui* ideile și să le folosești în *alt mod*. Încearcă să-ți reorganizezi cunoștințele, să faci noi asocieri de idei și să privești lucrurile din mai multe puncte de vedere. Pe lângă faptul de a fi un exercițiu mai adecvat operației de a examina, acest procedeu este de asemenea mai interesant decât acela de a relua plictisit calea de învățare inițială.

A face recapitularea ca membru al unui colectiv este un foarte bun prilej de a învăța să privești un subiect într-o lumină nouă. Într-un grup de trei sau patru studenți există de obicei tot atâtea păreri și o temă pare să dobândească o semnificație nouă de îndată ce a constituit obiect

de dezbatere înfierbântate.

Este de asemenea avantajos să-ți reorganizezi cele învățate dacă îți recapitulezi deodată întregul material referitor la un anumit subiect. Adună toate notițele (luate din manuale, benzi, filme, prelegeri ori seminarii) împreună cu lucrarea personală și cu răspunsurile de la examenele precedente și cercetați-le cu toții la un loc. Privite din nou în acest mod, poți observa asocieri de idei care înainte nu erau evidente și poți lămurii astfel confuzii anterioare.

La fel, poate fi edificator să recapitulezi în același timp două sau trei subiecte *corelate*. Cu toate că la început le-ai învățat separat, ai putea găsi acum multe fire care unesc aceste subiecte. Astfel, reușești să privești fiecare subiect într-o lumină nouă și ai un ansamblu suplimentar de asocieri care te vor ajuta cu siguranță la îmbunătățirea memoriei.

Când încerci să obții puncte de vedere noi, *silește-te* să vezi în mod diferit. Examinând notițele și lucrările tale mai vechi, adoptă un spirit critic. Aceasta ar trebui să nu fie prea greu. În definitiv, acum ești mai în vârstă (cu săptămâni, luni sau ani) decât atunci când le-ai scris. Par ele acum că sunt neclare, ignorante, confuze, nechibzuite, încredute, unilaterale, jenante? Încearcă să le descoperi slăbiciunile. Caută lipsurile și greșelile de accentuare. Completează notițele și lucrările tale cu idei mai noi și cu puncte de vedere mai mature pe care

le vei fi dobândit de la data când le-ai scris prima oară. Folosește-le drept ocazie de a-ți verifica modul mai nou de înțelegere.

Scrie apoi din nou notițele, fără să șovăi. Scrie recapitulări și scheme comprimate care să conțină ideile esențiale ale tuturor notițelor și lucrărilor tale esențiale despre un subiect, dar care sunt mult mai scurte și pe care le-ai adus la zi în lumina experienței mai recente.

Așadar, este indicat ca la recapitulare să pui accentul pe *aducerea aminte și pe reorganizarea cunoștințelor*, căci acestea sunt acțiunile generale ce ți se cer la examen. Însă este bine să exersezi și însușirea mai specifică ce ți se cere: adică, să *răspunzi la întrebările de examen*.

Pentru majoritatea examenelor sunt accesibile listele de întrebări din anii precedenți. Procură-ți o serie de liste și analizează întrebările care s-au pus în ultimii ani. Grupează întrebările pe subiecte. Încearcă apoi să le răspunzi.

Nu te mulțumi să răsfoiești listele spunându-ți: „da, aș putea să mă descurc cu numerele 1, 4 și 7, însă aș avea necazuri cu 2, 3 și 6.” Aceasta pentru că nu poți fi într-adevăr sigur ce vei face până când nu te apuci să răspunzi efectiv la astfel de întrebări.

Unul dintre cele mai folositoare mijloace de a te exersa este acela de a scrie răspunsurile în formă *schematică*. Cântărește întrebarea, hotărăște ce se cere, apoi notează ideile principale și detaliile importante pe care ai dori să le includă

răspunsul tău. Scrie apoi punctele cheie ale expunerii în formă schematică, exact cum ai proceda înainte de a scrie o lucrare obișnuită.

Un procedeu asemănător poate fi folosit la o recapitulare în colectiv. Fiecare membru poate arăta sau descrie schema sa celorlalți din grup și poate totodată să dezbată expunerea. Este clar că poate fi de folos tuturor membrilor de a răspunde la aceeași întrebare, căci compararea diferitelor răspunsuri poate fi instructivă pentru fiecare.

Altă variantă este ca grupul să ia o jumătate de duzină de întrebări despre un subiect comun, să revadă cu toții acel subiect și să repartizeze la întâmplare fiecărui membru din grup câte o întrebare la care să răspundă. Și, desigur că membrii pot, de asemenea, să formuleze propriile lor întrebări la care să răspundă colegii.

Întrucât planificarea este punctul cel mai important al răspunsurilor la o întrebare, vei fi destul de sigur dacă cea mai mare parte a timpului tău de pregătire o petreci scriind planuri pentru răspunsuri. (Mai ales pentru că poți planifica două sau trei răspunsuri în timpul pe care ți l-ai lua planificarea și scrierea unui răspuns complet doar la o singură întrebare.)

Totuși, măcar din când în când, ar fi bine să scrii *răspunsuri-model* întregi. Cu această ocazie, cronometrează-te singur! Fă să fie totul cât mai asemănător cu situația din timpul examenului! Calculează cât timp ți-ar acorda în sala

de examen și pe urmă planifică și scrie-ți lucrarea în timpul stabilit. Nu trișa! Nu depăși timpul pe care singur l-ai alocat tratării subiectelor, chiar dacă tentația este mare. Unii studenți găsesc chiar că este avantajos ca în ultimele două sau trei săptămâni să dedice câte o dimineață săptămânal în care să se supună efectiv unui examen simulat. Adică, se așază ca la examen în fața unei teme neobișnuite și timp de trei ore (sau câte se acordă) caută să găsească cele mai bune răspunsuri pe care le pot da. Dacă ai îndoieli în privința capacității de a te concentra și de a lucra întins, în chipul acesta măcar nu-ți vei pierde firea de emoție în ziua aceea. De asemenea, astfel de simulări pot fi chiar mai folositoare dacă se fac în cadrul colectivului de recapitulare, urmate de compararea răspunsurilor și de dezbateri.

Păstrează toate răspunsurile de la exerciții, fie că sunt notițe de scheme sau lucrări întregi. Ele vor fi foarte utile pentru repetarea din ultimul moment a subiectelor vitale.

Un avertisment. În timpul recapitulării îți vine poate să prezici că anumite întrebări vor fi neapărat puse la examen. Poți să pui rămășag cu tine însuși, dar nu te bizui prea mult că ai dreptate. În nici un caz să nu neglijezi alte probleme din programă: nu te specializa peste măsură! Studenții au încercat ani de-a rândul să ghicească pe examinatori și nu au reușit niciodată: întotdeauna examinatorii s-au ocupat de

această problemă mai mult decât oricare student.

Pe scurt, pentru reușită, recapitularea trebuie să înceapă de timpuriu: ea cere să afli tot ce poți despre examen și să exersezi, făcând ceea ce vei avea de făcut în sala de examen (adică să dai idei, în loc de a le primi) și, deseori, este mai util să lucrezi ca membru al unui colectiv de recapitulare.

Poate că prea curând orarul tău de recapitulare s-a consumat și ai ajuns la ultima zi înainte de examen. Studenții își petrec această ultimă zi în diferite moduri, după firea fiecăruia. Unii se bizuie pe evitarea oricărui gând conștient despre examen și nu lucrează deloc. Pentru alții este atât de greu să nu se gândească la examen, încât găsesc că este mai puțin supărător să continue simplu recapitularea obișnuită. Dacă faci parte din acei care continuă, fii absolut sigur că ceea ce faci este recapitulare și nu o învățare nouă. Încercînd în această fază să înveți lucruri noi ar însemna doar să blochezi cunoștințele pe care le-ai dobândit mai înainte.

Un lucru util pe care poți să-l faci în seara dinainte de examen este să te asiguri că ai toate piesele și rechizitele de care vei avea nevoie a doua zi: un ceas, câteva tocuri cu cerneală, creioane, riglă, trusă de matematică și orice altceva care este probabil să-ți fie de folos la teza pe care o vei da.

Dacă-ți petreci ultima zi făcînd recapitulare, ai grijă să te oprești cu cel puțin două ore

Înainte de culcare (altminteri vei continua neînțecat acest proces și în somn). Citește ceva amuzant, privește la televizor sau pâlăvrăgește cu oricare dintre prietenii ce nu sunt obsedați de examen. Du-te la culcare devreme și dormi bine. Amintește-ți că o minte odihnită și trează îți va fi cu mult mai de folos decât câteva fapte suplimentare înmagazinate cu o durere de cap istovitoare.

ZIUA EXAMENULUI

În glumă s-a spus că cei mai mulți studenți dau fiecare examen de 3 ori: în autobuz, ducându-se spre sala de examen; din nou atunci când se află acolo și a treia oară în autobuz, înapoiindu-se acasă. Și, din nenorocire, li se recunoaște numai una din aceste performanțe!...

Dacă poți, evită să faci o "vizionare anticipată" în drumul spre examen. Mai ales evită să discuți cu ceilalți candidați despre ce se va da; altfel, te vei deprima și descuraja gândindu-te la toate subiectele cărora ar fi trebuit să le dai atenție și nu le-ai dat. Păstrează-ți firea și fii convins că ai făcut tot ce era omeneste posibil (căci dacă nu este așa, acum e prea târziu să te mai îngrijorezi). Dacă ești silit să te gândești la teza care te așteaptă, gândește-te la ceva precis: concentrează-te numai asupra unei singure întrebări posibile și întocmește un răspuns schematic în minte.

Deci, în sfârșit, a sosit momentul!

Acum este esențială starea psihică pe care ți-o pregătești singur. De modul în care vei ști să iei contactul cu subiectele, va depinde întreaga desfășurare a examenului. Unii elevi sau studenți, în ciuda unei bogate experiențe într-ale examenelor, fac acest pas cu stângul.

Care este de fapt situația ta? Probabil că următoarea: nu ești prea nervos, ești *stimulat* să răspunzi la întrebări, dar cu siguranță că nu ești înfricoșat și nu tremuri. *Ești pregătit.*

De îndată ce ai primit tema de examen, citește-o *în întregime* foarte atent. Prea mulți se reped nebunește asupra primei întrebări care li se pare vag familiară, scot un suspin de ușurare și se cufundă de-a dreptul într-un răspuns fără să arunce măcar o privire la celelalte întrebări sau la recomandările pentru candidați.

Folosește cel puțin primele 5 minute din timpul acordat numai ca să citești totul și să percepi exact sensul temei. Uită-te în primul rând la recomandările pentru candidați. Cât timp ți s-a dat pentru teză? La câte întrebări urmează să răspunzi? Primesc unele dintre ele mai multe note decât altele? Sunt unele obligatorii? Este tema împărțită în două sau mai multe paragrafe, avînd tot atâtea întrebări la care să răspunzi? Fiecare răspuns urmează oare să fie trecut pe o foaie separată? etc.

Probabil că cele mai multe răspunsuri la aceste întrebări le cunoști din experiența tezelor

anterioare, însă merită să verifici, pentru că se poate ca regulile să fi fost schimbate. Fiecare examen își aduce lotul său jalnic de studenți care au eșuat pentru că au răspuns la patru întrebări în loc de trei (sau invers), ori nu și-au dat seama că era necesar să răspundă la *toate* întrebările din paragraful A, ori au crezut că au trei ore (nu două) pentru teză etc.

Citește apoi cu atenție fiecare întrebare în parte. Asigură-te că știi ce cere fiecare întrebare (chiar dacă nu poți da răspunsul), precum și ce nu se cere. Fii obiectiv și nu interpreta greșit întrebările! Nu încerca, așa cum fac mulți studenți, să le sucești în întrebări care *dorești* să fi fost puse.

De asemenea, trebuie să fii sigur de ceea ce întrebarea îți cere să faci *în mod precis*. Caută verbul cheie care îți spune ce fel de răspuns să dai. Iată o listă a acelor folosite de cele mai multe ori la întrebările de examen:

Analizează,
apreciază,
comentează,
compară,
critică,
definește,
demonstrează,
deosebește,
descrie,
discută,
enumeră,

evaluatează,
explică,
expune,
ilustrează,
interpretează,
justifică,
reexaminează,
rezumă,
schițează,
specifică,
stabilește,
tratează.

Nu este nevoie să-ți spun că dacă "descrii" când ți se cere să "analizezi", sau dacă "definiști" în loc să "enumeri", nu ai răspuns la întrebare. Și nici nu ai vreun merit dacă te "*învârtești*" în jurul subiectului. Dacă ai vreo îndoială în privința înțeleșului acestor douăzeci și ceva de verbe, ar fi bine să te uiți într-un dicționar bun și să-ți compui propriul tău glosar.

După ce ai examinat fiecare întrebare din temă și eventual ai bifat pe acelea care par "posibile", ar trebui să fii pregătit de a face alegerea finală. Fii foarte circumspect în această privință. Dacă poți, evită întrebările "ușoare" la care poate să răspundă oricine: examinatorul va obosi curând să se înglodeze în răspunsuri banale și nu ți-ar fi recunoascător să-l adaugi și pe al tău. Caută întrebări care permit să-ți pui în valoare perspicacitatea. Însă, totodată, nu te avânta să alegi o întrebare care este prea dificilă pentru

tine: nu se dau note pentru curaj!

Pasul următor (da, poate că nu ai scris încă nici un cuvânt), este acela de *a-ți repartiza timpul*. Cât timp poți folosi pentru fiecare întrebare? Cea mai bună socoteală este să-ți distribuie timpul în raport cu numărul de note acordate pentru fiecare întrebare. Dacă toate au același număr de note, atunci repartizează-ți timpul în mod egal. Deci, poate că ai de răspuns la patru întrebări în trei ore. Cât timp revine fiecărei întrebări în parte? Nu trei sferturi de oră, căci vei fi folosit deja cinci sau zece minute până când ai început să planifici primul răspuns și ar trebui să-ți pătrezi alte zece sau cinsprezece minute la sfârșit, pentru o verificare finală a tuturor răspunsurilor. Așadar, poți decide că dispui de patruzeci de minute sau mai puțin pentru fiecare întrebare. Uită-te la ceas și notează *orele reale* la care te aștepti să fi terminat fiecare întrebare.

Acum ești gata să planifici răspunsurile. Înainte de a începe să scrii, ar trebui să ai o *schemă sumară* de felul aceleia pe care am examinat-o mai înainte. Mai mult ca niciodată, în cazul examenului cu timp limitat, ai nevoie de ea ca o îndrumare fermă pentru ce scrii. În plus, chiar dacă te hotărăști să nu treci schema în teză, examinatorul va fi impresionat de efectele ei, deoarece răspunsul tău va avea o expunere logică, bine articulată, în loc de un talmeș-balmeș de cunoștințe. (În plus, studenții care au fost în

criză de timp la examen, deseori au primit aproximativ aceeași notă pentru prezentarea unei scheme clare, cât ar fi primit pentru o lucrare completă.)

Deci, pentru fiecare întrebare notează-ți ideile principale și detaliile importante care se ivesc. Fă puțină asociere liberă și primește ideile care-ți vin în minte așa cum sunt ele. Nu toate îți vor fi la fel de utile, dar însemnează-le totuși. Apoi sortează-le și fă o schemă a expunerii în mod obișnuit. Cel puțin un sfert din timpul total pentru răspuns ar trebui să fie folosit cu planificarea și întocmirea schemei!

Unii studenți ar recomanda să faci schema pentru *fiecare* răspuns înainte de a scrie în întregime vreunul din răspunsuri. Există trei avantaje ce se pot obține cu acest procedeu: în primul rând, poți să tratezi mai ușor răspunsurile ca un tot și să eviți posibilitatea de a te repeta de la unul la altul. În al doilea rând, îi dai ocazia subconștientului să lucreze pentru tine: planificând toate răspunsurile este probabil ca subconștientul să continue să lucreze chiar în timp ce scrii primele răspunsuri și astfel se pot ivi noi asocieri care te vor ajuta în continuare. În al treilea rând, de îndată ce planificarea preliminară este gata, ai satisfacția de a ști ce ți-a rămas să tratezi în restul de timp și tot ce mai ai acum de făcut este să dezvolti textul conform schemelor. Este nevoie de multă stăpânire ca să folosești poate prima oră întreagă

scriind toată seria de scheme amănunțite, însă rezultatele pot fi remarcabile.

Când începi să-ți scrii răspunsurile, succesul ori eșecul depind de ce fel de *simț al priorităților ai*. Începe prin a răspunde la cea mai bună întrebare (sau la întrebarea obligatorie, dacă există vreuna). Concentrează-te asupra unei singure întrebări, însă fii pregătit să-ți notezi orice idee care îți poate veni pe neașteptate, pentru a o folosi la alte răspunsuri.

Urmărește ceasul și ține-te strict de limitele de timp pe care ți le-ai fixat singur. Dacă ești în criză de timp pentru un anumit răspuns (sau dacă te-ai împotmolit la el), *oprește-te!* Lasă un spațiu suficient pe teză, pentru cazul în care vei putea reveni mai târziu să-l completezi, însă treci la întrebarea următoare. În aritmetica specială a examenelor, $1/2 + 1/2$ este de obicei mai mare decât 1, adică două întrebări pe jumătate rezolvate vor primi o notă mai bună decât pentru un singur răspuns complet. Mulți studenți nu reușesc să ia note bune, pentru că folosesc prea mult timp pentru subiectul pe care îl știau foarte bine.

Când scrii, concentrează-te să spui ceea ce este cel mai important de spus: dacă intri în criză de timp, scrie *ideile principale* și nu te preocupa prea mult de amănunte. Fii concis: de foarte multe ori s-ar putea tăia 50% din răspunsul unui student fără ca să-i înrăutățească notele!

Stilul răspunsurilor tale scrise ar trebui să

fie la fel cu acela al altor lucrări pe care le scrii: simplu, direct și la subiect. Fii atent la ortografie și la gramatică; acordă o atenție specială să nu ortografiezi greșit cuvinte care se dau în temă! Însă, mai înainte de toate, scrie citeț! Răspunsurile tale urmează să fie citite și notate de către ființe omenești, nu de mașini; dacă ei găsesc că e greu să-ți citească cuvintele, probabil că vor fi mai puțin bine dispuși față de ideile tale.

Nu te repezi să părăsești sala de examen în clipa când ai pus ultimul punct. Păstrează-ți câteva minute la urmă ca să faci o recapitulare finală a tuturor răspunsurilor pe care le-ai dat: ar trebui să cauți mici scăpări la scris (un "nu" important uitat într-o frază și care ar putea schimba complet sensul celor scrise, erori de calcul la exemplele numerice etc.), exprimări stângace, greșeli de ortografie sau gramatică și propziții necitețe care se pot scrie din nou. Un astfel de control final nu este niciodată o pierdere de timp; este doar un mijloc profesional de a termina lucrarea și mulți elevi și studenți și-au mărit considerabil nota la examen prin acest control final. În plus, este mai bine ca inspirația din ultima clipă să o ai în timp ce îți controlezi teza decât în autobuz în drumul spre casă.

Însă, când totul s-a terminat efectiv, nu mai întârzia pe acolo pentru acele discuții post-mortem, descurajante, cu alți elevi sau studenți. Rareori aceștia te vor înveseli pentru răspunsurile

pe care le-ai dat și prea ades te vor lăsa să te frământă pentru toate cele pe care nu le-ai scris. Situația aceasta va fi cu atât mai dăunătoare dacă ai în perspectivă un alt examen. Deci, cel mai bine e să pleci de-a dreptul să te odihnești și să te recreezi puțin, apoi să reiei pregătirea pentru confruntarea următoare.

ÎNVĂȚAREA DIN EXAMENE

În concluzie, e bine să-ți amintești că cele mai multe examene nu sunt examene *finale* și că este posibil să înveți din rezultatele lor.

Studentul obișnuit dă foarte puțină atenție tezei sale dacă i se înapoiază (doar că suspină pentru nota dată și caută să vadă dacă examinatorul a adăugat vreo observație amuzantă); însă, deseori ar putea să-l învețe multe despre cum să se pregătească pentru examenul următor.

Dacă ți s-a înapoiat teza, confruntă fiecare răspuns cu întrebarea originală și cercetează observațiile și evaluările examinătorului! Dacă este posibil, compară răspunsurile tale cu ale altora și cere părerea profesorului. Unde ai eșuat? Ai înțeles oare greșit întrebarea? Ai uitat idei principale și unele amănunte esențiale doveditoare? A fost răspunsul rău planificat sau nelogic? Ai înțeles greșit vreo parte importantă a cursului? Sau te-a înșelat memoria? Cum ai scrie acum răspunsul dacă întrebarea ți s-ar pune din nou? Cum poți evita să ai aceeași dificultate cu o altă întrebare la un

examen ulterior? Analizându-ți erorile în acest mod, poți să descoperi greșelile din metoda de învățare și să le înlături înainte de a fi prea târziu.

7.1 Acum:

- 1. Amintește-ți ultimul paragraf și capitol în întregime.**
- 2. Termină** notițele schematice.
- 3. Recapitulează întregul capitol ca să verifici și să-ți pui la punct schema.**

Apoi, înainte de a-ți compara schema cu aceea întocmită de un alt cititor, prelucrează următoarele întrebări recapitulative. (Ele ar putea să-ți amintească ceva ce ai omis în schemă.)

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- 7.2 Presupunem că ai de dat un examen peste un an: cam pe când ar trebui să începi recapitularea pentru el?

.....
Începe acum!

- 7.3 Căroră dintre următoarele activități ar trebui să le acorzi cea mai mare atenție la recapitulare: citire; aducere aminte; revizuire? De ce?

.....
Accentul ar trebui să fie pus pe aducere aminte, căci aceasta ți se va cere să faci la examen.

- 7.4 Examenul îți va cere, de asemenea, să rearanjezi ideile și să le folosești în alte moduri. Descrie cel puțin două moduri de a te pregăti pentru aceasta.

.....
Poți dezbate subiectele cu alți studenți; poți revedea simultan toate notițele din toate sursele (despre un subiect dat); poți recapitula în același timp două subiecte corelate; poți fi sever criticând și rescriind notițele tale vechi.

- 7.5 Care este cel de-al treilea lucru (o însușire specială) pe care ți-l va cere un examen scris? Cum te poți pregăti?

.....
Scrierea lucrărilor. Te poți pregăti examinând tezele anterioare: planificând răspunsuri schematice,

scriind răspunsuri-tip complete și dând examene simulate.

- 7.6 Care sunt activitățile preliminare pe care trebuie să le faci între momentul când ai primit tema de examen și acela în care începi să-ți scrii răspunsul la prima întrebare?

.....

Citirea temei întregi (examinarea recomandărilor; evaluarea întrebărilor și hotărârea la care să răspunzi); chibzuiește timpul; întocmește planuri schematice pentru cel puțin unul dintre răspunsuri!

- 7.7 Dacă ai fi în criză de timp, ai prefera să dai un răspuns scris complet amănunțit, sau două răspunsuri schematice într-o formă sumară? Cum poți argumenta alegerea ta?

.....

Două scheme bine întocmite, este de așteptat să-ți aducă un punctaj mai bun decât un singur răspuns scris în întregime. Amănuntele se punctează mai puțin.

- 7.8 Ce ai face dacă ai terminat de scris ultimul răspuns și constăți că ți-au mai rămas 10 minute până la terminarea examenului?

.....

Probabil că ai folosi timpul ca să-ți verifici în întregime toate răspunsurile și să adaugi ultimele precizări care ar putea, într-adevăr, să contribuie în mod apreciabil la nota finală.

7.9 Și acum:

Confruntă schema ta cu următoarea, care a fost întocmită de unul dintre studenții mei. Ai descoperit aceeași ierarhie a ideilor ca el? Ai introdus mai multe sau mai puține detalii? Ai observat ceva esențial care i-a scăpat lui (sau ție)?

Din "*Învață cum să înveți!*" (cap. 7) de D. Rowntree.

Cum să te comporți la examen (pregătire bună + comportare în examene).

I. Succesul la examen cere pregătire:

- A. Să aplici tehnicile eficiente de învățare pe o perioadă de timp suficientă.
- B. Să recapitulezi sistematic:
 1. Începe chiar *acum*, căci:
 - a. mai târziu nu vei găsi timp destul;
 - b. munca ulterioară va fi mai ușoară.
 2. Întocmește un *orar* pentru recapitulare:
 - a. distribuie recapitularea pentru fiecare subiect;
 - b. atacă zilnic mai multe subiecte;
 - c. rezervă timp suficient pentru odihnă și distracții.
 3. Formează un *colectiv* pentru recapitulare (3 colegi, de 3 ori pe săptămână):
 - a. fii obiectiv;
 - b. învață pe alții;
 - c. menține-te sănătos.
 4. Exersează-te să faci ceea ce îți *cere* examenul:

- a. pune accentul pe aducere aminte (nu pe recunoaștere);
- b. reorganizează ideile:
 - i. discutînd cu alții;
 - ii. revăzînd simultan *toate* notițele pentru un subiect;
 - iii. revăzînd împreună subiectele corelate;
 - iv. criticînd notițele proprii;
 - v. rescriind notițele.
- c. cercetează vechile teze de examen:
 - i. întocmește planuri de scheme;
 - ii. întocmește răspunsuri-tip complete;
 - iii. dă examene simulate;
 - iv. nu încerca să ghicești pe examinator.

C. În *ajunul* examenului:

1. Nu învăța lucruri *noi!*
2. Recapitulează ca de obicei și relaxează-te total!
3. Adună-ți rechizitele pentru examen.
4. Du-te devreme la culcare!

II. *Comportarea* în ziua examenului.

- A. Nu discuta perspectivele cu alți studenți!
- B. Citește toată tema de examen (5 min.):
 1. Ce recomandări sunt pentru candidați?
 2. Stabilește ce cere fiecare întrebare (verbe-cheie).
 3. Alege cele mai bune întrebări.

C. Repartizează timpul:

1. Repartizează timpul total în raport cu

- notele pentru fiecare întrebare.
 - 2. Rezervă 10-15 min. pentru control.
 - 3. Notează timpul estimat pentru terminarea fiecărui răspuns.
 - D. Planifică răspunsurile:
 - 1. Notează ideile principale și detaliile importante.
 - 2. Introdu-le într-o schemă sumară.
 - 3. Schițează *toate* răspunsurile înainte de a scrie vreunul ($1/4$ din timpul total pentru răspunsuri).
 - E. Fii atent la priorități:
 - 1. Răspunde întâi la cea mai bine cotate întrebare!
 - 2. Atenție la timp ($1/2 + 1/2 > 1!$)
 - 3. Concentrează-te asupra punctelor principale.
 - F. Scrie:
 - 1. Simplu, direct și la subiect!
 - 2. Gramatical, cu ortografiere corectă!
 - 3. Citește!
 - G. Când ai terminat de scris:
 - 1. Verifică complet toate răspunsurile (în timpul prescris).
 - 2. Nu rămâne la discuții post-mortem.
- III. Învață din examene:
- A. Verificând notele și observațiile făcute de examinator la întrebări.
 - B. Comparând răspunsurile cu alți studenți.
 - C. Discutând performanța cu profesorul.
 - D. Corectând orice greșeli în învățare.
-

ÎNCHEIERE

Te rog să nu uiți că scopul pe care l-am urmărit cu această carte nu a fost să te învăț *cum* să înveți ci să te conving că poți să *înveți singur*. În cel mai rău caz, sper că te-am convins că învățarea este o activitate avînd propriile ei însușiri de muncă profesională și cred că am elaborat o metodă de a discuta despre această activitate care îți va permite să examinezi în mod obiectiv viitoarele probleme de învățare și să le dezbați cu folos împreună cu profesorii și colegii.

Tot ce mi-a rămas acum este să-ți urez NOROC la toate studiile și examenele tale!